

RIS3 Ιονίων Νήσων 2021-27

**Περιφερειακή Στρατηγική
Καινοτομίας για την Έξυπνη
Εξειδίκευση**

Έκδοση 2.0—Οκτώβριος 2021

Η Περιφερειακή Στρατηγική Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων για την προγραμματική περίοδο 2021-2027 υλοποιήθηκε από την Innovatia Systems στο πλαίσιο του έργου «Σύμβουλος Αξιολόγησης της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης RIS3 ΕΠ ΠΙΝ 2014-2020» και χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Περιφερειακής Ανάπτυξης

Ιστορικό αλλαγών

Ιστορικό αλλαγών	Έκδοση	Ημ)νία	Κατάσταση
	0.1	14.07.2021	Δομή & πίνακας περιεχομένων
	1.0	17.09.2021	Πρώτη έκδοση
	2.0	05.10.2021	Δεύτερη έκδοση

Περιεχόμενα

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	7
1.1. ΤΑ ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	7
1.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	8
1.3. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	11
1.4. ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΞΕΥΠΙΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	14
1.5. ΚΥΡΙΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ RIS3 2014-20.....	22
1.6. ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT	26
1.7. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ.....	29
ΏΡΑΜΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ	33
2.1. ΏΡΑΜΑ.....	33
2.2. ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ	35
2.2.1 Αποτελέσματα ανασκόπησης των προτεραιοτήτων της περιόδου 2014-2020 35	
2.2.2 Προτεραιότητες για την περίοδο 2021-2027.....	38
Γαλάζια Οικονομία	40
Τουριστικό-Πολιτιστικό Σύμπλεγμα.....	47
Αγροδιατροφικό Σύμπλεγμα.....	54
Ψηφιακός Μετασχηματισμός	60
Αειφορία και Κυκλική Οικονομία	66
Ανάπτυξη Ικανοτήτων.....	69
ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ.....	73
3.1. ΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ.....	73
3.1.1 1 ^{ος} Στρατηγικός Στόχος: Ανάπτυξη και ενίσχυση των ερευνητικών ικανοτήτων προς όφελος της περιφερειακής οικονομίας	73
Αναμενόμενα αποτελέσματα	74
Μέσα Εφαρμογής.....	74
Στόχοι εκροών.....	75
3.1.2 2 ^{ος} Στρατηγικός Στόχος: Διέγερση του δυναμικού καινοτομίας στις επιχειρήσεις και δημιουργία προϋποθέσεων για τη διάχυση και αξιοποίηση καινοτομιών από το παραγωγικό σύστημα	76
Αναμενόμενα αποτελέσματα	76
Μέσα εφαρμογής.....	77
Στόχοι εκροών.....	79
3.1.3 3 ^{ος} Στρατηγικός Στόχος: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ανθεκτικότητας του παραγωγικού συστήματος με έμφαση στους τομείς προτεραιότητας 79	
Αναμενόμενα αποτελέσματα	80
Μέσα εφαρμογής.....	81
Στόχοι εκροών.....	82
3.1.4 4 ^{ος} Στρατηγικός Στόχος: Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού της περιφερειακής οικονομίας και κοινωνίας	82
Αναμενόμενα αποτελέσματα	83
Μέσα εφαρμογής.....	84

Στόχοι εκροών.....	85
3.1.5 5 ^{ος} Στρατηγικός Στόχος: Αναβάθμιση Ικανοτήτων στο Περιφερειακό Σύστημα Καινοτομίας.....	86
Αναμενόμενα αποτελέσματα	86
Μέσα εφαρμογής.....	87
Στόχοι εκροών.....	87
3.2. ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	88
Αγροδιατροφικό Σύμπλεγμα.....	88
Γαλάζια Οικονομία	89
Τουριστικό-Πολιτιστικό Σύμπλεγμα.....	91
Ψηφιακός Μετασχηματισμός	92
Αειφορία και Κυκλική Οικονομία	93
3.3. ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	94
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ RIS3	98
4.1. ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	98
4.2. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ.....	101
4.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗΣ	103
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ	108

Ακρωνύμια

ΔΕΑ	Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης
ΕΠΑνΕΚ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα Καινοτομία 2014-2020
ΕΥΔ ΕΠ ΠΙΝ	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Ιονίων Νήσων
ΠΙΝ	Περιφέρεια Ιονίων Νήσων
ΠΣΕΚ	Περιφερειακό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας
RIS3	Περιφερειακή στρατηγική καινοτομίας για την έξυπνη εξειδίκευση

Κεφάλαιο

1

Ανάλυση Περιβάλλοντος και Στρατηγικές Επιλογές

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων και οι εξελίξεις κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020 που σχετίζονται με το στόχο πολιτικής της έξυπνης ανάπτυξης. Λαμβάνονται επίσης υπόψη τα δεδομένα της ενδιαμέσης αξιολόγησης της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης των Ιονίων Νήσων για το ίδιο χρονικό διάστημα. Η παρουσίαση καταλήγει στην ανάλυση δυνάμεων-αδυναμιών-ευκαιριών-κινδύνων (ανάλυση SWOT) και στη διατύπωση των στρατηγικών επιλογών για την περίοδο 2021-2027.

1.1. Τα Ιόνια Νησιά στην Ελλάδα

Η Περιφέρεια Ιονίων Νησιών αποτελεί μια νησιωτική¹ περιφέρεια στο δυτικό ανάπτυγμα του ελλαδικού χώρου, με συνολική έκταση 2.318 km², ήτοι το 1,8% της έκτασης της Ελλάδας. Αποτελείται από 32 νησιά εκ των οποίων κατοικούνται τα 14, δηλαδή Κέρκυρα, Λευκάδα,, Κεφαλληνία, Ζάκυνθος (μεγάλα νησιά), Οθωνοί, Ερείκουσα, Μαθράκι, Παξοί, Αντίπαξοι, Μεγανήσι, Κάλαμος, Καστός, Ιθάκη και Στροφάδες (μικρά νησιά). Η διοικητική διάρθρωση περιλαμβάνει 5 Περιφερειακές Ενότητες (Κέρκυρας, Λευκάδας, Κεφαλληνίας, Ιθάκης και Ζακύνθου) και 11 Δήμους. Η έδρα της Περιφέρειας βρίσκεται στην Κέρκυρα. Βασικά γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά των Ιονίων Νησιών είναι οι ορεινοί όγκοι με σημαντικό για τα νησιωτικά δεδομένα υψόμετρο, οι λοφοσειρές, οι λιμνοθάλασσες, καθώς και οι παράκτιες κυρίως, πεδινές εκτάσεις.

Ο συνολικός πληθυσμός κατά την απογραφή του 2011 μετρήθηκε σε 207.855 κατοίκους και σημείωσε μικρή μείωση 0,8% περίπου, από το 2001. Πρόκειται για μια από τις πλέον πυκνοκατοικημένες Περιφέρειες της χώρας (~ 101 κατ. /km²). Με βάση πιο πρόσφατες

¹ Σύμφωνα με μελέτη στο πλαίσιο του Προγράμματος ESPON, η νησιωτικότητα πρέπει να θεωρείται μόνιμο χαρακτηριστικό που επηρεάζει αρνητικά, άμεσα και έμμεσα, την ελκυστικότητα των νησιών και ως συνέπεια υποβιβάζει τις επιδόσεις τους με όρους αιεφόρου ανάπτυξης. Τα χαρακτηριστικά των νησιών είναι ασύμβατα με το επικρατές αναπτυξιακό μοντέλο που στηρίζεται στη μαζική παραγωγή τυποποιημένων αγαθών και τα αστικά οικονομικά συστήματα υψηλής έντασης γνώσης και πολλαπλών εξειδικεύσεων. Οι δραστηριότητες στα νησιά δεν μπορούν να απολαύσουν το προνόμιο των οικονομιών κλίμακας λόγω περιορισμένων πόρων, εμφανίζουν υψηλότερο μεταφορικό κόστος και δεν μπορούν να επωφεληθούν από τις συνήθεις εξωτερικότητες λόγω συνύπαρξης (agglomeration externalities) λόγω του περιορισμένου μεγέθους των αγορών τους και της ύπαρξης λίγων οικονομικών τομέων δραστηριότητας. (βλ. ESPON. *The Development of the Islands –European Islands and Cohesion Policy (EUROISLANDS)*, Final Report, Aug. 2011)..

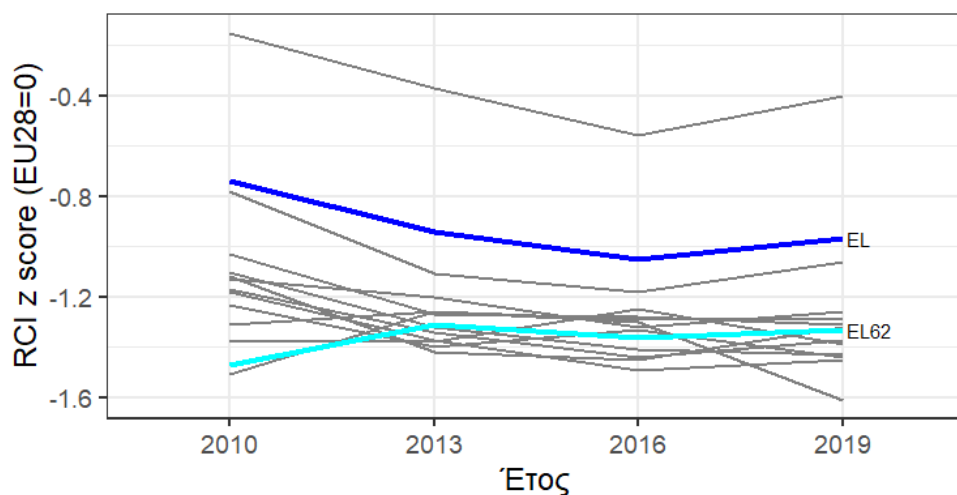
εκτιμήσεις, ο πληθυσμός φθίνει καταγράφοντας συνολικές απώλειες 4 χιλιάδων μεταξύ 2013 και 2018. Ο ρυθμός μείωσης είναι μικρότερος του αντίστοιχου εθνικού συνολικά, αλλά παραπλήσιος στην κατηγορία 15-64 ετών που συνιστούν τις παραγωγικές ηλικίες. Η τάση προς τη δημογραφική γήρανση είναι σαφής, με το διάμεσο της ηλικίας του πληθυσμού να αυξάνεται από τα 44 έτη το 2013 στα 45,9 το 2018 και στα 46,7 έτη το 2020 έναντι 42,5, 44,6 και 45,2 έτη σε εθνικό επίπεδο, αντίστοιχα².

Κυρίαρχο χαρακτηριστικό της περιφερειακής οικονομίας αποτελεί η υψηλή συγκέντρωση δραστηριοτήτων στον τριτογενή τομέα, η φθίνουσα πορεία του δευτερογενή και μια περιορισμένη συμμετοχή του πρωτογενή τομέα. Τα Ιόνια Νησιά έχουν κοινή ιστορική πορεία αιώνων και σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα, καθώς και μια ιδιαίτερη φυσιογεωγραφική ταυτότητα, που αποτυπώνονται στις επιμέρους νησιωτικές ενότητες. Η δε γεωλογία τους τα κατατάσσει στις πλέον σεισμογενείς περιοχές της χώρας.

Τα Ιόνια Νησιά αποτελούν έναν ισχυρό πόλο τουριστικής ανάπτυξης, που «ισορροπεί» με τους άλλους δύο σημαντικούς νησιωτικούς πόλους, το Νότιο Αιγαίο και την Κρήτη, ενώ ταυτόχρονα λειτουργεί παράλληλα και συμπληρωματικά στο δυτικό ανάπτυγμα της χώρας. Η τουριστική ανάπτυξη οδήγησε τις σχετικά καλές αναπτυξιακές επιδόσεις κατά τη δεκαετία της οικονομικής κρίσης (2008-2018) χωρίς ωστόσο να δώσει κίνητρα για αλλαγές στη διάρθρωση του επιχειρηματικού ιστού, στα δημογραφικά και τα χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού (επίπεδο εκπαίδευσης, δεξιότητες).

1.2. Οικονομικό Περιβάλλον και Ανταγωνιστικότητα

Το Διάγραμμα 1 παρουσιάζει την εξέλιξη των επιδόσεων των Ιονίων Νήσων (EL62) έναντι των υπολοίπων ελληνικών περιφερειών και της χώρας (EL) όπως μετρήθηκε από το δείκτη περιφερειακής ανταγωνιστικότητας που υπολογίζει το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από το 2010 μέχρι και σήμερα.

Διάγραμμα 1 Επιδόσεις στο δείκτη περιφερειακής ανταγωνιστικότητας μεταξύ 2010 και 2019.

² Πίνακας DEMO_R_PJANIND2 της Eurostat.

Στην πλέον πρόσφατη μέτρηση³ η ΠΙΝ κατατάχθηκε στην 256^η θέση μεταξύ των 262 Ευρωπαϊκών περιφερειών και 7^η μεταξύ των ελληνικών, χωρίς δραστική μεταβολή στις επιδόσεις της την περίοδο 2013-2019. Υπενθυμίζεται ότι η πλειοψηφία των δεικτών που επηρεάζουν την επίδοση αυτή εξαρτώνται από παράγοντες του εξωτερικού, για την ΠΙΝ, περιβάλλοντος – κυρίως της κεντρικής κυβέρνησης που δημιουργούν ισχυρά bottleneck effects⁴.

Ως σημαντικότερο συνολικό ζήτημα εντοπίζεται η υποχώρηση της παραγωγικής θέσης των Ιονίων Νήσων στην Ευρώπη (και σε ορισμένες περιπτώσεις και στη χώρα). Παρά την έντονη προσπάθεια που καταβλήθηκε για την αντιστροφή της κρίσης, την αντιμετώπιση των πιο άμεσων συνεπειών της και την ενδυνάμωση των αναπτυξιακών πλεονεκτημάτων της ενόψει της ανάκαμψης, τα προβλήματα παραμένουν έντονα. Αυτό οφείλεται, κατά πάσα ένδειξη, στη βιαιότητα της κρίσης που δεν είχε αποτιμηθεί επαρκώς κατά την εκδήλωση της το 2008-09, στην επιμήκυνση της ύφεσης μετά το 2014, στην αδυναμία των μέσων που οι ελληνικές Περιφέρειες διαθέτουν για να αντιστρέψουν μόνες τους μακρόχρονες και δομικές αδυναμίες που δρουν από δεκαετίες ιδίως στο πλαίσιο δημοσιονομικής στενότητας και, τέλος, στην εξάρτηση της αναπτυξιακής πολιτικής που μπορεί να χαράξει και να ασκήσει η ΠΙΝ από τις οριζόντιες εθνικές πολιτικές οι περισσότερες από τις οποίες δεν ήταν ή και εξακολουθούν να μην είναι περιφερειακά στοχευμένες.

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

Η θέση της ΠΙΝ στο ευρωπαϊκό περιβάλλον υποχώρησε σημαντικά στην τελευταία δεκαετία. Σύμφωνα με δεδομένα της Eurostat, το 2013 το περιφερειακό ΑΕΠ μειώθηκε κατά 32,2% σε σχέση με τη μέγιστη τιμή του το 2008 και έκτοτε ανακάμπτει αργά, ευρισκόμενο το 2018 στο -28% σε σχέση με το 2008. Το 2018, το περιφερειακό ΑΕΠ αντιπροσώπευε 1,76% του συνολικού ΑΕΠ της Ελλάδας και το 0.02% της ΕΕ-27, αντίστοιχα, (έναντι 1,87% και 0,04% αντίστοιχα το 2008). Σε όρους κατά κεφαλήν ΑΕΠ, η ΠΙΝ έχει χάσει συνολικά 33 ποσοστιαίες μονάδες ως προς τον μέσο όρο της ΕΕ-28 (53% το 2018 από 86% το 2008), δηλαδή όλη τη σχετική πρόοδο της περιόδου 1986-2008. Παρόλ' αυτά, βρίσκεται στην 3^η θέση της εθνικής κατάταξης. Οι τρεις από τις τέσσερις περιφερειακές ενότητες δείχνουν να ανακάμπτουν αργά μετά το 2014 με εξαίρεση την Ιθάκη/Κεφαλληνία που έχει απωλέσει 35 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2008 και εμφανίζει στασιμότητα.

Επενδύσεις

Βασικότερο πρόβλημα όλων παραμένει η μείωση των επενδύσεων: σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, κατά το διάστημα 2008-18 ο ετήσιος ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου μειώθηκε κατά 52%, επίδοση σαφώς καλύτερη από το μ.ό. της χώρας (-66,2%). Η ΠΙΝ ακολουθούσε την εθνική τάση την περίοδο 2008-14 και φαίνεται να ανακάμπτει ταχύτερα την περίοδο 2015-18. Το μερίδιο της ΠΙΝ στις επενδύσεις στην Ελλάδα ήταν 1,86% το 2008, 1,36% το 2013 και 2,63% το 2018. Η κλαδική συνεισφορά στον ακαθάριστο σχηματισμό πάγιου κεφαλαίου δείχνει ξεκάθαρα ότι οι επενδύσεις στην ακίνητη περιουσία που ήταν το 44% του συνόλου των επενδύσεων στην ΠΙΝ το 2008 περιορίστηκαν δραματικά στο 20% του συνόλου το 2018, παραμένοντας 78%

³ Annoni, P., & Dijkstra, L. (2019). *The EU Regional Competitiveness Index 2019*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi:10.2776/046835

⁴ Βλ. Acs, Z., Autio, E. and Szerb, L., "National Systems of Entrepreneurship: Measurement Issues and Policy Implications," *Research Policy* **43** (2014) 476-494.

χαμηλότερες έναντι της τιμής του 2008. Αντίθετα, θετικό πρόσημο στις επενδύσεις τόσο έναντι του 2008 όσο και του 2013 καταγράφεται, με φθίνουσα σπουδαιότητα, στους κλάδους του **εμπορίου, μεταφορών, διαμονής και διατροφής** (€183εκατ. το 2018, +1% έναντι του 2008 και +516% έναντι του 2013), **πληροφόρησης και επικοινωνίας** (€17,64εκατ. το 2018, +42% έναντι του 2008, +52,4% έναντι του 2013), των **κατασκευών** (€15,1εκατ. το 2018, +42% έναντι του 2008 και +52% έναντι του 2013) και της **μεταποίησης** από χαμηλή όμως βάση (€3,3εκατ. το 2018, +131% έναντι του 2008, +663% έναντι του 2013).

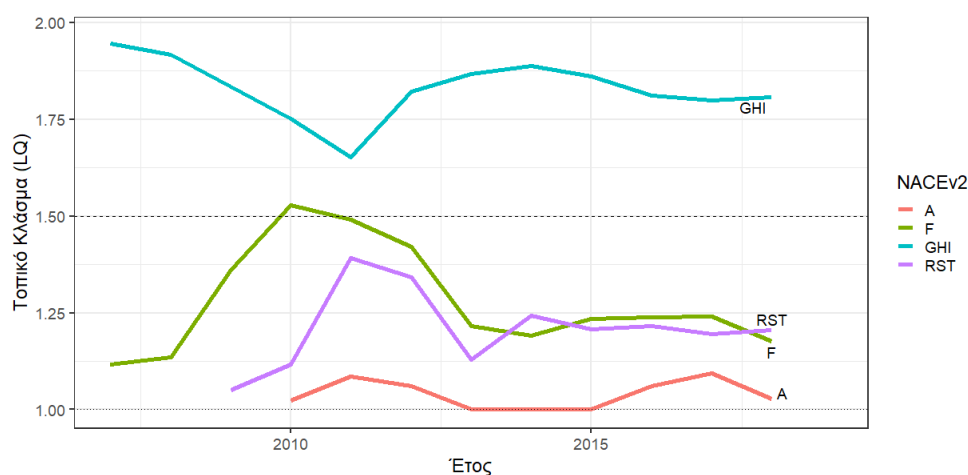
Ακαθάριστη
προστιθέμενη αξία

Η συνολική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία στην ΠΙΝ μειώθηκε κατά 31% την περίοδο 2008-2018 ευρισκόμενη σε τιμές 2002, με κυριότερες απώλειες στην ΠΕ Ιθάκης-Κεφαλληνίας (-36,7% έναντι +73%). Την περίοδο 2013-2018 η ΑΠΑ στην ΠΙΝ αυξήθηκε κατά 1,2%, οδηγούμενη ουσιαστικά από τις ΠΕ Κέρκυρας (+1.9%) και Ζακύνθου (+4,4%). Οι ΠΕ Λευκάδας (-1,3%) και Ιθάκης-Κεφαλληνίας (-3,1%) δεν έχουν ανακάμψει από το 2013. Διαχρονικά, το μερίδιο της ΠΙΝ στην ΑΠΑ της Ελλάδας παραμένει σταθερά κάτω από το 2%.

Μόνο ο **πρωτογενής τομέας** άντεξε τις επιπτώσεις της κρίσης βελτιώνοντας την ΑΠΑ του κατά 11,8% έναντι του 2008 και κατά 14,9% έναντι του 2013. Στο άλλο άκρο, ο τομέας των κατασκευών έχει καταβαρυνθεί κατά 79,2% έναντι του 2008 και εξακολουθεί να βαίνει μειούμενος ως προς την ΑΠΑ κατά 56% έναντι του 2013. Ο κλάδος του τουρισμού επανέρχεται στην «κανονική» συνεισφορά του στην περιφερειακή ΑΠΑ (48,6% το 2018 έναντι 39,9% το 2011), έχοντας χάσει το 32,4% σε απόλυτες τιμές σε σχέση με το 2008, αλλά ανακάμπτοντας κατά 9,4% έναντι του 2013.

Η ανάλυση της χωρικής συνεισφοράς στην ΑΠΑ οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η ΠΕ Κέρκυρας είναι διαχρονικά η ατμομηχανή της περιφερειακής οικονομίας με την ΠΕ Ιθάκης-Κεφαλληνίας να ηγείται στον πρωτογενή τομέα, και την ΠΕ Ζακύνθου να έχει το δεύτερο σημαντικότερο μερίδιο στη μεταποίηση.

Η ανάλυση των τοπικών κλασμάτων ανά κλάδο σε σχέση με την Ελλάδα (Διάγραμμα 2) δείχνει ότι δεν επήλθαν αξιόλογες μεταβολές στην περιφερειακή εξειδίκευση της ΠΙΝ με κριτήριο την ΑΠΑ. Ο κλάδος του τουρισμού (NACE GHI) παραμένει διαχρονικά η μοναδική ισχυρή εξειδίκευση με τις κατασκευές (NACE F) να έχει ξεπεράσει το κατώφλι της ισχυρής συγκέντρωσης μόνο μία φορά την τελευταία εικοσαετία παρουσιάζοντας συγκέντρωση 125% σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο μετά το 2015. Τέλος, ο πρωτογενής τομέας (NACE A) από το 2010 και μετά ακολουθεί την εθνική συγκέντρωση.

Διάγραμμα 2 Περιφερειακή εξειδίκευση της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ως προς την Ελλάδα στην ΑΠΑ κατά κλάδο (2008-2018). A: Γεωργία, δασοκομία και αλιεία, F: Κατασκευές, GHI: Εμπόριο, καταλύματα και εστίαση, RST: Τέχνες, Διασκέδαση & Ψυχαγωγία.

1.3. Επιχειρηματική Δομή και Απασχόληση

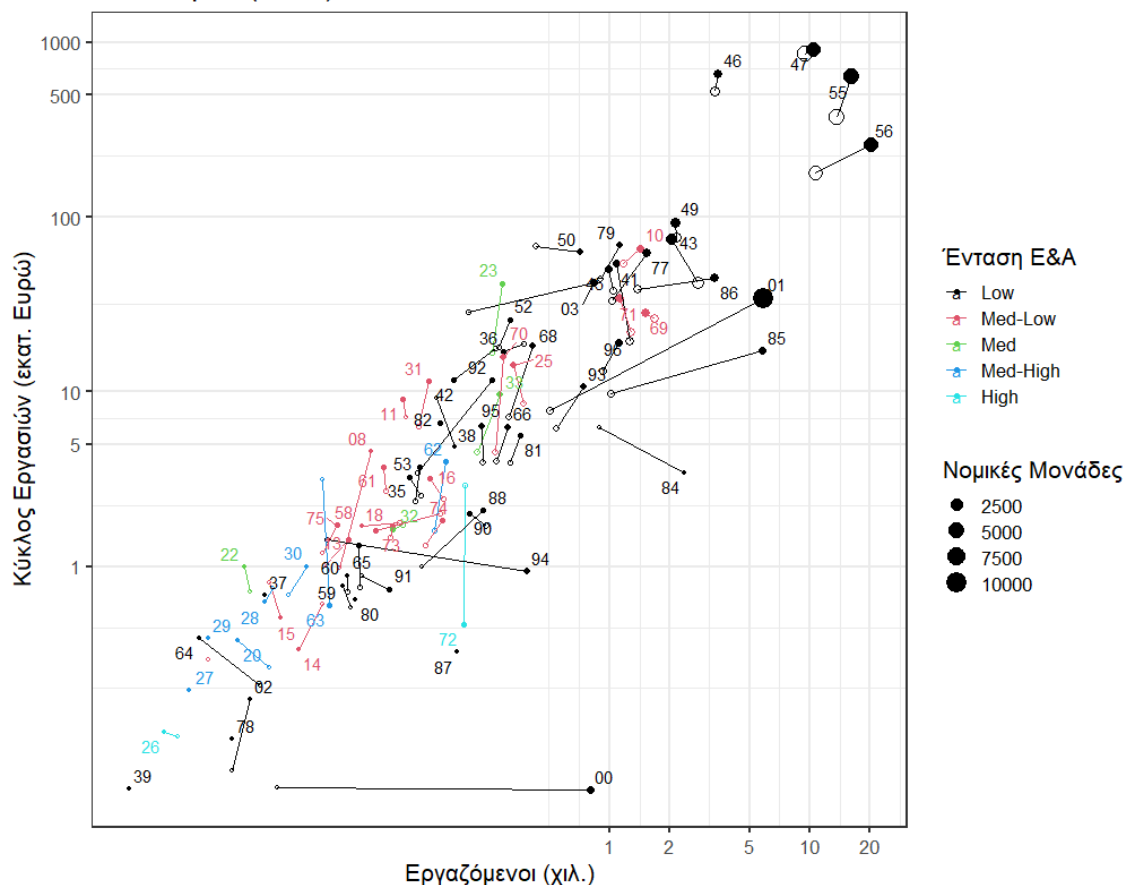
Διάρθρωση της επιχειρηματικότητας

Σύμφωνα με τα δεδομένα του Στατιστικού Μητρώου Επιχειρήσεων της ΕΛ.ΣΤΑΤ., και λαμβάνοντας υπόψη την ένταση Ε&Α κατά κλάδο σύμφωνα με σχετική ταξινόμηση του ΟΟΣΑ⁵ (βλ. Διάγραμμα 3) παρατηρούμε ότι η περιφερειακή οικονομία, ως προς τους κύκλους εργασιών και την απασχόληση στηρίζεται σε τέσσερις κλάδους χαμηλής έντασης Ε&Α (46-47: Χονδρικό & λιανικό εμπόριο, 55: Καταλύματα, και 56: Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης). Και στους τέσσερις παρατηρήθηκε αύξηση κύκλου εργασιών, ενώ στα καταλύματα και την εστίαση παρατηρήθηκε και αύξηση της απασχόλησης.

Στον πρωτογενή τομέα, τονίζεται η σχετική σημασία της αλιείας-ιχθυοκαλλιεργειών που συναγωνίζεται τη φυτική και ζωική παραγωγή σε κύκλο εργασιών, με εντελώς διαφορετικά μοτίβα απασχόλησης. Όσον αφορά στη μεταποίηση, ξεχωρίζουν οι κλάδοι 23 (Παραγωγή άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων), 25 (Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού) και 11 (Ποτοποίηση), χωρίς να διατίθενται δεδομένα για τον 10 (βιομηχανία τροφίμων.)

⁵ Galindo-Rueda, F., & Verger, F. (2016). *OECD Taxonomy of Economic Activities Based on R&D Intensity*. Paris: OECD Publications. doi:<https://dx.doi.org/10.1787/5jlv73sqqp8r-en>

Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων Ιόνια Νησιά (EL62): 2013-2018

Δευτεροβάθμιοι ΣΤΑΚΟΔ, λογαριθμική κλίμακα.
Δεδομένα: ΕΛΣΤΑΤ (2021) & ΟΟΣΑ (2016)

Διάγραμμα 3 Εξέλιξη των διαρθρωτικών χαρακτηριστικών των επιχειρήσεων της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων την περίοδο 2013-2018.

Ο μ.ό. των απασχολούμενων ανά νομική μονάδα για τους δευτεροβάθμιους ΣΤΑΚΟΔ είναι χαμηλότερος του 10 για όλους τους κλάδους, πράγμα, που σε συνδυασμό με τα τελευταία στοιχεία του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης για τις καινοτομικές επιδόσεις των ελληνικών επιχειρήσεων⁶, υποδηλώνει ότι είναι πολύ μικρός ο αριθμός των επιχειρήσεων που μπορούν ρεαλιστικά να εμπλακούν σε διεργασίες προϊόντικής και διεργασιακής καινοτομίας.

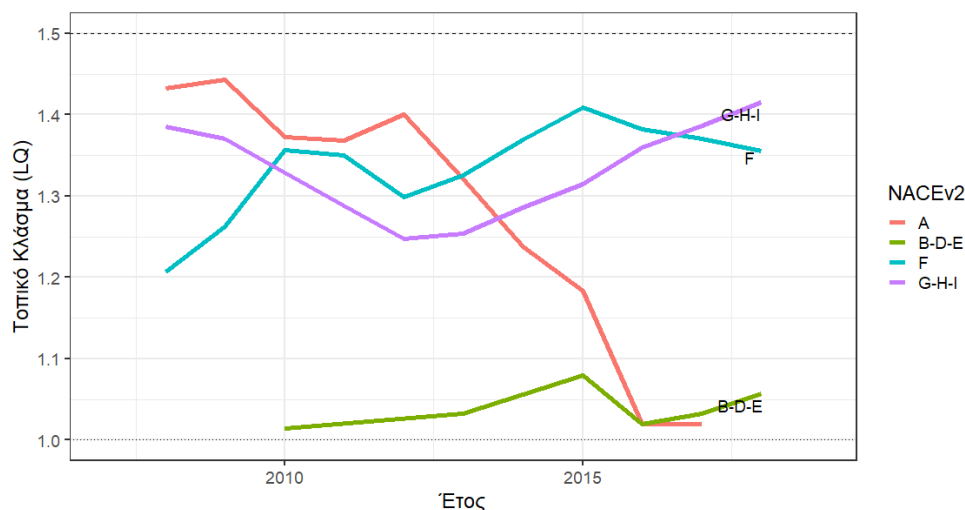
Απασχόληση

Η μέγιστη τιμή της απασχόλησης που καταγράφηκε την τελευταία εικοσαετία στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων ήταν, σύμφωνα με την ΕΛ.ΣΤΑΤ., 96,73 χιλ. εργαζόμενοι το 2008. Μεταγενέστερα, το 2015 καταγράφηκε η ελάχιστη τιμή των 88 χιλ. εργαζομένων (-9%) και έκτοτε η απασχόληση ανακάμπτει με μέσο ρυθμό αύξησης 2% ετησίως. Η απασχόληση στα Ιόνια Νησιά στα χρόνια της κρίσης αποδείχθηκε ιδιαίτερα ανθεκτική σε

⁶ ΕΚΤ (2020), Βασικοί δείκτες για την καινοτομία στις ελληνικές επιχειρήσεις, 2016-2018, Προκαταρκτικά στοιχεία, Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Ηλεκτρονικού Περιεχομένου.

σχέση με την εθνική τάση, κάτι που φαίνεται να έχει συμβεί στις Περιφέρειες με έντονη τουριστική δραστηριότητα.

Εξετάζοντας την κλαδική διάρθρωση της απασχόλησης παρατηρούμε ότι ο κλάδος Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης καταγράφει θετικό πρόσημο ως προς την απασχόληση σε σχέση τόσο με το 2008 όσο και το 2013 (46,27 χιλ. το 2018, +9,46% σε σχέση με το 2008, +27% σε σχέση με το 2013). Το ίδιο συμβαίνει και στον κλάδο διαχείρισης ακίνητης περιουσίας, με πολύ χαμηλότερο όμως αριθμό θέσεων εργασίας (2,9 χιλ. εργαζόμενοι το 2018, +91% σε σχέση με το 2008, +30% σε σχέση με το 2013). Αντίθετα, η συμμετοχή του πρωτογενή τομέα στην απασχόληση βαίνει σταθερά φθίνουσα 3,9 χιλ. εργαζόμενοι το 2018, -31,8% σε σχέση με το 2008, -29,1% σε σχέση με το 2013).

Διάγραμμα 4 Περιφερειακή εξειδίκευση των Ιονίων Νήσων ως προς την Ελλάδα στην απασχόληση κατά κλάδο. A: Γεωργία, δασοκομία και αλιεία. BDE: Ορυχεία, λατομεία, παροχή νερού, αερίου κλπ. F: Κατασκευές. GHI: Εμπόριο, καταλύματα και εστίαση.

Η ανάλυση των τοπικών κλασμάτων ανά κλάδο σε σχέση με την Ελλάδα (Διάγραμμα 4) δείχνει ότι δεν επήλθαν αξιόλογες μεταβολές στην περιφερειακή εξειδίκευση της ΠΙΝ, με δύο μόνο κλάδους να παρουσιάζουν διαχρονικά σχετικά υψηλή συγκέντρωση πάνω από το 120% του εθνικού μ.ό. με κριτήριο την απασχόληση την τελευταία δεκαετία (NACE GHI, το τουριστικό σύμπλεγμα και NACE F, κατασκευές). Ο πρωτογενής τομέας (NACE A) χάνει τη σχετική του συγκέντρωση από το 2015 και μετά, πιθανότατα προς όφελος του τουρισμού. Όλοι οι υπόλοιποι κλάδοι δεν παρουσιάζουν εξειδίκευση σε σχέση με την Ελλάδα.

Ο **δείκτης ανεργίας** του εργατικού δυναμικού διαμορφώθηκε στο 15,9% το 2018 (14,8 χιλ. άνεργοι), ύστερα από την κορύφωση του 2014 (21,4% και 19,4 χιλ. άνεργοι), αρκετά χαμηλότερα από το μ.ό. της χώρας (19,3%), στην τρίτη καλύτερη θέση. Η εποχικότητα της απασχόλησης εκφράζεται μεταξύ των άλλων με την εποχική διακύμανση του δείκτη

ανεργίας εντός του έτους (αναλογία δ.α. 1ου/3ου τριμήνου 2018: 2,8 στην ΠΙΝ έναντι 1,2 για τη χώρα.

Η μακροχρόνια ανεργία κορυφώνεται το 2014 (στο μέσο της οικονομικής κρίσης-60,9% των ανέργων) και έκτοτε αρχίζει μια αργή αποκλιμάκωση, όπως και η ανεργία στους νέους και τις γυναίκες. Το ποσοστό των ανέργων “υψηλής εξειδίκευσης” αυξάνεται διαρκώς και εντείνεται με την κρίση, ενώ όσον αφορά στο επίπεδο εκπαίδευσης των ανέργων, μετά την κορύφωση της κρίσης (2013) αυξάνεται σημαντικά η αναλογία των πτυχιούχων ΑΕΙ ανέργων, αλλά και της “ανώτερης β’ θμιας εκπαίδευσης”⁷

1.4. Δυναμικό Καινοτομίας και Έξυπνης Ανάπτυξης

Βασικοί Δείκτες

Ο Πίνακας 1 παρουσιάζει τους βασικούς δείκτες ‘έξυπνης’ ανάπτυξης και τη θέση της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων σε σχέση με τον εθνικό και τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Ως βάση σύγκρισης για τον καθένα τίθεται η τιμή που αντιστοιχεί στο 2013, δηλαδή το τέλος της προγραμματικής περιόδου 2007-13.

Εξετάζοντας τις διαφορές των πλέον πρόσφατων μετρήσεων για κάθε δείκτη σε σχέση με τις μετρήσεις για το 2013 παρατηρούμε βελτίωση των επιδόσεων των Ιονίων Νήσων στους περισσότερους δείκτες, ο οποία όμως δε συμβαδίζει με τις αντίστοιχες μεταβολές που καταγράφονται τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Συνεπώς, η σχετική θέση της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, τόσο ως προς τον εθνικό όσο και ως προς τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο, καταγράφει αποκλίνουσα πορεία.

Συγκεκριμένα, με βάση τα δεδομένα που παρουσιάζει ο Πίνακας 1:

⁷ Κείμενο για την ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων στο πλαίσιο του σχεδιασμού της Αναπτυξιακής Στρατηγικής 2021-2027

- Παρά την αύξηση κατά 6,23% του ΑΕΠ και κατά 8,84% του κατά κεφαλήν ΑΕΠ μεταξύ 2013 και 2018, ρυθμοί που είναι διπλάσιοι από τους αντίστοιχους εθνικούς (2,25% και 4,24% αντίστοιχα), η ΠΙΝ αποκλίνει από τους αντίστοιχους ευρωπαϊκούς (ΕΕ27), που είναι της τάξης του 16% στην ίδια περίοδο. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι οι πληγές της οικονομικής κρίσης δεν έχουν ακόμα επουλωθεί, παρά τις ισχυρότερες, σε σχέση με τον εθνικό μ.ό., τάσεις βελτίωσης.
- Ο πληθυσμός της ΠΙΝ φθίνει καταγράφοντας συνολικές απώλειες 4 χιλιάδων μεταξύ 2013 και 2018. Ο ρυθμός μείωσης είναι μικρότερος του αντίστοιχου εθνικού συνολικά, αλλά παραπλήσιος στην κατηγορία 15-64 ετών που συνιστούν τις παραγωγικές ηλικίες. Η τάση προς τη δημογραφική γήρανση είναι σαφής, με το διάμεσο της ηλικίας του πληθυσμού της ΠΙΝ να αυξάνεται από τα 44 έτη το 2013 στα 45,9 το 2018 και στα 46,7 έτη το 2020 έναντι 42,5, 44,6 και 45,2 έτη σε εθνικό επίπεδο, αντίστοιχα⁸.
- Μέχρι στιγμής, η επίπτωση των δημογραφικών δεν φαίνεται να έχει επηρεάσει την απασχόληση η οποία αυξήθηκε κατά 1200 θέσεις εργασίας (+1,48%) εντός της περιόδου παρατήρησης, απέχοντας ωστόσο σημαντικά τόσο από τον εθνικό όσο και από τον ευρωπαϊκό ρυθμό αύξησης (+8,44% και +5,9%, αντίστοιχα). Η διάρθρωση της απασχόλησης φαίνεται όμως να αλλάζει σημαντικά προς τις υπηρεσίες (81,1% του συνόλου της απασχόλησης το 2018 έναντι 66,1% το 2013, ταυτόχρονα με μείωση του μεριδίου των υπηρεσιών έντασης γνώσης κατά 1,6 ποσοστιαίες μονάδες), σε βάρος της μεταποίησης που είδε να χάνεται το 50% της συνεισφοράς της στην περιφερειακή απασχόληση (από 7,5% το 2013 σε 3,5% το 2018 με τον κύριο όγκο να αφορά σε μεταποίηση χαμηλής τεχνολογίας)
- Το απόθεμα ανθρώπινων πόρων με τριτοβάθμια εκπαίδευση, μία ένδειξη της διαθεσιμότητας ανθρώπινων πόρων προς ανάπτυξη και αξιοποίηση καινοτομιών, αυξήθηκε εντός της περιόδου παρατήρησης κατά 7,5 χιλιάδες άτομα (+35%). Παρά την εντυπωσιακή αύξηση, ως ποσοστό του πληθυσμού ο δείκτης υστερεί σημαντικά τόσο ως προς τον εθνικό όσο και τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.
- Όσον αφορά τις επιδόσεις στις δαπάνες Ε&Α ως ποσοστό του ΑΕΠ, η ΠΙΝ βρίσκεται στο τέλος του πίνακα τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, παρά την αύξηση κατά 22% της τιμής του δείκτη GERD—που αποτελεί τον μοναδικό δείκτη επιδόσεων για την έξυπνη ανάπτυξη στο πλαίσιο της Στρατηγικής Ευρώπη 2020, με τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης να συνεισφέρουν το 50% της επίδοσης διαχρονικά, διαθέτοντας τη συντριπτική πλειοψηφία των ερευνητών που είναι εγκατεστημένοι στην ΠΙΝ. Το απόθεμα των ερευνητών στην ΠΙΝ αυξήθηκε κατά 148 άτομα την περίοδο παρατήρησης (+22,6%), με τα 94 να αφορούν τα ΑΕΙ της Περιφέρειας. Σημαντική αύξηση παρατηρείται και στον αριθμό των ερευνητών του τομέα των επιχειρήσεων, η οποία όμως δεν μετουσιώνεται σε πραγματικό ερευνητικό αποτέλεσμα (7

⁸ Πίνακας DEMO_R_PJANIND2 της Eurostat.

ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης από 23 ερευνητές του τομέα επιχειρήσεων το 2017). Σε απόλυτες τιμές, σύμφωνα με στοιχεία του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης, το μερίδιο των Ιονίων Νήσων στο σύνολο των €2,18δισ. για δαπάνες για Ε&Α στην Ελλάδα το 2018 ήταν €10,89εκατ. ή 0,50%, αυξημένο κατά €2,72εκατ. σε σχέση με το 2013 (13η θέση στην Ελλάδα το 2018). Απ' αυτές, τα €5,86εκατ. αφορούσαν τα ΑΕΙ (+€1,86εκατ. σε σχέση με το 2013), τα €2,31εκατ. τον κυβερνητικό τομέα (-€1,2εκατ. σε σχέση με το 2013) και τα €2,72εκατ. τις επιχειρήσεις (+€2,63εκατ. σε σχέση με το 2013). Από τα παραπάνω δεδομένα, είναι σαφές ότι η βελτίωση του δείκτη Δαπάνες Ε&Α/ΑΕΠ οφείλεται και στην αύξηση του αριθμητή (δαπάνες Ε&Α) και στη μείωση του παρονομαστή (ΑΕΠ). Οι επιδόσεις αυτές κατατάσσουν τα Ιόνια Νησιά στις 3 τελευταίες θέσεις μεταξύ των ελληνικών περιφερειών διαχρονικά.

- Όπως είναι μάλλον αναμενόμενο από τα επιστημονικά πεδία που θεραπεύει το υπάρχον ερευνητικό δυναμικό (βλ. επόμενη ενότητα), οι επιδόσεις της Περιφέρειας στην κατοχύρωση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο σε τεχνολογικά (πατέντες) όσο και σε μη τεχνολογικά (εμπορικά σήματα) είναι αμελητέες.

Πίνακας 1 Κύριοι Δείκτες Έξυπνης Ανάπτυξης

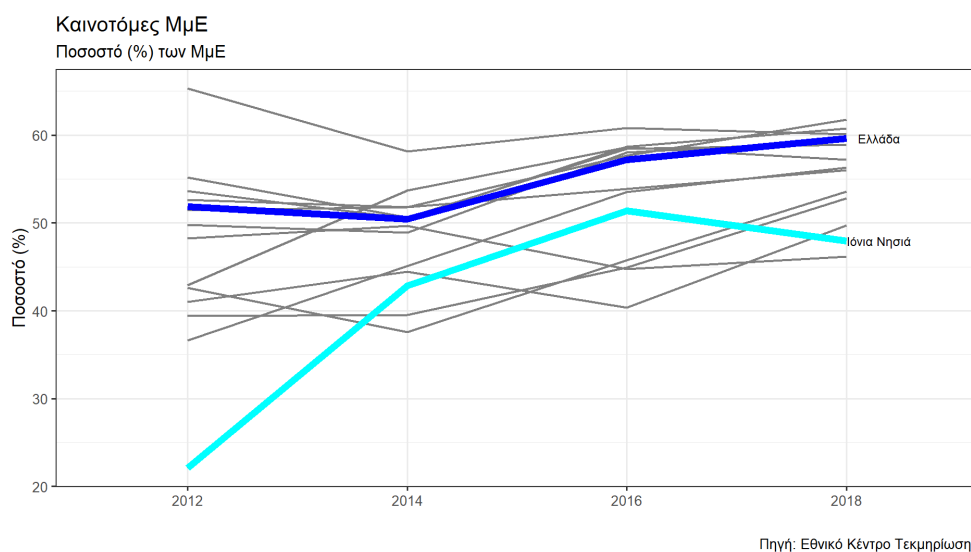
Δείκτης	ΠΙΝ (EL62)		Ελλάδα		EU27	
	2013	Τρέχ.	2013	Τρέχ.	2013	Τρέχ.
ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές, εκατ. Ευρώ	3 066	3 257 ¹	180 654	184 714	11516666	13443857
Κατά κεφαλή ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές, εκατ. Ευρώ	14 700	16 000 ¹	16 500	17 200	26 000	30 200
Πληθυσμός (χιλιάδες)						
Σύνολο, την 1 ^η Ιανουαρίου	208	204 ¹	11 003	10 741	441 257	446 209
Ηλικία από 15 ως 64	134	128 ¹	7 180	6 854	292 495	289 233
Απασχόληση, ηλικία άνω των 15 ετών (χιλιάδες)	74,1	75,2 ¹	3 459	3 751	182 465	193 232
Απασχόληση σε κλάδους τεχνολογίας και έντασης γνώσης, % της απασχόλησης						
Κλάδοι υψηλής τεχν.	0,0	0,0 ¹	2,4	2,8	3,8	4,0
Μεταποίηση υψηλής τεχν.	0,0	0,0 ¹	0,4	0,5	1,1	1,3
Μεταποίηση χαμηλ. τεχν.	6,8	2,9 ¹	5,6	5,6	5,9	5,8
Μεταποίηση	7,5	3,5 ¹	9,2	9,4	16,3	16,4
Υπηρεσίες εντ. γνώσης	25,7	24,1 ¹	36,7	36,4	37,9	38,7
Υπηρεσίες	66,1	81,1 ¹	70,8	72,5	69,0	69,9
Ανθρώπινοι πόροι στην Επιστήμη και Τεχνολογία						
Άτομα με τριτοβάθμια εκπαίδευση, χιλιάδες	21,4	28,9 ¹	1 819	2 057	75 255	85 752
Άτομα με τριτοβάθμια εκπαίδευση, % του ενεργού πληθυσμού	18,8	25,1 ¹	30,4	34,5	29,1	32,7
Άτομα με τριτοβάθμια εκπαίδευση που απασχολούνται στην Επιστήμη & Τεχν., χιλιάδες	11,5	11,4 ¹	782	874	39 090	45 246
Προσωπικό Ε&Α ανά τομέα δραστηριότητας						
Ερευνητές (ΙΠΑ)						
Σύνολο	224	598 ²	29 228	35 000	1 476 139	1 711 781
Ανωτ. Εκπαίδ.	194	555 ²	18 957	17 853	524 427	578 099
Επιχειρήσεις	1	7 ²	4 197	9 660	740 585	925 088
Κυβέρνηση	28	37 ²	5 778	7 184	200 350	195 658
Προσωπικό Ε&Α ανά τομέα δραστηριότητας						
Ερευνητές (Αριθμός)						
Σύνολο	655	803 ²	53 744	61 616	2 253 021	2 591 851
Ανωτ. Εκπαίδ.	607	701 ²	38 724	29 445	1 049 337	1 120 158
Επιχειρήσεις	1	23 ²	6 004	15 671	933 558	1 183 982
Κυβέρνηση	47	79 ²	8 567	15 987	255 145	269 577
Σύνολο δαπανών Ε&Α ως ποσοστό του ΠΑΕΠ (GERD);						
Σύνολο	0,27	0,33 ¹	0,82	1,21	2,10	2,18
Ανωτ. Εκπαίδ.	0,15	0,18 ¹	0,31	0,34	0,48	0,47
Επιχειρήσεις	0,00	0,08 ¹	0,27	0,58	1,34	1,45
Κυβέρνηση	0,11	0,07 ¹	0,23	0,27	0,26	0,25
Αριθμός αιτημάτων για Ευρωπαϊκά διπλώματα ευρεσιτεχνίας						
Αριθμός	0,00 ³	n)a	104,6	90,25 ²	51 378	49 212 ²
Ανά εκατ. κατοίκους	0,00 ³	n)a	9,51	8,38	112,03	106,84
Αριθμός αιτημάτων για Ευρωπαϊκά Εμπορικά Σήματα (EUTM).						
Αριθμός	1	1 ⁴	710	755	80 182	75 884
Ανά εκατ. κατοίκους	4,8	19,32 ⁵	64,52	71,01	158,72	175,85

Πηγή: EUROSTAT. Ενημέρωση 1.3.2021

¹2018, ²2017, ³2012, ⁴2016, ⁵2015

Επιχειρηματικός
Τομέας

Με βάση τα τελευταία διαθέσιμα δεδομένα της στατιστικής έρευνας για την καινοτομία στις ελληνικές επιχειρήσεις που διεξάγει το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης⁹, το ποσοστό των καινοτόμων μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜμΕ) της ΠΙΝ στο σύνολο των ΜμΕ της ΠΙΝ, δηλ. των ΜμΕ που στο διάστημα 2016-2018 είχαν εισάγει τουλάχιστον έναν από τους τέσσερις τύπους καινοτομίας (καινοτομία προϊόντος (αγαθού ή υπηρεσίας), καινοτομία διαδικασίας, οργανωσιακή καινοτομία και καινοτομία μάρκετινγκ) ήταν 47,95% έναντι εθνικής επίδοσης 59,65%. Οι επιδόσεις που αντιστοιχούσαν στην τριετία 2010-2012 ήταν 22,12% και 51,88%, αντίστοιχα. Η επίδοση του 2018 κατατάσσει την ΠΙΝ στη 12^η θέση ανάμεσα στις ελληνικές περιφέρειες, έχοντας όμως βελτιώσει σημαντικά τις επιδόσεις της έναντι της τριετίας 2010-2012 (βλ. Διάγραμμα 5).

Διάγραμμα 5 Καινοτόμες ΜμΕ στο σύνολο των ΜμΕ ανά περιφέρεια. Πηγή: ΕΚΤ.

Όλες οι καινοτόμες ΜμΕ της ΠΙΝ που μετρήθηκαν από το ΕΚΤ είχαν εισάγει μία προϊόντική ή διεργασιακή καινοτομία την τριετία 2016-2018 (12^η θέση στην Ελλάδα), ενώ οι μισές περίπου απ' αυτές είχαν εισάγει και μία οργανωσιακή ή μάρκετινγκ καινοτομία (13^η θέση στην Ελλάδα).

Το ποσοστό των καινοτόμων ΜμΕ της ΠΙΝ που συνεργάστηκαν με άλλους φορείς για την ανάπτυξη καινοτομιών κατά την τριετία 2016-2018 ήταν 20,55% (6^η στις 13 ελληνικές περιφέρειες) έναντι εθνικού μ.ό. 20,62%. Οι αντίστοιχες επιδόσεις κατά την τριετία 2010-2012 ήταν 8,85% και 12,43%, για την ΠΙΝ και την Ελλάδα αντίστοιχα. Το ποσοστό των ΜμΕ της ΠΙΝ που αναπτύσσουν καινοτομίες εντός της επιχείρησης μετρήθηκε στο 34,25% την τριετία 2016-18 έναντι εθνικού μ.ό. 54,24%. Οι αντίστοιχες τιμές για την τριετία 2010-12 ήταν 12,39% και 26,02%.

Οι δαπάνες για καινοτομικές δραστηριότητες του συνόλου των επιχειρήσεων της ΠΙΝ ήταν 0,49% του πΑΕΠ το 2018, έναντι 0,02% το 2012. Η αντίστοιχη εθνική επίδοση ήταν 1,42%. Ως προς το συγκεκριμένο δείκτη, η ΠΙΝ βρίσκεται στην 8^η θέση μεταξύ των ελληνικών περιφερειών. Οι τιμές του ίδιου δείκτη, υπολογισμένου μόνο για τις

⁹ <https://metrics.ekt.gr/ris/datatables>

μικρομεσαίες επιχειρήσεις ήταν ακριβώς οι ίδιες (6^η στις 13 ελληνικές περιφέρειες), πράγμα που σημαίνει ότι οι δαπάνες οδηγούνται μόνο από ΜμΕ. Οι δαπάνες του συνόλου των επιχειρήσεων της ΠΙΝ για καινοτομία, *εξαιρούμενων* των δαπανών Ε&Α, ως ποσοστό του κύκλου εργασιών ανήλθαν στο 3,23% το 2018 έναντι εθνικού μ.ό. 0,98% και αντίστοιχων τιμών 0,43% και 0,87% το 2012. Ο ίδιος δείκτης, υπολογισμένος για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις ήταν επίσης 3,23% το 2018, έναντι εθνικού μ.ό. 0,82%. Οι επιδόσεις αυτές φέρνουν την ΠΙΝ στην πρώτη θέση πανελλαδικά.

Το αποτέλεσμα των παραπάνω δραστηριοτήτων και δαπανών καινοτομίας οδήγησε σε *πωλήσεις νέων προϊόντων (αγαθών ή υπηρεσιών)* που αντιστοιχούσε το 2018 στο 21,05% του κύκλου εργασιών όλων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜμΕ) της ΠΙΝ (1^η θέση πανελλαδικά), έναντι αντίστοιχης επίδοσης 4,14% το 2012. Οι αντίστοιχες εθνικές επιδόσεις ήταν 14,68%.το 2018 και 6.56% το 2012.

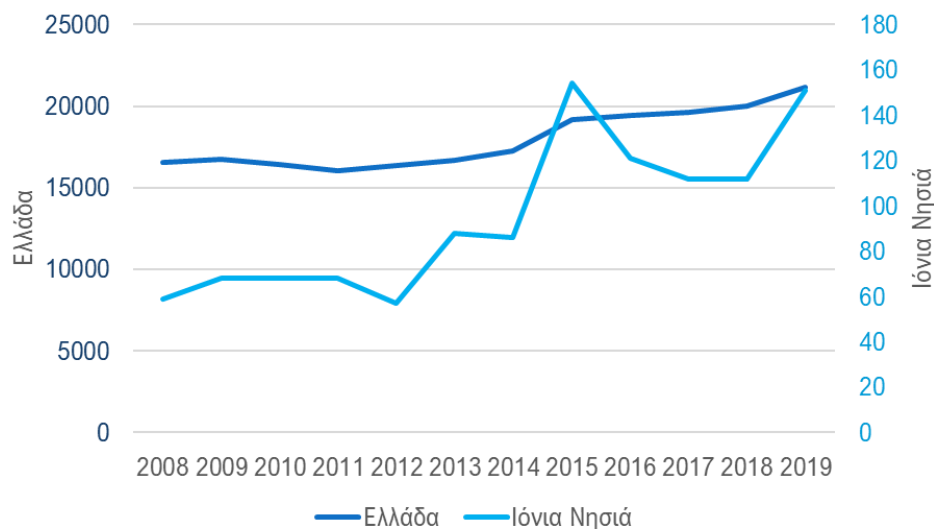
Τα δεδομένα της έρευνας του ΕΚΤ πρέπει να ερμηνευτούν με προσοχή διότι δίνουν μία εικόνα που δε συνάδει με τα δεδομένα διάρθρωσης της περιφερειακής οικονομίας που παρουσιάστηκαν νωρίτερα. Η επικράτηση, σύμφωνα με τα δεδομένα του ΕΚΤ, της προϊόντικής καινοτομίας σε μία οικονομία που στηρίζεται σε υπηρεσίες και οι υψηλές δαπάνες για καινοτομία πλην έρευνας και ανάπτυξης σε συνδυασμό με το μικρό αριθμό ΜμΕ που καινοτομούν εσωτερικά αναδεικνύουν ζητήματα στη στρωματοποιημένη δειγματοληψία.

Ακαδημαϊκός και
Ερευνητικός Τομέας

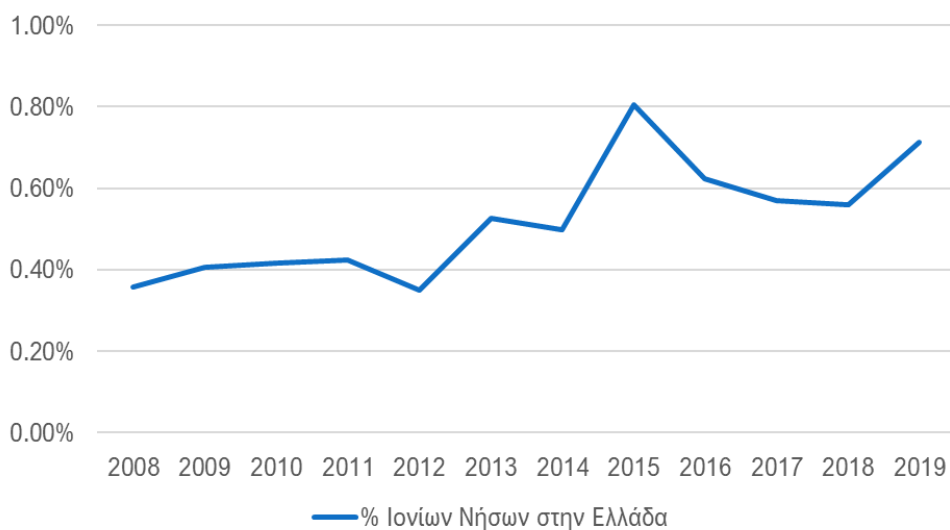
Οι βελτιωμένες επιδόσεις του τομέα των ΑΕΙ (αριθμός ερευνητών, δαπάνες Ε&Α προς ΑΕΠ) αντανακλώνται και στα μεγέθη της επιστημονικής παραγωγής που προέρχεται από τα Ιόνια Νησιά. Το Διάγραμμα 6 παρουσιάζει διαχρονικά την εξέλιξη των επιστημονικών δημοσιεύσεων που προέρχονται από τα Ιόνια Νησιά σε σχέση με τη χώρα και το μερίδιο των Ιονίων Νήσων στην ελληνική επιστημονική παραγωγή. Τα δεδομένα προέρχονται από τη βάση δεδομένων Web of Science της Clarivate Analytics¹⁰.

Είναι σαφές ότι η παραγωγή του επιστημονικού υποσυστήματος των Ιονίων Νήσων υπολείπεται σχεδόν κατά 50% τόσο με το πληθυσμιακό βάρος της περιφέρειας στη χώρα, όσο και με το μερίδιό της στον αριθμό των ερευνητών στα ΑΕΙ στη χώρα. Το γεγονός αυτό μπορεί να ερμηνευτεί και ως ένδειξη ανωριμότητας του περιφερειακού υποσυστήματος παραγωγής γνώσης σε συνδυασμό με τα επιστημονικά πεδία που θεραπεύει.

¹⁰ Το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης δημοσιεύει αντίστοιχα δεδομένα που αφορούν μόνο άρθρα σε περιοδικά (δηλ. articles, research notes και reviews).

(α)

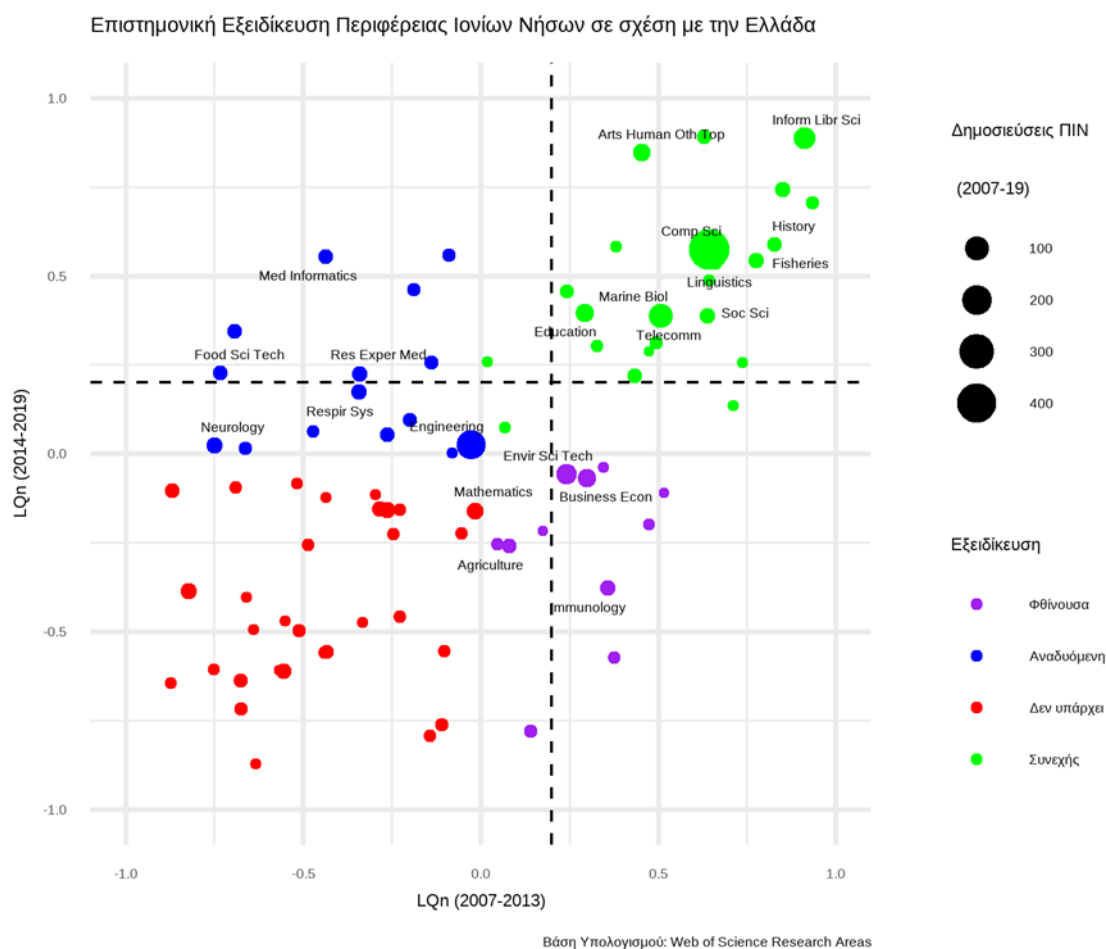

(β)

Διάγραμμα 6 Εξέλιξη των επιστημονικών δημοσιεύσεων. (α) Σύγκριση Ιονίων Νήσων – Ελλάδας. (β) Εξέλιξη του μεριδίου των Ιονίων Νήσων στο σύνολο των επιστημονικών δημοσιεύσεων της Ελλάδας. Πηγή: Web of Science.

Το Διάγραμμα 7 παρουσιάζει τα κανονικοποιημένα τοπικά κλάσματα της επιστημονικής εξειδίκευσης των Ιονίων Νήσων σε σχέση με Ελλάδα υπολογισμένα με βάση το άθροισμα των επιστημονικών δημοσιεύσεων ανά ερευνητικό πεδίο σε δύο περιόδους, 2007-2013 και 2014-2019. Το μέγεθος κάθε δίσκου είναι ανάλογο με το σύνολο των δημοσιεύσεων της περιόδου 2007-2019. Με διακεκομμένες γραμμές φαίνεται το κατώφλι εξειδίκευσης που αντιστοιχεί σε τοπική συγκέντρωση υψηλότερη του 150% του εθνικού μ.ό. Τα δεδομένα δείχνουν ότι τα Ιόνια Νησιά φαίνεται να διαθέτουν ισχυρή και διαχρονική επιστημονική εξειδίκευση με μικρό αριθμό δημοσιεύσεων– μεταξύ άλλων – σε μία σειρά επιστημονικών πεδίων που σχετίζονται κυρίων με την Πληροφορική και τις Τηλεπικοινωνίες, και δευτερευόντως με τις Ανθρωπιστικές και τις Κοινωνικές Επιστήμες και τις Επιστήμες του Περιβάλλοντος.

Αναδυόμενες, στο δεύτερο μισό της περιόδου παρατήρησης, ισχυρές εξειδικεύσεις είναι μεταξύ άλλων τρεις ιατρικές ειδικότητες (Νευροεπιστήμες, Αναπνευστικό Σύστημα και Πειραματική Ιατρική), η Επιστήμη Τροφίμων και η Ιατρική Πληροφορική.

Διάγραμμα 7 Εξέλιξη της επιστημονικής εξειδίκευσης των Ιονίων Νήσων σε σχέση με την Ελλάδα μεταξύ 2007-13 και 2014-19. Πηγή: Web of Science.

Η σημαντικότερη εξέλιξη στο σύστημα παραγωγής γνώσης της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ήταν αναμφίβολα η ένταξη το 2018 στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο του πρώην ΤΕΙ Ιονίων Νήσων και η ίδρυση του Πανεπιστημιακού Ερευνητικού Κέντρου που αποτελείται από τέσσερα Ινστιτούτα (Βιοεπιστημών, Βιοτεχνολογίας, Επιστήμης Τροφίμων και Περιβάλλοντος, Μουσικής και Καλλιτεχνικής Δημιουργίας, Ιστορικών Μελετών και Γλωσσικών Μελετών και Επιστημών Μετάφρασης/Διερμηνείας). Σήμερα, το Ιόνιο Πανεπιστήμιο αποτελείται από πέντε σχολές και δώδεκα τμήματα που βρίσκονται στην Κέρκυρα (Τμ. Ιστορίας, Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης & Διερμηνείας, Μουσικών Σπουδών, Αρχειονομίας-Βιβλιοθηκονομίας-Μουσειολογίας, Πληροφορικής, Τεχνών Ήχου-Εικόνας, Τουρισμού), τη

Λευκάδα (Τμ. Περιφερειακής Ανάπτυξης), την Κεφαλλονιά (Τμ. Εθνομουσικολογίας και Τμ. Επιστήμης & Τεχν. Τροφίμων) και τη Ζάκυνθο (Τμ. Περιβάλλοντος).

Η διαδικασία ολοκλήρωσης της συγχώνευσης των δύο ΑΕΙ είναι σε εξέλιξη, και έχουν δρομολογηθεί για το 2021 τα σχέδια για κρίσιμες δομές διασύνδεσης του ενιαίου πλέον Ιονίου Πανεπιστημίου με την τοπική οικονομία (γραφείο μεταφοράς τεχνολογίας, κτλ). Μέχρι τα τέλη του 2020, το Ιόνιο Πανεπιστήμιο ήταν ο βασικός συμμετοχός από τα Ιόνια Νησιά με συμμετοχή σε δράσεις του Ορίζοντα 2020 (3 έργα με δημόσια δαπάνη €772χιλ.), σε διακρατικές συνεργασίες (5 έργα με δημόσια δαπάνη €1,01εκατ.) και σε δράσεις ΕΤΑΚ και ανθρωπίνων πόρων (51 έργα).

1.5. Κύρια ευρήματα από την αξιολόγηση της RIS3 2014-20

Η ενδιάμεση αξιολόγηση της RIS3 Ιονίων Νήσων 2014-2020¹¹ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι μέχρι το τέλος του 2020, οι προσπάθειες των φορέων των Ιονίων Νήσων οδήγησαν σε συνολικά 1776 ενταγμένα έργα στους θεματικούς στόχους 1, 2, 3 και 10, προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης που αντιστοιχεί στα Ιόνια Νησιά ύψους €474,81εκατ. Απ' αυτά, έχουν αντιστοιχιστεί με τους 11 υποτομείς προτεραιότητας της RIS3 Ιονίων Νήσων 2014-2020 414 ενταγμένα έργα ύψους δημόσιας δαπάνης €59,20εκατ. (12,47% του συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης). Στα παραπάνω αποτελέσματα δεν έχει ενσωματωθεί η συνεισφορά του Ε.Π. Αγροτική Ανάπτυξη 2014-2020—συνολικού ύψους δημόσιας δαπάνης €72εκατ. για τα Ιόνια Νησιά μέχρι το 2020, εκ των οποίων €15,36εκατ. σε εκχωρημένες στην Περιφέρεια δράσεις—που αναμένεται ν' αυξήσει σημαντικά το βαθμό επίτευξης στην προτεραιότητα Αγροδιατροφή και να επιφέρει σχετικά μικρές προς τα πάνω μεταβολές στους τομείς θεματικός τουρισμός και θαλάσσιος τουρισμός.

Μία υπεραπλουστευμένη περιγραφή για την κατανομή της δημόσιας δαπάνης από το 2014 έως το 2020 θα έλεγε ότι το μεγαλύτερο τμήμα της δημόσιας δαπάνης για επιχειρηματική ανάπτυξη κατευθύνθηκε στο Θαλάσσιο Τουρισμό (47%) και στην Αλιεία-Ιχθυοκαλλιέργειες (42%), ενώ, όσον αφορά τη δημόσια δαπάνη για έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία, το μεγαλύτερο τμήμα κατέληξε στην Αγροδιατροφή (27%), την Ιατρική Πληροφορική (26%), τη Δημιουργική Οικονομία (21%) και τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (16,4%). Οι επενδύσεις σε έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία οδηγούνται από επενδύσεις σε ερευνητικές υποδομές ή αντίστοιχες δράσεις και όχι από ερευνητική δραστηριότητα του επιχειρηματικού τομέα (με εξαίρεση μόνο τις Ιχθυοκαλλιέργειες).

Η ανάλυσή έδειξε επίσης ότι το Ιόνιο Πανεπιστήμιο δεν έπαιξε σημαντικό ρόλο στην κινητοποίηση φορέων της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων για συμμετοχή σε συνεργατικά έργα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας. Αντίθετα, το οικοσύστημα της καινοτομίας στα Ιόνια Νησιά χαρακτηρίζεται από πολύ μικρό αριθμό «αυτόφωτων»

¹¹ Innovatia Systems (2021). Έκθεση Προόδου & Αξιολόγησης-Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης Ιονίων Νήσων 2014-2020. Απρίλιος. Διαθέσιμο online στο URL <http://www.peponia.gr/wp-content/uploads/2021/06/1.sosD01-IONIA-RIS3-ProgressReport-v1.1.pdf>

ερευνητικά φορέων που φαίνεται να έχουν εμπεδωμένες ερευνητικές συνεργασίες με εταίρους εκτός Ιονίων Νήσων.

Εξετάζοντας δεδομένα ζήτησης στο πλαίσιο του «Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ» βρίσκουμε σαφείς ενδείξεις τόσο για το ότι ο Τουρισμός και η Πολιτιστική Βιομηχανία παραμένει το κύριο πεδίο ενδιαφέροντος στα Ιόνια Νησιά για δράσεις τεχνολογικής καινοτομίας, ακολουθούμενα από την Αγροδιατροφή και τις ΤΠΕ.

Η ικανοποιητική πορεία του οικονομικού αντικειμένου της RIS3IN έναντι των στόχων, που οδηγήθηκε την περίοδο 2014-2020 από υπεραπόδοση στις ιδιωτικές επενδύσεις στον Θαλάσσιο Τουρισμό και τις Ιχθυοκαλλιέργειες κρύβει, δυστυχώς, τη μηδενική ενεργοποίηση δράσεων χαμηλού προϋπολογισμού και υψηλής προστιθέμενης αξίας για την ανάπτυξη των τομέων προτεραιότητας της RIS3IN. Αυτές οι δράσεις, με έντονα χαρακτηριστικά προσθετικότητας και χρηματοδότηση κυρίως μέσω του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων, ήταν στην ουσία η υπεραξία που θα δημιουργούσε η RIS3IN στο περιφερειακό σύστημα καινοτομίας και προϋπέθεταν τη διατήρηση των ισχυρών δεσμών μεταξύ των συμμετόχων μετά το πέρας της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης.

Επιπρόσθετα, η RIS3IN δεν κατάφερε να κινητοποιήσει τις δυνάμεις του τοπικού Ιονίου Πανεπιστημίου προς όφελος της περιφερειακής οικονομίας, τόσο άμεσα (π.χ. με αξιοποίηση της τεχνογνωσίας του ΙΠ για την υποστήριξη αναγκών των τοπικών επιχειρήσεων), όσο και έμμεσα (π.χ., με τη διάχυση γνώσεων στην περιφερειακή οικονομία και κοινωνία). Το δυναμικό που αναπτύχθηκε από τη συμμετοχή φορέων των Ιονίων Νήσων σε δράσεις διακρατικής συνεργασίας δε φαίνεται να έχει ακόμα κεφαλαιοποιηθεί.

Τα ριζικά αίτια για τα παραπάνω είναι η έλλειψη ιδιοκτησίας της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ποιος είναι υπεύθυνος για κάθε δράση;), η πολύ καθυστερημένη θέση σε λειτουργία του μηχανισμού διακυβέρνησης στο στρατηγικό και στο εκτελεστικό επίπεδο και η χαμηλή αποτελεσματικότητα στο σχεδιασμό και την ένταξη δράσεων, ιδίως για το ΘΣ3 από πλευράς ΠΕΠ Ιονίων Νήσων.

Η μέση αποδοτικότητα διεκδίκησης πόρων από τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα στους θεματικούς στόχους που σχετίζονται με τη RIS3IN είναι πολύ χαμηλή, τόσο με όρους έργων όσο και με όρους δημόσιας δαπάνης. Αυτό σημαίνει ότι η RIS3 Ιονίων Νήσων εστιάζεται σε πεδία που είτε δεν είναι εναρμονισμένα με την εθνική στρατηγική ή ότι η RIS3 Ιονίων Νήσων δεν καλύπτει το μεγαλύτερο κομμάτι του επενδυτικού ενδιαφέροντος στην Περιφέρεια, ή ότι υπάρχουν ελλείψεις στην ικανότητα του περιφερειακού οικοσυστήματος καινοτομίας να διεκδικήσουν υπερτοπικούς πόρους, ή, ότι επικρατεί συνδυασμός των παραπάνω παραγόντων.

Οι κύριοι φραγμοί στη διάχυση της καινοτομίας σε περιφερειακό επίπεδο αναγνωρίστηκαν ως εξής:

- Ως προς την **προσφορά γνώσης**, το Ιόνιο Πανεπιστήμιο, το μοναδικό ακαδημαϊκό-ερευνητικό ίδρυμα της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, εξειδικεύεται σε τομείς άμεσου περιφερειακού ενδιαφέροντος όπως π.χ. η πληροφορική, ο

τουρισμός, οι ανθρωπιστικές σπουδές, χωρίς ωστόσο να είναι σε θέση να καλύψει την προσφορά γνώσης σε όλους τους τομείς προτεραιότητας (π.χ., αγροδιατροφή, ιχθυοκαλλιέργειες, περιβάλλον, ενέργεια) με ικανή μάζα ερευνητών. Αυτό σημαίνει ότι η RIS3IN θα πρέπει ν' αναζητήσει εισροές γνώσης από το εθνικό σύστημα καινοτομίας για να καλύψει της ανάγκες της για τεχνολογική καινοτομία. Η πολύ πρόσφατη ενίσχυση του Ιονίου Πανεπιστημίου με ερευνητικές υποδομές που είναι σχετικές με την περιφερειακή οικονομία δημιουργεί δυναμικό που κατά την προγραμματική περίοδο 2021-27 πρέπει να μετασχηματιστεί σε οικονομικό πόρο για τα Ιόνια Νησιά με χρήση κατάλληλων, για τα δεδομένα και τις ιδιαιτερότητες του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας, καναλιών διάθεσης¹². Η ανάπτυξη τέτοιων καναλιών διάθεσης θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με υψηλότερη προτεραιότητα έναντι της ενίσχυσης της προσφοράς γνώσης σε τομείς στους οποίους δε φαίνεται να υπάρχει περιθώριο ανάπτυξης ενός δυναμικού περιφερειακού οικοσυστήματος αξιοποίησης της προσφοράς γνώσης.

- Μέχρι στιγμής, η ανάλυσή μας έδειξε ότι οι **δεν έχουν εμπεδωθεί σημαντικά ενδοπεριφερειακά δίκτυα** μεταξύ των συντελεστών της τριπλής έλικας που να επιτρέπουν την επίσημη μεταφορά τεχνολογίας, τη διάχυση γνώσεων μέσω spillover effects και την ανάληψη κοινών πρωτοβουλιών, π.χ. μέσω σχημάτων clustering. Τα μέσα πολιτικής που εφαρμόστηκαν κατά την περίοδο 2014-2020 βασίστηκαν αποκλειστικά σε επιχορηγήσεις προς όφελος των ακαδημαϊκών-ερευνητικών ιδρυμάτων χωρίς ωστόσο να αποδίδουν στην πράξη οι συμβατικές δεσμεύσεις περί ευρύτερης διάχυσης των ερευνητικών αποτελεσμάτων.
- Η **συνάφεια των μέσων πολιτικής** που αξιοποιήθηκαν κατά την περίοδο 2014-2020 **με τις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά των τοπικών επιχειρήσεων φαίνεται να είναι ιδιαίτερα περιορισμένη**. Τα εμβληματικά έργα συνεργατικής έρευνας σε εθνικό επίπεδο (π.χ., «Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ», «Δράσεις Ιχθυοκαλλιέργειας-Ανοικτού Πολιτισμού-Υλικών») δε φαίνεται να ήταν ικανά να κινητοποιήσουν σημαντικό αριθμό επιχειρήσεων στα Ιόνια Νησιά προς την κατεύθυνση επενδύσεων σε έρευνα και ανάπτυξη. Αντίστοιχες προσπάθειες σε περιφερειακή κλίμακα δεν έδωσαν αποτελέσματα. Το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων στα Ιόνια Νησιά αλλά και η κλαδική τους διάρθρωση—στην πλειοψηφία τους σε κλάδους μη τεχνολογικής καινοτομίας, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι **χρειάζονται άλλοι μηχανισμοί διέγερσης του ενδιαφέροντός τους για ανάληψη καινοτομικών δραστηριοτήτων**. Ανάλογα με τον τομέα προτεραιότητας, τέτοιοι μηχανισμοί θα μπορούσαν να είναι τα κουπόνια καινοτομίας, μικρής κλίμακας πιλοτικά έργα με ισχυρά στοιχεία διάχυσης καινοτομιών—κατά τα πρότυπα του Μέτρου 16 του ΕΠ Αγροτική Ανάπτυξη που καθυστέρησε σημαντικά, ή μεγαλύτερης κλίμακας δράσεις διάχυσης καλών πρακτικών που έχουν αναπτυχθεί εκτός ΠΙΝ—κατά τα πρότυπα των Ευρωπαϊκών

¹² Βλ. P. Berkowitz, P. Monfort and J. Pienkowski, "[Unpacking the growth impacts of European Union Cohesion Policy: transmission channels from Cohesion Policy into economic growth](#)," *Regional Studies*, 2019.

Κόμβων Ψηφιακής Καινοτομίας. Το Ιόνιο Πανεπιστήμιο θα μπορούσε να συνεισφέρει σημαντικά σε τέτοιους μηχανισμούς.

- Εκ των πραγμάτων αποδεικνύεται ότι **ο τομέας των ιχθυοκαλλιεργειών είναι η μοναδική προτεραιότητα της RIS3IN στην οποία καταγράφεται σημαντική δαπάνη Ε&Α από πλευράς επιχειρήσεων**. Παρόλ' αυτά, το ποσοστό των επιχειρήσεων του κλάδου που εμπλέκεται σε τέτοιες δραστηριότητες είναι πολύ χαμηλό. Η αύξηση του ποσοστού αυτού είναι μία πρόκληση που πρέπει ν' απαντηθεί.
- Τέλος, πρέπει να τονιστεί η **απουσία δομών που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως ενδιάμεσοι φορείς για την υποστήριξη δραστηριοτήτων ανοικτής καινοτομίας**¹³. Λόγω του μικρού μεγέθους της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων τέτοιες δομές δεν είναι οικονομικά βιώσιμες και συνεπώς θα πρέπει κι αυτές να δημιουργηθούν με συγχρηματοδότηση.

Στη βάση των παραπάνω, η αξιολόγηση ανέδειξε τις παρακάτω ανάγκες που πρέπει να αντιμετωπιστούν επαρκώς κατά το σχεδιασμό για την επόμενη προγραμματική περίοδο:

1. Η ανάγκη για εξορθολογισμό του αριθμού των στρατηγικών προτεραιοτήτων και τον περιορισμό της πολυδιάσπασης των λίγων διαθέσιμων πόρων σε μέσα εφαρμογής ανά τομέα προτεραιότητας.
2. Η ανάγκη για αναζήτηση εισροών γνώσης για τεχνολογική καινοτομία από το εθνικό σύστημα καινοτομίας ώστε να καλυφθεί το έλλειμμα παραγωγής γνώσης και η ανάγκη για συστηματική αξιοποίηση και εκμετάλλευση των, λίγων αλλά ισχυρά συναφών με την περιφερειακή οικονομία, ερευνητικών πεδίων που θεραπεύει το Ιόνιο Πανεπιστήμιο προς όφελος της περιφερειακής οικονομίας.
3. Η ανάγκη για διαφορετικούς, σε σχέση μ' αυτούς που ενεργοποιήθηκαν κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, μηχανισμούς διέγερσης του ενδιαφέροντος των επιχειρήσεων των Ιονίων Νήσων για εμπλοκή σε δραστηριότητες καινοτομίας με έμφαση, λόγω της επιχειρηματικής διάρθρωσης, σε μη τεχνολογική καινοτομία.
4. Η ανάγκη για επανασχεδιασμό του Φορέα Διαχείρισης και Παρακολούθησης (αλλά και των υπολοίπων δομικών στοιχείων του σχήματος διακυβέρνησης της RIS3IN) με βάση τις πραγματικές ανάγκες σε πόρους και τεχνογνωσία ώστε να εκτελέσουν τις απαραίτητες λειτουργίες σχεδιασμού και εφαρμογής της RIS3IN 2021-27, με πρώτο βήμα την επανεκκίνηση της, συνεχούς πλέον, Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης.
5. Η ανάγκη για υιοθέτηση κοινά αποδεκτών δεικτών αποτελεσμάτων και των αντίστοιχων τιμών-στόχου που να είναι σε θέση να καταγράψουν την πορεία των

¹³ Βλ. π.χ. Sungjoo Lee, Gwangman Park, Byungun Yoon and Jinwoo Park, "Open innovation in SMEs—An intermediated network model," *Research Policy* **39** (2010) 290–300 και Nina Suvinen, Jari Kontinen & Mika Nieminen, "[How Necessary are Intermediary Organizations in the Commercialization of Research?](#)," *European Planning Studies*, 18:9, 1365-1389, 2010.

κοινωνικο-οικονομικών στόχων της στρατηγικής και των αλλαγών που λαμβάνουν χώρα στο περιφερειακό παραγωγικό σύστημα.

6. Η ανάγκη για μεγαλύτερη συστηματικότητα στην ανταλλαγή πληροφοριών παρακολούθησης μεταξύ της εθνικής και των περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης, ιδανικά μέσω αυτοματοποιημένων ροών δεδομένων.
7. Η ανάγκη για ένταση των προσπαθειών για τη βελτίωση της θεσμικής ικανότητας του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας και των συστατικών του με εξασφάλιση των σχετικών πόρων από το νέο ΠΕΠ Ιονίων Νήσων συμπληρώνοντας και επεκτείνοντας, εφόσον χρειαστεί, το μίγμα των παρεμβάσεων υπό το πρίσμα των αναγνωρισμένων φραγμών στη διάχυση της καινοτομίας, των απαιτήσεων για τη διαχείριση της βιομηχανικής μετάβασης στην «πράσινη οικονομία» και την καθολική ψηφιοποίηση, και την ενίσχυση της διεθνούς και διαπεριφερειακής συνεργασίας. Ιδίως όσον αφορά τη διαχείριση της βιομηχανικής μετάβασης, το μοναδικό πεδίο στο οποίο θα μπορούσε να τεκμηριωθεί η σκοπιμότητα μίας περιφερειακής στρατηγικής θα ήταν η ψηφιοποίηση κυρίως της τουριστικής, και δευτερευόντως της πολιτιστικής βιομηχανίας.
8. Η ανάγκη για ισχυρότερη ενεργοποίηση των συμμετόχων προς την κατεύθυνση της διεθνούς συνεργασίας αξιοποιώντας πόρους των διασυνοριακών προγραμμάτων, με ταυτόχρονη εξασφάλιση των απαραίτητων συνθηκών για την κεφαλαιοποίηση, διάχυση και αξιοποίηση της κερδισμένης εμπειρίας σε περιφερειακή κλίμακα.
9. Η ανάγκη διερεύνησης των περιθωρίων και του πλαισίου στρατηγικής συνεργασίας με τις δύο περιφέρειες που βρέχονται από το Ιόνιο Πέλαγος (Ήπειρος και Δυτ. Ελλάδα) καθώς κατ' αρχήν φαίνεται να υπάρχει κοινός τόπος στην θεματική στόχευση των επιμέρους RIS3, φαίνεται να υπάρχουν ήδη εμπεδωμένα δίκτυα και μπορούν να επιτευχθούν οικονομίες κλίμακος σε θέματα σχεδιασμού και διαχείρισης των στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης.

1.6. Ανάλυση SWOT

Ο Πίνακας 2 παρουσιάζει την ανάλυση δυνάμεων-αδυναμιών-ευκαιριών-κινδύνων στο επίπεδο του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας στα Ιόνια Νησιά συνοψίζοντας την ανάλυση που προηγήθηκε.

Πίνακας 2 Ανάλυση SWOT

Δυνάμεις	Αδυναμίες	Ευκαιρίες	Απειλές
S1-Υψηλή αναγνωρισιμότητα ως τουριστικός προορισμός σε συνδυασμό με έντονα ελκυστικά πολιτισμικά και φυσικά χαρακτηριστικά	W1-Μικρή νησιωτική περιφέρεια με αδυναμία συγκράτησης ανθρώπινου δυναμικού υψηλών δεξιοτήτων και δυσμενώς εξελισσόμενα δημογραφικά δεδομένα. Χαμηλή συνολική ανταγωνιστικότητα (RCI 2019).	O1-Υψηλή διαθεσιμότητα κεφαλαίων από τα διαρθρωτικά ταμεία για υποδομές, παραγωγικές επενδύσεις και αναβάθμιση ανθρώπινων πόρων με εστίαση στην καινοτομία, τη γαλάζια οικονομία, την αειφορία και την ψηφιακή μετάβαση.	T1-Αλλαγές στην παγκόσμια τουριστική αγορά στη μετά-COVID19 εποχή
S2-Θαλάσσιοι πόροι (ακτές, χλωρίδα, πανίδα, οριοθετημένη ΑΟΖ με Ιταλία)	W2-Οικονομική διάρθρωση χαμηλής έντασης γνώσης, μικρού μεγέθους επιχειρήσεων / εκμεταλλεύσεων και υψηλή εξάρτηση από το μαζικό τουρισμό. Αποδυνάμωση γεωργικής παραγωγής και μεταποίησης. Έλλειψη 'εστιακών επιχειρήσεων' σχεδόν σε όλους τους τομείς της περιφερειακής οικονομίας και χαμηλές επιδόσεις στον τομέα των εξαγωγών.	O2-Στρατηγική συμπληρωματικότητα με τις γειτνιάζουσες ελληνικές περιφέρειες	T2-Υψηλός παγκόσμιος ανταγωνισμός για ιδιωτικές επενδύσεις
S3-Ολοκλήρωση του Ιόνιου Πανεπιστημίου και επικείμενη ανάπτυξη δομών βελτίωσης της σύνδεσής του με την περιφερειακή οικονομία. Ύπαρξη βασικού πυρήνα ερευνητών σε τομείς με υψηλή συνάφεια με την περιφερειακή οικονομία.	W3-Ρηχό οικοσύστημα καινοτομίας και έλλειψη ενδιάμεσων δομών για τη σύνδεση E&TA με τις επιχειρήσεις και τη διάχυση των καινοτομιών (συμπεριλαμβανομένης της ψηφιοποίησης)	O3-Εδραίωση σε ευρωπαϊκό επίπεδο του ολοκληρωμένου πλαισίου για τη γαλάζια οικονομία, τις επιπτώσεις της στις τοπικές κοινωνίες και τα πεδία συνεργασίας των περιφερειών με κοινά χαρακτηριστικά.	T3-Υψηλή πιθανότητα για αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και τη βιοποικιλότητα λόγω κλιματικής αλλαγής.
S4-Λίγα μοναδικά τοπικά προϊόντα με υψηλή αναγνωρισιμότητα στην εθνική και διεθνή αγορά.	W4-Χαμηλή ικανότητα μόχλευσης πόρων από ανταγωνιστικές πηγές χρηματοδότησης (εθνικοί και ευρωπαϊκοί πόροι)	O4-Θετική τάση υιοθέτησης νέων καταναλωτικών προτύπων για προϊόντα και υπηρεσίες με έμφαση στην ποιότητα, την αυθεντικότητα και την προσωποποίηση.	T4-Διεύρυνση του ελλείματος ανταγωνιστικότητας σε σχέση με ομότιμες περιφέρειες στην ΕΕ27.

Δυνάμεις	Αδυναμίες	Ευκαιρίες	Απειλές
	W5-Σημαντικό έλλειμμα ικανοτήτων και πόρων στους κύριους συντελεστές του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας για το σχεδιασμό και την υλοποίηση συστημικών παρεμβάσεων. W6-Χαμηλές ενδείξεις για αποτελεσματική κεφαλαιοποίηση προς όφελος της περιφερειακής οικονομίας των αποτελεσμάτων από δράσεις έρευνας & καινοτομίας και διακρατικών συνεργασιών. W7-Έλλειψη κρίσιμης μάζας επιχειρήσεων στους τομείς που σχετίζονται με τη 'δίδυμη μετάβαση' στην πράσινη οικονομία και στη Βιομηχανία4.0.	O5-Υψηλή διαθεσιμότητα ώριμων τεχνολογικών λύσεων για τη βελτίωση της παραγωγικότητας, της αποδοτικότητας, της ψηφιακής συνδεσιμότητας, της αειφορίας και της προσωποποίησης των σχέσεων με τους πελάτες.	T5-Χαμηλά μέσα επίπεδα ταχυτήτων στις ευρυζωνικές συνδέσεις για νοικοκυριά και επιχειρήσεις (η Ελλάδα είναι στην τελευταία θέση στην ΕΕ27).

1.7. Στρατηγικές Επιλογές

Αυτό που ενδιαφέρει στην ανάγνωση των στοιχείων της ανάλυσης SWOT είναι ο συνδυασμός των δυνάμεων με ευκαιρίες (επιθυμητοί συνδυασμοί) και αδυναμιών με απειλές (ανεπιθύμητοι συνδυασμοί) και σε δεύτερο επίπεδο με ποιον τρόπο μπορούν οι περιφερειακές αδυναμίες να «διορθωθούν» ώστε να περάσουν και αυτές σε θέση δυνητικού επιθυμητού συνδυασμού.

Η ομαδοποίηση των **επιθυμητών συνδυασμών** καταλήγει στα εξής κύρια σημεία:

- Η ήδη εμπεδωμένη αναγνωρισιμότητα των Ιονίων Νήσων ως ελκυστικός τουριστικός προορισμός σε συνδυασμό με την επάρκεια φυσικών, πολιτιστικών και ιστορικών χαρακτηριστικών, δίνει τη δυνατότητα μετάβασης σε ανάπτυξη και διαφοροποιημένων τουριστικών προϊόντων. Η εκμετάλλευση αφενός των διαθέσιμων πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων και των σχετικών τεχνολογιών (με προεξάρχουσες των ΤΠΕ), μπορεί να οδηγήσει στην αξιοποίηση του σχετικού διεθνούς ρεύματος αναζήτησης για τουρισμό εμπειρίας με προσωποποιημένα χαρακτηριστικά (σε αντίθεση με τα πρότυπα του μαζικού τουρισμού). Η παραπάνω εξέλιξη οδηγεί σε αύξηση διεπαφών με άλλες τοπικές αλυσίδες αξίας όπως για παράδειγμα την αγροδιατροφή το εμπόριο, δραστηριότητες στον κλάδο της υγείας κλπ. (ευνοϊκοί συνδυασμοί S1, O1, O4, O5).
- Η ΠΙΝ είναι μια κατ'έξοχήν περιοχή με ύπαρξη πολλών και σημαντικών θαλάσσιων πόρων και παράκτιας ζώνης που ευνοούν την ύπαρξη σημαντικών οικονομικών τομέων που σχετίζονται με την Γαλάζια Οικονομία όπως την αλιεία, την ιχθυοκαλλιέργεια και τον θαλάσσιο τουρισμό (τόσο καταδυτικό όσο και yachting). Παράγοντες που ευνοούν την περαιτέρω ανάπτυξη σε βιώσιμο πλαίσιο αποτελούν τόσο η εκφρασμένη πολιτική της ΕΕ για την προώθηση της συνεργασίας περιφερειών με στρατηγική προτεραιότητα την γαλάζια ανάπτυξη με σεβασμό στο περιβάλλον και τις τοπικές κοινωνίες (S2, O2, O3).
- Εν δυνάμει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα στον πρωτογενή τομέα και τη μεταποίηση τροφίμων και ποτών μπορούν να αναπτυχθούν στις επιλεγμένες λόγω ειδικών χαρακτηριστικών οικογένειες προϊόντων της Περιφέρειας με την εκμετάλλευση της σχετικής τεχνογνωσίας και λύσεων (τεχνολογικών και οργανωτικών) οδηγώντας σε παραγωγή προϊόντων μεγαλύτερης προστιθέμενης αξίας. Η εκμετάλλευσή τους φαίνεται να είναι εφικτή χάρη στις αυξητικές τάσεις της ζήτησης σε ευρωπαϊκή και παγκόσμια κλίμακα για προϊόντα διατροφής με βελτιωμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά (S4, O4, O5).
- Σε όλους τους παραπάνω επιθυμητούς συνδυασμούς, θετική συνεισφορά αναμένεται να παρουσιάσει η αναβάθμιση του περιφερειακού συστήματος παραγωγής γνώσης και καινοτομίας, το οποίο εφόσον βρεθεί σε θέση να κεφαλαιοποιήσει τα παραγόμενα αποτελέσματα από τις ερευνητικές δραστηριότητες θα επηρεάσει θετικά την περιφερειακή οικονομία (S3).

Η δημιουργία και διατήρηση των συγκεκριμένων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων απαιτεί τη «διόρθωση» ορισμένων αδυναμιών του περιφερειακού περιβάλλοντος. Οι κυριότερες από αυτές αναφέρονται στο έλλειμμα ικανοτήτων και πόρων για το σχεδιασμό και την υλοποίηση συστημικών παρεμβάσεων (W5) και τον χαμηλό βαθμό μόχλευσης πόρων από ανταγωνιστικές πηγές χρηματοδότησης (W4).

Επιμέρους επιθυμητοί συνδυασμοί μπορούν να εξεταστούν και να αναδειχθούν στο στάδιο της επεξεργασίας επιμέρους πολιτικών και των αντίστοιχων σχεδίων δράσης.

Αντίστοιχα η ομαδοποίηση των **ανεπιθύμητων συνδυασμών** μας δίνει την ακόλουθη εικόνα για τις μελλοντικές καταστάσεις τις οποίες η ΠΙΝ θα ήθελε να αποφύγει;

- Η χαμηλή ανταγωνιστικότητα και το έλλειμμα καινοτομίας στο σύνολο των κλάδων της περιφερειακής οικονομίας καθιστά ευάλωτη την εξέλιξή τους σε συνθήκες παγκόσμιου ανταγωνισμού (ανεπιθύμητοι συνδυασμοί W2, W3, T2, T4, T5).
- Έλλειμμα στη χρηματοδότηση από εθνικούς/κοινοτικούς πόρους επενδύσεων που μπορούν να ανατρέψουν την ασθενή ανταγωνιστική θέση των τοπικών επιχειρήσεων επιτείνουν το πρόβλημα απώλειας διαπραγματευτικής δύναμης έναντι του ανταγωνισμού (W4, T2).
- Ειδικότερα για τον τουρισμό ο οποίος αποτελεί τη σημαντικότερη πηγή πλούτου και απασχόλησης για την ΠΙΝ, αυξημένη εξάρτηση και εξυπηρέτηση του μοντέλου μαζικού τουρισμού «ήλιος-θάλασσα» θα καταστήσει τη περιφερειακή οικονομία ακόμη πιο ευαίσθητη σε ξαφνικές μεταβολές από απρόβλεπτους παράγοντες (W2, T1, T3).
- Η στασιμότητα (ή μείωση) στην ανάπτυξη ικανοτήτων στο ανθρώπινο δυναμικό η οποία οδηγεί μοιραία και στην απομάκρυνση ανθρώπινων πόρων υψηλών δεξιοτήτων επιταχύνει την επιδείνωση της σχετικής θέσης της ΠΙΝ με ομότιμες περιφέρειες της ΕΕ (W1, T4).
- Στο ίδιο αποτέλεσμα με το προηγούμενο σημείο οδηγούν το έλλειμμα ικανοτήτων και πόρων για το σχεδιασμό και την υλοποίηση συστημικών παρεμβάσεων και η μάλλον χαμηλή κεφαλαιοποίηση προς όφελος της περιφερειακής οικονομίας των αποτελεσμάτων από δράσεις έρευνας & καινοτομίας και διακρατικών συνεργασιών (W5, W6, T4).
- Οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες ανάπτυξης χάρη στις σχεδιαζόμενες από την ΕΕ μεταβάσεις στην πράσινη μετάβαση και την Βιομηχανία 4.0 φαίνεται ότι δύσκολα θα μετασχηματιστούν σε σημαντικές παρεμβάσεις προς όφελος της τοπικής οικονομίας σύμφωνα με τα υπάρχοντα δεδομένα, δηλαδή υψηλός ανταγωνισμός από τον επιχειρηματικό και ερευνητικό τομέα άλλων περιφερειών της ΕΕ – λίγες επιχειρήσεις στην ΠΙΝ στους τομείς που παρουσιάζουν σχετική συνάφεια με τις μεταβάσεις (W7, T2).

Τέλος η απουσία συγκροτημένων δομών σχεδιασμού-υλοποίησης-ελέγχου αποτελεσμάτων σε δράσεις ενίσχυσης της καινοτομίας και επιχειρηματικότητας συμπληρώνει τον «φαύλο κύκλο» (vicious circle) όξυνσης των παραπάνω ανεπιθύμητων συνδυασμών εν όψει της νέας Προγραμματικής Περιόδου.

Συνδυάζοντας την ανάλυση που προηγήθηκε και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές συστάσεις του Οδηγού Εφαρμογής και του ΟΟΣΑ¹⁴ για την τυπολογία των περιφερειών με βάση την ανταγωνιστικότητα και το βαθμό ωριμότητας κάθε περιφερειακού συστήματος καινοτομίας βάσει των οποίων διακρίνονται τρεις κύριες ομάδες (κόμβοι γνώσης, ζώνες βιομηχανικής παραγωγής και περιφέρειες μη οδηγούμενες από την Επιστήμη και την Τεχνολογία) κατατάσσουμε την ΠΙΝ στην τρίτη κατηγορία. Η διεθνής εμπειρία προτείνει τις ακόλουθες τρεις κύριες στρατηγικές κατευθύνσεις:

1. **Οικοδόμηση πάνω σε υπάρχοντα πλεονεκτήματα** (ώθηση της επιστήμης / καθοδήγηση από την τεχνολογία ή μείγμα των δύο). Η στρατηγική ταιριάζει σαφώς στις περιφέρειες με ηγετική θέση στο παγκόσμιο τεχνολογικό περιβάλλον, έχουν συσσωρευμένες δυνατότητες Ε&ΤΑ και πιθανότατα έχουν πλεονεκτική «τοποθέτηση» για να προχωρήσουν στο επόμενο τεχνολογικό στάδιο. Παρουσιάζουν δε μεγάλη συγκέντρωση σημαντικών επιχειρήσεων, ερευνητικών κέντρων και αποτελεσματικό μείγμα δημόσιων και ιδιωτικών υποδομών με βέλτιστες συνέργειες στην δημιουργία και διάχυση γνώσης.
2. **Υποστήριξη του κοινωνικο-οικονομικού μετασχηματισμού.** Η συγκεκριμένη στρατηγική κατεύθυνση έχει συνήθως εφαρμογή σε περιφέρειες στις οποίες μετά από μια πετυχημένη περίοδο ανάπτυξης ανακαλύπτουν ότι θα πρέπει να επαναπροσδιορίσουν τις προτεραιότητές τους να βελτιώσουν την τεχνογνωσία τους, να προσπαθήσουν να την εισάγουν στις υπάρχουσες παραγωγικές δομές αλλά ταυτόχρονα να δημιουργήσουν χώρο για δημιουργικότητα σε νέες περιοχές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν περιφέρειες με ανεπτυγμένη αυτοκινητοβιομηχανία στις οποίες το κτίσιμο νέων περιοχών γνώσης στην υπάρχουσα παράδοση που έχουν δημιουργήσει σε έναν κλάδο, αποτελεί εν δυνάμει διέξοδο για να ξαναμπούν σε τροχιά ανάπτυξης.
3. **Ανάκτηση του χαμένου εδάφους** (catch-up) προς την κατεύθυνση δημιουργίας δυνατοτήτων με βάση τη γνώση. Αφορά όπως είναι φυσικό περιφέρειες που ακολουθούν (ή προσπαθούν να ακολουθήσουν) τις εξελίξεις με τελικό στόχο την βελτίωση του επιπέδου ζωής των κατοίκων τους. Παρουσιάζουν χαρακτηριστικά απουσίας υψηλής προστιθέμενης αξίας οικονομικών δραστηριοτήτων, υποδομών και σχετικών με τη δημιουργία και διάχυση γνώσης μηχανισμών. Είναι κρίσιμος παράγοντας επιτυχίας να αναγνωριστούν και άλλα περιφερειακά χαρακτηριστικά τα οποία δεν στηρίζονται αποκλειστικά σε θέματα Επιστήμης & Τεχνολογίας, ώστε να δημιουργηθούν ικανότητες βασισμένες στη γνώση.

Η ενδεδειγμένη περιφερειακή στρατηγική κατεύθυνση για την ΠΙΝ είναι αυτή της υποστήριξης του κοινωνικο-οικονομικού μετασχηματισμού δανειζόμενη κάποια στοιχεία

¹⁴ Regions and Innovation Policy, OECD, 2011.

και από την στρατηγική ανάκτησης του χαμένου εδάφους. Ο ΟΟΣΑ προτείνει ενδεικτικές στρατηγικές και πολιτικές ανάλογα με τον βαθμό επάρκειας σε πολιτικές προώθησης επιστήμης και τεχνολογίας (Science & Technology). Για την περίπτωση της ΠΙΝ (χαμηλός βαθμός διείσδυσης πολιτικών επιστήμης και τεχνολογίας) κάποιες από αυτές αναφέρονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 3: Ενδεικτικές στρατηγικές και μέσα πολιτικής για την ΠΙΝ (κατά ΟΟΣΑ, 2011)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ / ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ
Περιφέρειες με διαρθρωτική αδράνεια ή/και αποβιομηχανοποίηση	Διέγερση – ενίσχυση της απορρόφησης γνώσης και του επιχειρηματικού δυναμισμού • Δράσεις προώθησης της επιχειρηματικότητας βασισμένης στην καινοτομία • Ανάπτυξη λανθάνουσας ζήτησης για την καινοτομία (κουπόνια καινοτομίας, τοποθέτηση φοιτητών στις ΜΜΕ) • Ανάπτυξη και προώθηση της χρήσης κοινών υποδομών πειραματισμού • Προσανατολισμός των σχολών τεχνολογικής κατεύθυνσης προς νέα προσόντα & δεξιότητες • Εκπαίδευση για εργαζόμενους χαμηλής ειδίκευσης & άνεργους • Υποστήριξη των συνεταιριστικών σχηματισμών τα οποία παρουσιάζουν δυνατότητες καινοτομίας • Υποστήριξη της ένταξης της Περιφέρειας σε διεθνή δίκτυα παραγωγής
Περιφέρειες με ένταση σε συγκεκριμένο οικονομικό τομέα (τουρισμός/υπηρεσίες)	Αναβάθμιση & διατήρησης του ανθρώπινου κεφαλαίου· δημιουργία κρίσιμης μάζας & ενίσχυση των δεσμών με παγκόσμιες αλυσίδες γνώσης και αξίας • Προγράμματα υποστήριξης της καινοτομίας: διαμεσολαβητές καινοτομίας, υποστήριξη επιχειρηματικής ανάπτυξης με αντένες εθνικών φορέων, σύνδεση με δομές υποστήριξης εξαγωγικού εμπορίου. • Προώθηση σχημάτων δια βίου μάθησης για επιχειρήσεις και εργαζόμενους. • Σύνδεση των συντελεστών του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας με παγκόσμιες αλυσίδες αξίας και γνώσης. • Εξασφάλιση εθνικών επενδύσεων για υποδομές με στόχο την ενίσχυση της συνδεσιμότητας με γειτονικές περιφέρειες

Το ζητούμενο για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων είναι να οδηγηθεί στην διατύπωση του Οράματος για το μέλλον της ΠΙΝ και στη συνέχεια στο σχηματισμό ενός μείγματος στρατηγικών προτεραιοτήτων οι οποίες με τη σειρά τους θα μετασχηματιστούν σε πολιτικές και αντίστοιχα σχέδια δράσης τα οποία με την εφαρμογή τους μπορούν να συνεισφέρουν στον οικονομικό μετασχηματισμό της Περιφέρειας.

Κεφάλαιο

2

Όραμα και Προτεραιότητες

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναδιατυπώνεται το όραμα της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης των Ιονίων Νήσων για την περίοδο 2021-2027 και αναφέρονται οι τομείς προτεραιότητας στους οποίους αυτή θα εστιαστεί, λαμβάνοντας υπόψη εισροές από την ενδιάμεση αξιολόγηση της περιόδου 2014-2020, τις διαβουλεύσεις για το σχεδιασμό του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων 2021-2027 που έλαβαν χώρα την περίοδο Δεκέμβριος 2020-Ιανουάριος 2021 και τον πρώτο κύκλο της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης που έλαβε χώρα την περίοδο Ιουνίου-Ιουλίου 2021.

2.1. Όραμα

Η διαδικασία του αναπτυξιακού σχεδιασμού για την περίοδο 2021-2027 κατέληξε στο νέο αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων το οποίο στηρίζεται σε τρεις βασικές και αλληλοσυμπληρούμενες συνιστώσες¹⁵:

- την ενίσχυση της **ελκυστικότητάς** της, με το διαρκή επηρεασμό των παραγόντων που ενθαρρύνουν την ανάληψη (κυρίως καινοτόμου) επιχειρηματικής δραστηριότητας με δημιουργία αντίστοιχης απασχόλησης αλλά και τη διαμόρφωση συνθηκών προσέλκυσης κατοίκων και επισκεπτών,
- τη διασφάλιση της **βιωσιμότητάς** της, που παραπέμπει κυρίως στις συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού με τις ιδιαιτερότητες που δημιουργεί η νησιωτική φυσιογνωμία, στη περιβαλλοντική αειφορία και στη θωράκιση του κοινωνικού ιστού, και
- την έμφαση στην **ανθεκτικότητά** της, ως μιας πολυδιάστατης διαδικασίας αντιμετώπισης χρόνιων πιέσεων και έκτακτων κρίσεων με αντίκτυπο τόσο στο ανθρώπινο δυναμικό και τον κοινωνικό ιστό, όσο και στο παραγωγικό σύστημα και το περιφερειακό οικοσύστημα γενικότερα, με ταυτόχρονη ικανότητα προσαρμογής, ανάκαμψης και εξέλιξης.

¹⁵ Βλ. Προκαταρκτικό κείμενο για τη στρατηγική της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων στο πλαίσιο της Αναπτυξιακής Στρατηγικής 2021-2027, Δεκέμβριος 2020, διαθέσιμο επιγραμματικά στο σύνδεσμο: <http://www.pepionia.gr/wp-content/uploads/2020/12/3.-Regional-Strategy-Prokliseis-Stoxoi-112020.pdf>

Το νέο αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων περιγράφεται συνοπτικά και περιεκτικά ως εξής:

Αναπτυξιακό Όραμα 2021-2027:

Ιόνια Νησιά: Ελκυστικός Προορισμός, Βιώσιμος Τόπος, Ανθεκτική Περιφέρεια

Το όραμα πάνω στο οποίο δομείται η στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της ΠΙΝ είναι η εκμετάλλευση της γνώσης και της καινοτομίας (ενδογενούς και εισαγόμενης) και η εμπέδωση συνεργασιών μεταξύ των συντελεστών του Περιφερειακού συστήματος καινοτομίας, ώστε μέχρι το 2030 η Περιφέρεια να έχει καταφέρει, τηρώντας τις εθνικές και Ευρωπαϊκές δεσμεύσεις για επίτευξη συνθηκών αειφορίας και ανθεκτικότητας, να:

- επιδιώξει την αναβάθμισή της ως τουριστικό προορισμό βελτιώνοντας τους βασικούς δείκτες επιδόσεων του τουριστικού τομέα σε σχέση με το 2019:
 - μέσο έσοδο ανά διανυκτέρευση +15%
 - μέση διάρκεια παραμονής +15%
 - εύρος τουριστικής περιόδου (αρ. διανυκτερεύσεων 1^{ου}, 2^{ου} και 4^{ου} τριμήνου +20% αθροιστικά)
- ενισχύσει τη συνεισφορά των λοιπών τομέων προτεραιότητας (εκτός της αλυσίδας αξίας του τουρισμού) στην περιφερειακή οικονομία (αύξηση ΑΓΠ οικονομικών τομέων πλην τουρισμού κατά 20% σε σχέση με το 2019,
- βελτιώσει τις καινοτομικές επιδόσεις των ΜΜΕ (καινοτόμες ΜμΕ σε προϊόν ή/και διαδικασία, καινοτόμες ΜμΕ σε οργάνωση ή/και μάρκετινγκ) κατά 30% σε σχέση με το 2020.

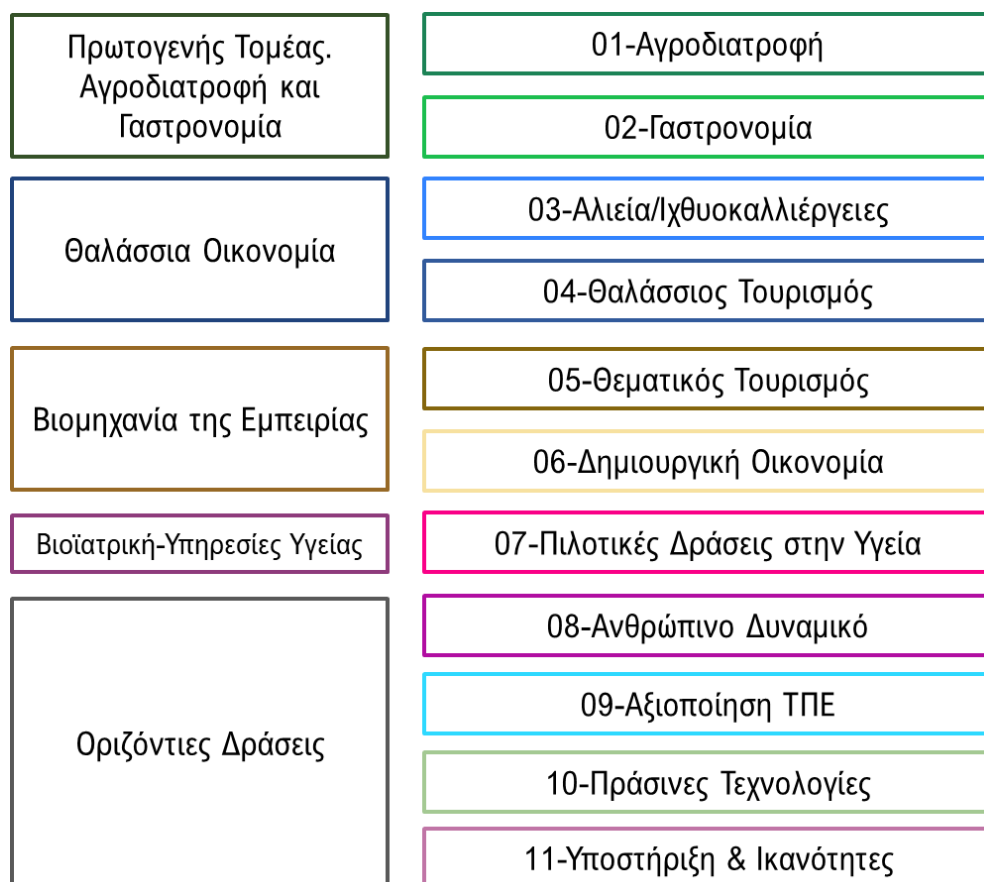
Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την προγραμματική περίοδο 2021-2027 συνεισφέρει και στις τρεις διαστάσεις του αναπτυξιακού οράματος της Περιφέρειας, υποστηρίζοντάς τις με **συστημικές παρεμβάσεις στο κοινωνικο-οικονομικό της σύστημα**, σε πεδία που σχετίζονται με την στοχευμένη παραγωγή γνώσεων, τη διάχυση και την αποτελεσματική υιοθέτηση καινοτομιών—συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών εργαλείων—από το παραγωγικό σύστημα, την αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και τη δημιουργία ικανοτήτων για την ενδογενή αναβάθμιση του

περιφερειακού συστήματος καινοτομίας προς την κατεύθυνση της αντιμετώπισης των τεσσάρων κύριων προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων¹⁶.

2.2. Προτεραιότητες

2.2.1 Αποτελέσματα ανασκόπησης των προτεραιοτήτων της περιόδου 2014-2020

Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης των Ιονίων Νήσων για την περίοδο 2014-2020 είχε δομηθεί σε πέντε κύριους τομείς προτεραιότητας οι οποίοι με τη σειρά τους εξειδικεύτηκαν σε 11 υποτομείς, όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 8.

Διάγραμμα 8 Διάρθρωση των τομέων και υποτομέων προτεραιότητας της RIS3IN 2014-2020.

Ο έλεγχος συνεκτικότητας κατά την ενδιάμεση αξιολόγηση έδειξε ότι η διάρθρωση που επιλέχθηκε ήταν μεν επαρκής για τους τέσσερις πρώτους τομείς προτεραιότητας (κάθετες προτεραιότητες), με τις οριζόντιες δράσεις να είναι εν μέρει αποσυνδεδεμένες και μάλλον ανεξάρτητες από τις κάθετες προτεραιότητες. Εκ των υστέρων, έγινε επίσης σαφές ότι

¹⁶ (1) Ισχυροποίηση της παραγωγικής δυναμικότητας και ικανότητας, (2) Διασφάλιση της κοινωνικής συνεκτικότητας, (3) Αποτελεσματική αντιμετώπιση των ιδιομορφιών της νησιωτικότητας, και (4) Αξιοποίηση της ποικιλομορφίας των πόρων και της χωρικής διαφορετικότητας.

υποεκτιμήθηκε το τοπικό δυναμικό προσφοράς γνώσης για τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών.

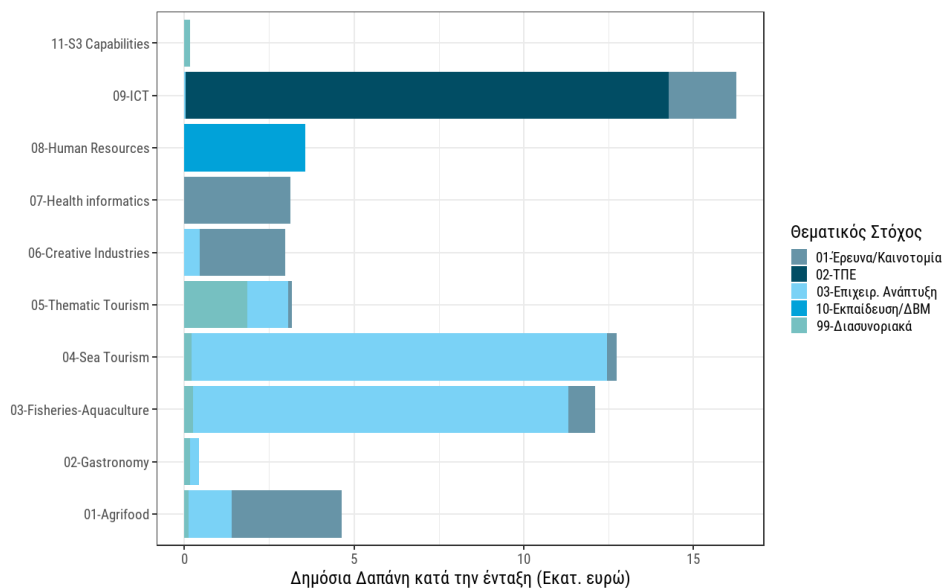
Επιπρόσθετα, με βάση τα στοιχεία που δίνει ο Πίνακας 4, πέντε από τους έντεκα υποτομείς (Γαστρονομία, Θεματικός Τουρισμός, Δημιουργική Οικονομία, Πράσινες Τεχνολογίες και Υποστήριξη RIS3) κινήθηκαν, με όρους δημόσιας δαπάνης (αλλά και αριθμού έργων) πολύ χαμηλότερα από τα αναμενόμενα.

Πίνακας 4 Προϋπολογισμός έναντι εντάξεων περιόδου 2014-2020 για τη RIS3 Ιονίων Νήσων (Πηγή: Έκθεση Ενδιάμεσης Αξιολόγησης RIS3IN 2014-2020).

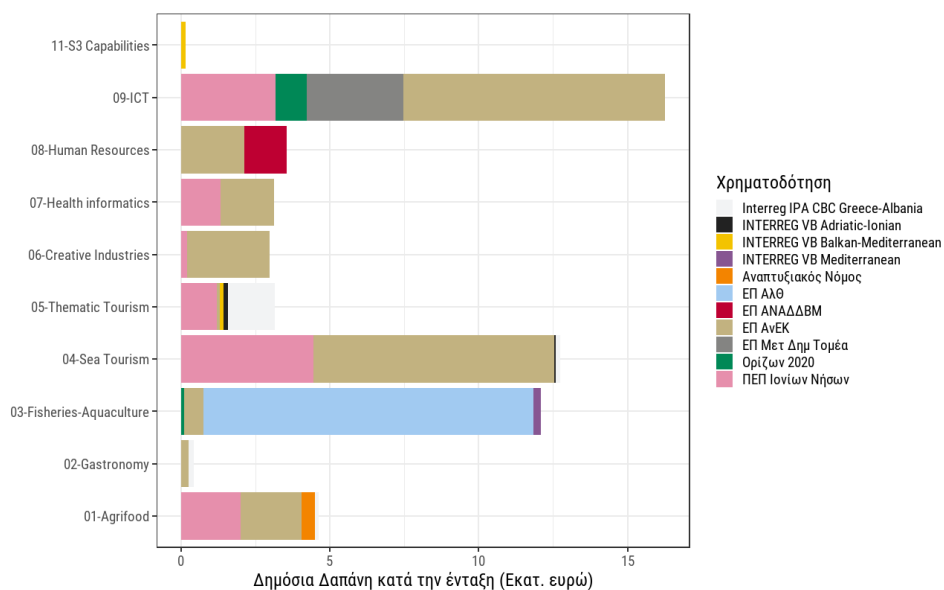
Υποτομέας	Περιγραφή	Στόχος ¹ (€ εκατ.)	Εντάξεις 2014-20 (€ εκατ.)	Βαθμός Επίτευξης
01	Αγροδιατροφή	7,65	4,64	60,7%
02	Γαστρονομία	3,70	0,44	11,9%
03	Αλιεία-Ιχθυοκαλλιέργειες	5,99	12,10	202,0%
04	Θαλάσσιος Τουρισμός	6,40	12,74	199,0%
05	Θεματικός Τουρισμός	29,75	3,17	10,6%
06	Δημιουργική Οικονομία	7,83	2,97	38,0%
07	Πιλοτικές Δράσεις στην Υγεία	4,51	3,14	69,5%
08	Ανθρώπινο Δυναμικό	4,08	3,57	87,6%
09	Τεχν. Πληροφορικής & Επικ.	20,00	16,26	81,3%
10	Πράσινες Τεχνολογίες	5,12	0,00	0,0%
11	Υποστήριξη	2,28	0,17	7,6%
Σύνολο	RIS3 Ιονίων Νήσων	97,31	59,20	60,8%

¹ Δεν έχει ενσωματωθεί ο προϋπολογισμός και η συνεισφορά του ΕΠ Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 και του ΘΣ8 από το ΕΠ Ανθρώπινο Δυναμικό και το ΠΕΠ Ιονίων.

Το Διάγραμμα 9 δίνει την κατανομή της δημόσιας δαπάνης των ενταγμένων έργων της περιόδου 2014-2020 ανά υποτομέα και θεματικό στόχο, ενώ, το Διάγραμμα 10 δίνει τη συνεισφορά κάθε πηγής χρηματοδότησης στη δημόσια δαπάνη των ενταγμένων έργων.

Διάγραμμα 9 Δημόσια δαπάνη κατά την ένταξη ανά προτεραιότητα και θεματικό στόχο.

Διάγραμμα 10 Δημόσια δαπάνη ανά πηγή χρηματοδότησης και προτεραιότητα.

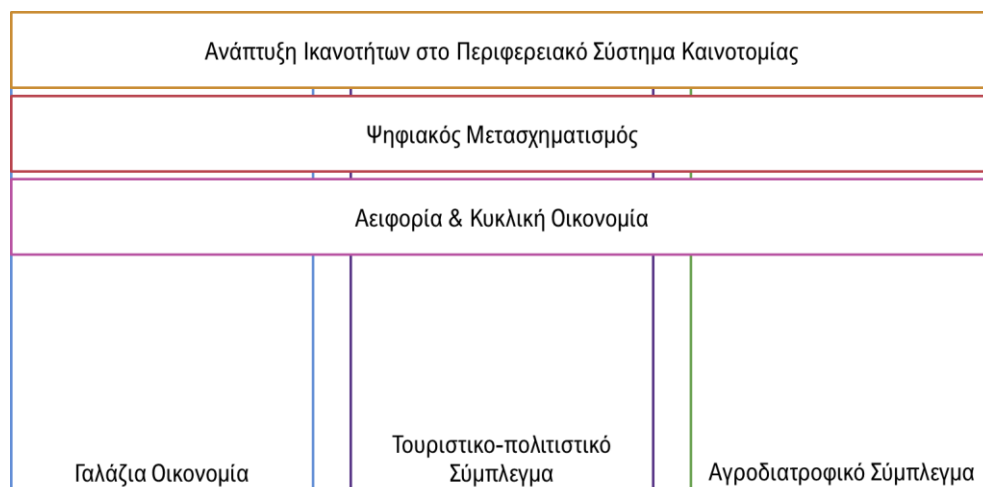
Από τα παραπάνω διαγράμματα, είναι σαφές ότι το μεγαλύτερο τμήμα της δημόσιας δαπάνης για επιχειρηματική ανάπτυξη κατευθύνθηκε στο Θαλάσσιο Τουρισμό (47%) και στην Αλιεία-Ιχθυοκαλλιέργειες (42%), ενώ, όσον αφορά τη δημόσια δαπάνη για έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία, το μεγαλύτερο τμήμα κατέληξε στην Αγροδιατροφή (27%), την Ιατρική Πληροφορική (26%), τη Δημιουργική Οικονομία (21%) και τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (16,4%). Οι επενδύσεις σε έρευνα,

τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία οδηγούνται από επενδύσεις σε ερευνητικές υποδομές ή αντίστοιχες δράσεις και όχι από ερευνητική δραστηριότητα του επιχειρηματικού τομέα (με εξαίρεση μόνο τις Ιχθυοκαλλιέργειες). Επισημαίνεται επίσης ότι στο πρόγραμμα Ορίζων2020 εκπροσωπούνται μόνο οι υποτομείς των ΤΠΕ (κυρίως) και σε πολύ μικρότερο βαθμό η Αλιεία-Ιχθυοκαλλιέργειες.

2.2.2 Προτεραιότητες για την περίοδο 2021-2027

Έχοντας υπόψη την ανάλυση που προηγήθηκε, την ανάγκη για βελτίωση της συνεκτικότητας των προτεραιοτήτων της RIS3IN 2021-27 σε συνδυασμό και σε ευθυγράμμιση με την ευρωπαϊκή και εθνική στρατηγική για την προγραμματική περίοδο 2021-2027, σε ειδική τεχνική συνάντηση με το ΠΣΕΚ και τους συμμετόχους την 7^η Ιουλίου 2021 αποφασίστηκε η αναδιάρθρωση των προτεραιοτήτων της RIS3IN 2021-2027 όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 11.

Για την περίοδο 2021-2027 προβλέπονται **τρεις κάθετες προτεραιότητες για την εκμετάλλευση και την περαιτέρω ενίσχυση των περιφερειακών εξειδικεύσεων** (Αγροδιατροφικό Σύμπλεγμα, Τουριστικό/Πολιτιστικό Σύμπλεγμα και Γαλάζια Οικονομία) και άλλες **τρεις οριζόντιες προτεραιότητες για τη συνολική αναβάθμιση του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας με την εισαγωγή στοιχείων αειφορίας και ψηφιακού μετασχηματισμού** (Ανάπτυξη Ικανοτήτων, Ψηφιακός Μετασχηματισμός, Αειφορία και Κυκλική Οικονομία).

Διάγραμμα 11 Οι προτεραιότητες της RIS3IN 2021-2027.

Οι υποτομείς που εξειδικεύουν τις αναμορφωμένες προτεραιότητες παραμένουν σχεδόν ίδιοι μ' εκείνους της περιόδου 2014-2020 όσον αφορά τις κάθετες προτεραιότητες:

- Η **Γαλάζια Οικονομία** παραμένει ως είχε, περιλαμβάνοντας τους υποτομείς της **Αλιείας / Υδατοκαλλιεργειών** και του **Θαλάσσιου Τουρισμού**.
- Το **Τουριστικό-Πολιτιστικό Σύμπλεγμα** περιλαμβάνει πλέον τους υποτομείς του **Θεματικού Τουρισμού**, της **Γαστρονομίας** και της **Δημιουργικής Βιομηχανίας**.

- Το **Αγροδιατροφικό Σύμπλεγμα** παραμένει ως είχε, καλύπτοντας τον **πρωτογενή τομέα** πλην Υδατοκαλλιεργειών και Αλιείας και τους **κατάντη κλάδους της αλυσίδας αξίας που σχετίζονται με τη βιομηχανία τροφίμων και ποτών**.

Αντίθετα, οι τρεις οριζόντιες προτεραιότητες έχουν πλέον διευρυμένη στόχευση ώστε ν' απαντήσουν επαρκώς στις ανάγκες που αναγνωρίστηκαν κατά τη διάγνωση στο πρώτο κεφάλαιο και να ευθυγραμμίσουν την RIS3IN 2021-2027 με την ευρωπαϊκή και την εθνική στρατηγική για την αντιμετώπιση της διπλής μετάβασης. Συγκεκριμένα:

- Η **Ανάπτυξη Ικανοτήτων στο Περιφερειακό Σύστημα Καινοτομίας** περιλαμβάνει παρεμβάσεις στα πεδία των **Ανθρώπινων Πόρων** (περιλαμβάνοντας μεταξύ άλλων τη συνεχή βελτίωση των δεξιοτήτων στους απασχολούμενους στους τομείς των κάθετων προτεραιοτήτων και στους ανέργους, την κινητικότητα και την προσέλκυση και συγκράτηση επιστημονικού δυναμικού υψηλού επιπέδου, την καλλιέργεια της επιχειρηματικότητας έντασης γνώσης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση), τη **Δικτύωση** των συντελεστών του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας (στοχεύοντας μεταξύ άλλων στη διάχυση καινοτομιών, στην άρση δυσλειτουργιών σε αλυσίδες αξίας, βελτίωση της ενσωμάτωσης των επιχειρήσεων σε ευρύτερες εθνικές και παγκόσμιες αλυσίδες αξίας, στη μεταφορά τεχνολογίας, την υποστήριξη για δημιουργία συστάδων με δυναμικό καινοτομίας κ.ά.), την **στοχευμένη έρευνα για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων** είτε στους τρεις τομείς κάθετων προτεραιοτήτων ή ευρύτερα για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, και τέλος την **εγκαθίδρυση και λειτουργία του συστήματος διακυβέρνησης** συμπεριλαμβανομένου και του υποσυστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης της RIS3IN.
- Η υποστήριξη του **Ψηφιακού Μετασχηματισμού** περιλαμβάνει **παρεμβάσεις ενίσχυσης τόσο της προσφοράς όσο και της ζήτησης ψηφιακών υπηρεσιών** στους τομείς προτεραιότητας, **βελτίωση της ψηφιακής ωριμότητας** των μεγαλύτερων επιχειρήσεων στους κλάδους προτεραιότητας, **ανάπτυξη των αναγκαίων υποδομών** (δίκτυα υψηλών ταχυτήτων), **έρευνα στο πεδίο των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών**.
- Τέλος, η υποστήριξη της **Αειφορίας και της Κυκλικής Οικονομίας** περιλαμβάνει **δράσεις βελτίωσης της αειφορίας στους κάθετους τομείς προτεραιότητας** (π.χ., βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας, περιορισμός των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, περιορισμός ή και επαναξιοποίηση των αποβλήτων ή παραπροϊόντων), **ανάπτυξη νέας καινοτόμου επιχειρηματικής δραστηριότητας με την ίδια στόχευση, ανάπτυξη ή βελτίωση των ικανοτήτων πρόβλεψης και διαχείρισης παραγόντων και κινδύνων που οφείλονται στην κλιματική αλλαγή** με σκοπό τον περιορισμό των επιπτώσεών τους στο φυσικό περιβάλλον και στο παραγωγικό σύστημα των Ιονίων Νήσων.

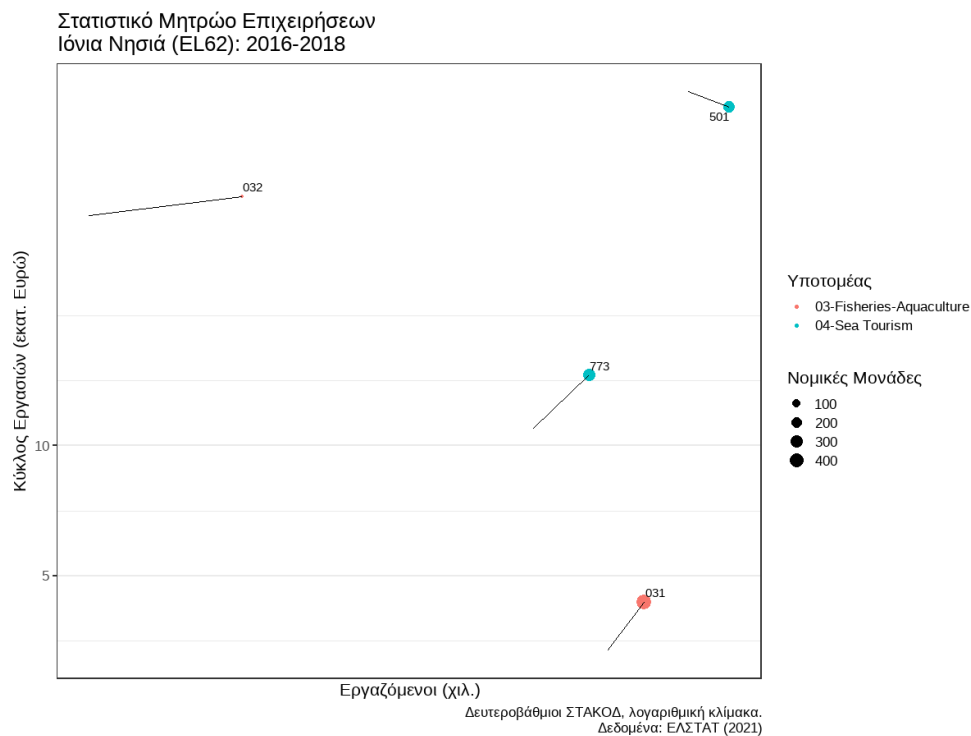
Από το σχεδιασμό, όλες οι προτεραιότητες της περιόδου 2021-2027 συνεισφέρουν άμεσα στους πέντε στόχους πολιτικής για την έξυπνη ανάπτυξη σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ήτοι:

- i) Την ανάπτυξη και την ενίσχυση των δυνατοτήτων της έρευνας και της καινοτομίας και την αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών·
- ii) Την εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές·
- iii) Την ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και τη δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων·
- iv) Την ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έξυπνη εξειδίκευση, τη βιομηχανική μετάβαση και την επιχειρηματικότητα·
- v) Την ενίσχυση της ψηφιακής συνδεσιμότητας·

Με βάση τα αποτελέσματα των διαδικασιών σχεδιασμού του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων 2021-27 (Δεκέμβριος 2020-Ιανουάριος 2021) και του πρώτου γύρου της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης (Ιούνιος-Ιούλιος 2021), οι έξι τομείς προτεραιότητας εξειδικεύονται όπως φαίνεται στις επόμενες ενότητες. **Οι περιγραφόμενες στη συνέχεια, περιοχές παρέμβασης είναι ενδεικτικές και θα εμπλουτίζονται από τα αποτελέσματα της διαδικασίας «επιχειρηματικής ανακάλυψης» που θα εξελίσσεται την περίοδο 2021-2027.**

Γαλάζια Οικονομία

Σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ, το αποτύπωμα της προτεραιότητας Γαλάζια Οικονομία στην περιφερειακή οικονομία συνίσταται σε 1061 επιχειρήσεις με 2051 εργαζόμενους και €117,32εκ. κύκλο εργασιών το 2018. Η υδατοκαλλιέργεια (032) και η αλιεία (031) παρουσιάζουν θετικές τάσεις ως προς τον κύκλο εργασιών και την απασχόληση την περίοδο 2016-18 (βλ. Διάγραμμα 12), συνεισφέροντας στο 5,2% και 3,7% του εθνικού κύκλου εργασιών στους αντίστοιχους κλάδους, αντίστοιχα. Στον υποτομέα του θαλάσσιου τουρισμού ο κλάδος 773 (ενοικιάσεις και εκμισθώσεις σκαφών) παρουσιάζει σημαντική αύξηση τόσο ως προς τον κύκλο εργασιών και την απασχόληση. Αντίθετα, ο κλάδος των θαλάσσιων μεταφορών επιβατών (501) παρουσίασε κάμψη κύκλου εργασιών, ενισχύοντας όμως την απασχόληση.

Διάγραμμα 12 Η εξέλιξη των κλάδων οικονομικών δραστηριοτήτων που συνθέτουν την προτεραιότητα μεταξύ 2016-2018.

Ανάγκες και πρόοδος
περιόδου 2014-2020

Η προτεραιότητα περιλαμβάνει όπως αναφέρθηκε παραπάνω τους υποτομείς της Αλιείας / Υδατοκαλλιεργειών και του Θαλάσσιου Τουρισμού. Οι κύριες ανάγκες όπως είχαν αναγνωριστεί στη στρατηγική 2014-2020 εν πολλοίς παραμένουν και σήμερα και μάλιστα λόγω της αύξησης των μεγεθών στους κλάδους που συγκροτούν τους δύο υποτομείς χρήζουν ακόμη μεγαλύτερης ανάγκης για αποτελεσματική αντιμετώπιση. Συνοπτικά σημειώνονται:

- Η απουσία ενδο και δια-τομεακών συνεργασιών μεταξύ διαφορετικών χρήσεων προς εκμετάλλευση του ίδιου ζωτικού χώρου τον οποίο αποτελεί ο αιγιαλός των νησιών. Η επίλυση των θεμάτων του εσωτερικού ανταγωνισμού των διαφορετικών αλυσίδας αξίας θα κρίνει την αειφόρο ανάπτυξη της Γαλάζιας Οικονομίας στην ΠΙΝ στο μεσοπρόθεσμο μέλλον.
- Σε συνέχεια του παραπάνω σημείου, η διατήρηση και προστασία του (θαλάσσιου) περιβάλλοντος συνεχίζουν να αποτελούν κρίσιμης σημασίας θέματα προς έρευνα και επίλυση.
- Τέλος, οι ασθενείς δεσμοί διασύνδεσης με τους φορείς παραγωγής γνώσης δεν βοηθούν τις επιχειρήσεις να αποκτήσουν σημαντικό πλεονέκτημα έναντι του εγχώριου και διεθνούς ανταγωνισμού.

Επιμέρους ανάγκες των δύο υποτομέων που αναμένεται να επηρεάσουν το σχεδιασμό της νέας στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης περιλαμβάνουν:

- την παρουσία εκτατικής μορφής εκμεταλλεύσεων περιορισμένη διαφοροποίηση προϊόντων ιχθυοκαλλιέργειας,
- την έλλειψη υποδομών home-ports στον τομέα της κρουαζιέρας (με αποτέλεσμα τη συγκέντρωση του συνόλου της δραστηριότητας σε δύο λιμένες) αλλά και υποδομών για εξυπηρέτηση του yachting.

Η δραστηριότητα που καταγράφηκε μέσω της RIS3IN 2014-2020 συνίσταται στα εξής:

Το οικονομικό αντικείμενο των ενταγμένων έργων στον τομέα της Αλιείας-Ιχθυοκαλλιέργειας ήταν υπερδιπλάσιο του προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης που είχε προβλεφθεί από το Σχέδιο Δράσης (€12,10εκατ. ενταγμένα έργα έναντι €5,99εκατ. στόχου). Ειδικότερα:

- Για δράσεις έρευνας-καινοτομίας ο υποτομέας καταγράφει επτά έργα με συνολικό προϋπολογισμό δημόσιας δαπάνης €787χιλ., εκ των οποίων έξι έχουν ενταχθεί στο ΕΠΑνΕΚ (2 Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ και 3 στις ειδικές δράσεις για την Ιχθυοκαλλιέργεια), ένα στον Ορίζοντα2020 και ένα στη πρόσκληση 'Καινοτομία στην Ιχθυοκαλλιέργεια' του ΕΠ Αλθ. Στο σύνολο των έργων αυτών συμμετέχει μία μόνο επιχείρηση από τα Ιόνια Νησιά, η Ιχθυοτροφεία Κεφαλλονιάς Α.Ε., η οποία φαίνεται να έχει αναπτύξει σημαντικά δίκτυα συνεργασίας με ερευνητικούς και επιχειρηματικούς φορείς εκτός Ιονίων Νήσων, εκτελώντας το σύνολο της ερευνητικής δραστηριότητας που καταγράφει ο τομέας στην Περιφέρεια.
- Για δράσεις επιχειρηματικής ανάπτυξης (ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμό μονάδων ιχθυοκαλλιεργειών ή αλιευτικών σκαφών) καταγράφονται συνολικά 24 έργα που έχουν ενταχθεί στο ΕΠΑλθ συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης €11,05εκατ και ιδιωτικής συμμετοχής €12,62εκατ. στα οποία δικαιούχοι είναι 14 διαφορετικοί φορείς.
- Καταγράφονται επίσης 2 έργα διακρατικής συνεργασίας (Interreg Med) που αφορούν την προστασία θαλάσσιων οικοσυστημάτων με προϋπολογισμό δημόσιας δαπάνης €257,5χιλ. και δικαιούχο το Φορέα Διαχείρισης του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου.

Ομοίως, και στον Θαλάσσιο Τουρισμό τα μέχρι 31.12.2020 αποτελέσματα ενταγμένων έργων ξεπερνούν κατά πολύ τις αρχικές προβλέψεις (€12,74εκατ. ενταγμένα έργα έναντι €6,40εκατ. στόχου). Ειδικότερα:

- Από την προοπτική της έρευνας-καινοτομίας καταγράφονται δύο σχετικά έργα στο ΕΠΑνΕΚ (1 'Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ' και 1 στην 'Περιφερειακή Αριστεία') συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης €287χιλ. στα οποία συμμετέχουν μία τοπική εταιρεία και το Ιόνιο Πανεπιστήμιο, αντίστοιχα.
- Μέσω του ΕΠΑνΕΚ (61 έργα) και του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων (32 έργα) καταγράφονται συνολικά 93 ενταγμένα έργα κρατικών ενισχύσεων που

σχετίζονται με τον υποτομέα, συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης €12,24εκατ. και ιδιωτικής συμμετοχής €12,30εκατ. Οι μισοί σχεδόν από τους δικαιούχους είναι υπό σύσταση εταιρείες, γεγονός που ερμηνεύεται ως ένδειξη αυξημένου επιχειρηματικού ενδιαφέροντος για τον υποτομέα.

- Τέλος, καταγράφονται 2 δράσεις διακρατικής συνεργασίας με προϋπολογισμό δημόσιας δαπάνης €209χιλ στις οποίες συμμετέχει το Ιόνιο Πανεπιστήμιο και ο Φορέας Διαχείρισης του Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου.

Ανάλυση SWOT

Ο Πίνακας 9 παρουσιάζει την ανάλυση δυνάμεων-αδυναμιών-ευκαιριών-κινδύνων για την προτεραιότητα Γαλάζια Οικονομία:

Πίνακας 5 Ανάλυση SWOT για την Γαλάζια Οικονομία

<i>Δυνάμεις</i>	<i>Αδυναμίες</i>
Ύπαρξη πληθώρας θαλάσσιων πόρων (ακτές, χλωρίδα, πανίδα, οριοθετημένη ΑΟΖ με Ιταλία) που ευνοούν την ανάπτυξη τομέων Γαλάζιας Οικονομίας Ύπαρξη βασικού πυρήνα ερευνητών σε τομείς με υψηλή συνάφεια με την Γαλάζια Οικονομία Αυξητικές τάσεις στην κρίσιμη μάζα επιχειρήσεων που μπορούν να οδηγήσουν σε εμπέδωση τους επιμέρους τομείς της Γαλάζιας Οικονομίας	Ξεπερασμένες μέθοδοι αλιείας (εκτακτικής μορφής) και ιχθυοκαλλιέργειών (εκτροφή χωρίς διαφοροποίηση ειδών) Αδυναμία συγκράτησης ανθρώπινου δυναμικού υψηλών δεξιοτήτων Χαμηλή συμμετοχή επιχειρήσεων σε ερευνητικές δραστηριότητες – χαμηλός βαθμός διασύνδεσης με φορείς παραγωγής γνώσης και καινοτομίας Ανταγωνισμός στη χρήση του αιγιαλού
<i>Ευκαιρίες</i>	<i>Κίνδυνοι</i>
Στρατηγική συμπληρωματικότητα με τις γειτνιάζουσες ελληνικές περιφέρειες και τις αντίστοιχες Ιταλικές στην Αδριατική Εδραίωση σε ευρωπαϊκό επίπεδο του ολοκληρωμένου πλαισίου για τη γαλάζια οικονομία και τις επιπτώσεις της στις τοπικές κοινωνίες Αξιοποίηση διεθνών καταναλωτικών τάσεων προς τυποποιημένα, ταυτοποιημένα, ποιοτικά και ασφαλή προϊόντα	Υψηλή πιθανότητα για αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και τη βιοποικιλότητα λόγω κλιματικής αλλαγής Αλλαγές στην παγκόσμια τουριστική αγορά στη μετά-COVID19 εποχή Σημαντικός ανταγωνισμός από γειτονικές χώρες (Ιταλία, Κροατία) στο χώρο του θαλάσσιου τουρισμού και ειδικά του yachting

Νέες ευκαιρίες από φορείς και επιχειρήσεις λόγω υψηλής διαθεσιμότητας κεφαλαίων από τα διαρθρωτικά ταμεία για δράσεις προώθησης της Γαλάζιας Οικονομίας (πχ EUSAIR).	
--	--

Περιοχές παρέμβασης
περιόδου 2021-2027

Οι εισροές από τις διαδικασίες αναθεώρησης του ΠΕΠ Ιονίων 2021-27 και από τη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης κατέληξαν στις ακόλουθες **ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ** περιοχές παρέμβασης για την προγραμματική περίοδο 2021-27.

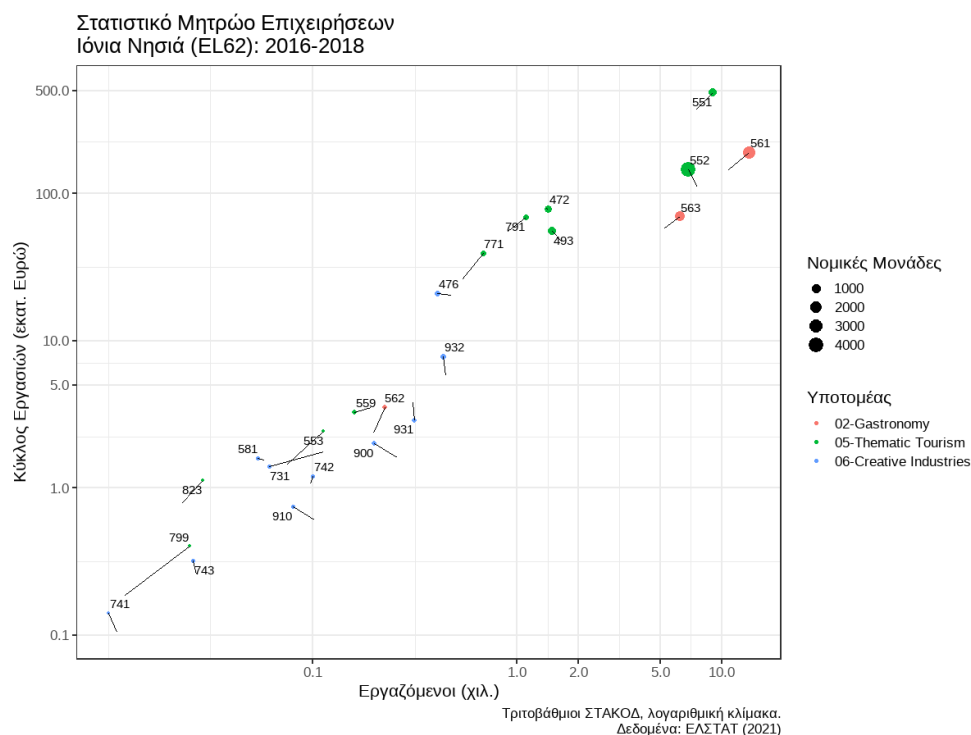
Πίνακας 6: Περιοχές παρέμβασης για την Γαλάζια Οικονομία

Τομέας Παρέμβασης	Αλιεία-Ιχθυοκαλλιέργειες	Θαλάσσιος Τουρισμός
Έρευνα & Επιχειρηματικότητα	Σχεδίαση ερευνητικών έργων για τη μελέτη των αλιευτικών αποθεμάτων και τη διαχείρισή τους Διαφοροποίηση της παραγωγής με την εισαγωγή νέων ειδών ψαριών Διερεύνηση δυνατοτήτων ανάπτυξης θαλάσσιας βιοτεχνολογίας Ανακατασκευή υπάρχοντων και κατασκευή νέων αλιευτικών καταφύγιων Χρήση εναλλακτικών πρώτων υλών με έμφαση στα κτηνοτροφικά όσπρια, μικρο- και μακρο-φύκη – λιπίδια, σκουλήκια, έντομα, με επιλογή αναλόγως διαθεσιμότητας εγχώριας παραγωγής Πιστοποίηση, τυποποίηση και μεταποίηση αλιευμάτων και προϊόντων υδατοκαλλιέργειας	Ενίσχυση έρευνας και επιχειρηματικότητας σε συμπληρωματικές μορφές θαλάσσιου τουρισμού Εμπλουτισμός της κρουαζιέρας με πολιτιστικό περιεχόμενο και η μετατροπή σε βιωματική κρουαζιέρα
Ψηφιοποίηση	Ανάπτυξη κατάλληλων εφαρμογών on-line παρακολούθησης και διάχυσης της πληροφορίας της περιβαλλοντικής κατάστασης των ιχθυοκαλλιεργειών	Πρόγνωση καιρού, ανεμογενών κυματισμών, και κυμάτων καταιγίδας για την περιοχή του Ιονίου ως συνιστώσα του ΠΟΣΕΙΔΩΝ
Αειφορία και Κυκλ. Οικονομία	Ανάπτυξη μοντέλων προσομοίωσης και καταγραφής του περιβαλλοντικού αποτυπώματος στο θαλάσσιο οικοσύστημα από την λειτουργία μονάδων υδατοκαλλιεργειών στο Ιόνιο Πέλαγος Εκτίμηση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των προϊόντων ιχθυοκαλλιέργειας (PEF) και στοχευμένες δράσεις μείωσής του με χρήση περιβαλλοντικά φιλικών τεχνικών καλλιέργειας Υποστήριξη περιφερειακής κλίμακας έργων έρευνας και καινοτομίας στην ιχθυοκαλλιέργεια. Πιθανά πεδία: επαναχρησιμοποίηση αποβλήτων ή παραπροϊόντων, υλικά συσκευασίας. Έργα έρευνας και καινοτομίας για τον καθαρισμό θάλασσας και ακτογραμμής από πλαστικά	Ανάπτυξη δικτύου ‘Θαλάσσιου Εγγραμματισμού’ και επιστήμης των πολιτών για το θαλάσσιο περιβάλλον Ίδρυση κοινωνικών επιχειρήσεων διαχείρισης απορριμμάτων στα σημεία ελλιμενισμού των σκαφών Κατάστρωση και εκτέλεση ερευνών για το θαλάσσιο περιβάλλον Χαρτογράφηση του θαλάσσιου χώρου

	Στήριξη της έντασης των επενδύσεων σε ανανεώσιμες μορφές ενέργειας στην αλιεία και τις ιχθυοκαλλιέργειες	
Οριζόντιες δράσεις		Σχέδιο ανάπτυξης νέων ήπιων μορφών θαλάσσιου οικότουρισμού Δημιουργία flagship events που θα δημιουργήσουν ένα μονιμότερο ρεύμα επισκεπτών του θαλάσσιου τουρισμού Δημιουργία υποδομών capacity building σε φορείς και επαγγελματίες του τομέα

Τουριστικό-Πολιτιστικό Σύμπλεγμα

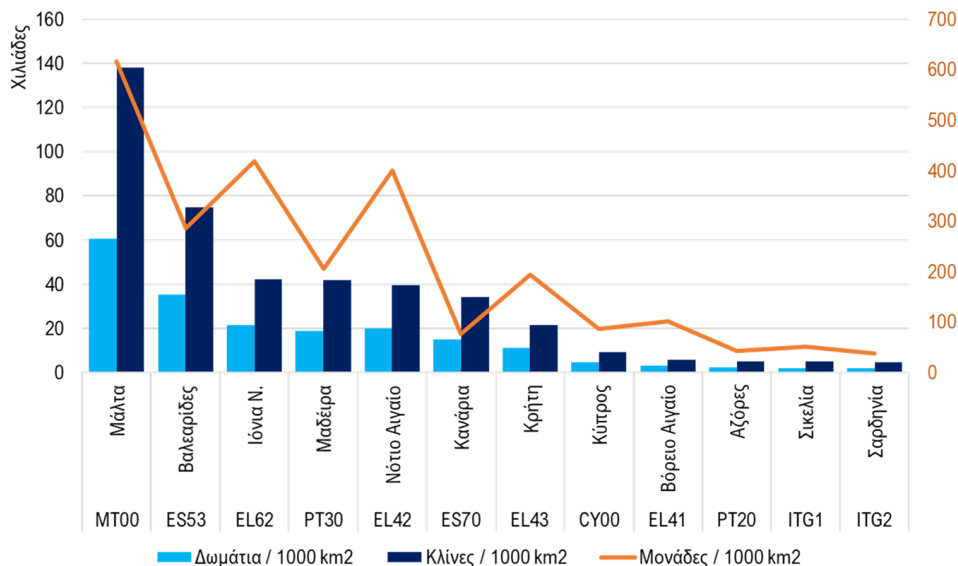
Όπως είναι αναμενόμενο από την ανάλυση που προηγήθηκε στο πρώτο κεφάλαιο, τα πλέον πρόσφατα δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ επιβεβαιώνουν ότι το Τουριστικό-Πολιτιστικό Σύμπλεγμα στα Ιόνια Νησιά που αποτελούταν το 2018 από 11.426 επιχειρήσεις με 42.619 απασχολούμενους και εμφάνιζε κύκλο εργασιών ύψους €1,18δισ. (βλ. ανάλυση στο Διάγραμμα 13), ήταν και είναι η ατμομηχανή της περιφερειακής οικονομίας. Ο Τουρισμός που εκπροσωπείται από 10 τριτοβάθμιους ΣΤΑΚΟΔ αποτελεί τη μεγαλύτερη οικονομική δραστηριότητα με 6740 επιχειρήσεις, 20.909 εργαζομένους και κύκλο εργασιών €878,7εκατ. το 2018, ακολουθούμενος από τον κλάδο της εστίασης (3 τριτοβάθμιοι ΣΤΑΚΟΔ) με 3841 επιχειρήσεις, 20.027 εργαζομένους και κύκλο εργασιών €262,58εκατ. το 2018. Η εικόνα συμπληρώνεται από τον υποτομέα Δημιουργικές Βιομηχανίες (10 τριτοβάθμιοι ΣΤΑΚΟΔ) με 845 επιχειρήσεις, 1683 εργαζομένους και κύκλο εργασιών €39εκατ. το 2018

Διάγραμμα 13 Η εξέλιξη των κλάδων οικονομικών δραστηριοτήτων που συνθέτουν το Τουριστικό-Πολιτιστικό Σύμπλεγμα μεταξύ 2016-2018.

Με βάση δεδομένα του ΙΝΣΕΤΕ, η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων βρίσκεται διαχρονικά στις τρεις υψηλότερες θέσεις σε όλους τους βασικούς δείκτες επιδόσεων στον Τουρισμό έναντι των υπολοίπων ελληνικών περιφερειών. Παρόλ' αυτά, η εποχικότητα είναι πολύ έντονη, και δεύτερη υψηλότερη μεταξύ των ελληνικών περιφερειών, με το 71% των επισκεπτών να φτάνει το 3^ο τρίμηνο κάθε έτους. Εξετάζοντας τα χαρακτηριστικά της φέρουσας ικανότητας τουριστικών υποδομών σε νησιωτικές ευρωπαϊκές περιφέρειες παρατηρούμε (Διάγραμμα 14) ότι τα Ιόνια Νησιά ανήκουν στο δεύτερο γκρουπ δυναμικότητας (με τη Μαδέιρα, το Νότιο Αιγαίο και τα Κανάρια) με μοναδική διαφοροποίηση το σημαντικά μικρότερο μέγεθος των τουριστικών μονάδων στις δύο ελληνικές περιφέρειες έναντι των

άλλων δύο της ίδιας δυναμικότητας. Αυτό σημαίνει ότι λείπουν οι μεγάλες επιχειρήσεις με δυνατότητα να επενδύουν σε μεγάλης έκτασης εγκαταστάσεις, και να παρέχουν σύνθετα πακέτα υπηρεσιών, ένα προαπαιτούμενο για την ενεργοποίηση πολλών κατηγοριών θεματικού τουρισμού όπως π.χ. ο ιατρικός τουρισμός και το wellbeing.

Διάγραμμα 14 Στατιστικά φέρουσας ικανότητας για ξενοδοχεία και αντίστοιχα, έτος 2018.
Πηγή: Eurostat.

Τέλος, ο αριθμός των επισκέψεων σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους που καταγράφηκε το 2019 στα Ιόνια Νησιά ανερχόταν σε 320 χιλιάδες, όταν το σύνολο της χώρας ήταν 19,5 εκατ. Προφανώς, η επίδοση σχετίζεται άμεσα με την προσφορά.

Ανάγκες και πρόοδος
περιόδου 2014-2020

Η προτεραιότητα περιλαμβάνει όπως αναφέρθηκε παραπάνω τους υποτομείς του θεματικού τουρισμού, του γαστρονομικού τουρισμού (ο οποίος θα μπορούσε να θεωρηθεί και ως μορφή θεματικού τουρισμού) και της δημιουργικής βιομηχανίας (δηλαδή του συνόλου των δραστηριοτήτων γύρω από την επικοινωνία και την πληροφορία προς όφελος της ανάπτυξης του τουριστικού ρεύματος στην ΠΙΝ). Οι ανάγκες όπως είχαν διαπιστωθεί στην αρχή της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου σε αντίθεση με τον τομέα της Γαλάζιας Οικονομίας δεν είναι κοινές για τους τρεις υποτομείς. Οι κυριότερες από αυτές (οι οποίες στην πλειοψηφία τους παραμένουν επίκαιρες) είναι οι ακόλουθες:

Για τον θεματικό τουρισμό:

- παρατηρείται έλλειμμα διασυνδέσεων με άλλες οικονομικές δραστηριότητες (πχ αγρ. οικονομία, πολιτισμός) άρα και άλλων μορφών τουρισμού εκτός του (ώριμου) μοντέλου "ήλιος-θάλασσα",
- σημειώνεται χαμηλή εκμετάλλευση δυνατοτήτων των ΤΠΕ και των "καθαρών" τεχνολογιών προς όφελος των μορφών θεματικού τουρισμού,

Για τον γαστρονομικό τουρισμό:

- σημειώνεται χαμηλή σύνδεση της τοπικής γαστρονομίας αφενός με το αγροδιατροφικό σύμπλεγμα και αφετέρου με την αλυσίδα αξίας του τουρισμού,
- υπάρχει μεν γαστρονομική ταυτότητα των Ιονίων Νήσων χωρίς όμως να έχει κεφαλαιοποιηθεί προς όφελος της περιφερειακής οικονομίας.

Για την δημιουργική βιομηχανία:

- δεν έχει δημιουργηθεί ακόμη η κρίσιμη μάζα παικτών που θα συνεισφέρουν στην εμπέδωση του τομέα ως σημαντικού παράγοντα της περιφερειακής οικονομίας,
- σημειώνεται έλλειψη μιας δομής εκκόλαψης και υποστήριξης νέων φιλόδοξων επιχειρηματιών στους επιμέρους κλάδους της δημιουργικής οικονομίας.

Παρ' όλα αυτά κατά τη διάρκεια της διαδικασίας διαβούλευσης καταγράφηκαν και ορισμένες κοινές ανάγκες των τριών υποτομέων οι οποίες συνοπτικά συνίστανται:

- στην ανεπάρκεια οργανωμένης τουριστικής προβολής και branding ειδικών μορφών τουρισμού (πλην των εμπεδωμένων «ήλιος – θάλασσα», ακόμη και του θαλάσσιου τουρισμού),
- στην χαμηλή εκμετάλλευση των δυνατοτήτων των ΤΠΕ και των "καθαρών" τεχνολογιών προς όφελος των μορφών θεματικού τουρισμού,
- στο χαμηλό βαθμό εξειδίκευσης ανθρώπινων πόρων που σχετίζονται (ή θέλουν να ασχοληθούν) με τις απαιτητικές επιχειρηματικές δράσεις των ειδικών μορφών τουρισμού.

Η δραστηριότητα που καταγράφηκε μέσω της RIS3IN 2014-2020 για τους τρεις υποτομείς του Τουριστικού-Πολιτιστικού Συμπλέγματος συνίσταται στα εξής:

Ο **θεματικός τουρισμός** δεν είχε τη δυναμική που είχε εκτιμηθεί κατά την περίοδο σύνταξης του σχεδίου δράσης για την περίοδο 2014-2020. Πιο συγκεκριμένα:

- Υπό την προοπτική της έρευνας-καινοτομίας καταγράφεται ένα ενταγμένο έργο στο ΕΠΑνΕΚ ('Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ') με τη συμμετοχή μίας τοπικής εταιρείας και προϋπολογισμό δημόσιας δαπάνης €96χιλ. και ιδιωτικής συμμετοχής €24χιλ.
- Υπό την προοπτική της επιχειρηματικής ανάπτυξης, μέσω του ΕΠΑνΕΚ ('Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων') καταγράφονται 7 έργα των οποίων το φυσικό αντικείμενο συνδέεται άμεσα με την ανάπτυξη δραστηριοτήτων θεματικού τουρισμού. Το σύνολο της δημόσιας δαπάνης είναι €1,20εκ. με ισόποση ιδιωτική συμμετοχή. Οι δράσεις αυτές εντάχθηκαν το 2017 και αναμένεται να ολοκληρωθούν μετά το 2020.

- Παρά την ισχυρή επιχειρηματική δραστηριότητα, καταγράφεται ισχυρή συμμετοχή φορέων των Ιονίων Νήσων σε επτά δράσεις διακρατικής συνεργασίας σε θέματα δημιουργικού τουρισμού, με συνολικό προϋπολογισμό δημόσιας δαπάνης €1,85εκατ. Η εμπειρία που αποκομίστηκε από τα έργα αυτά αποτελεί παρακαταθήκη για το σχεδιασμό στην επόμενη προγραμματική περίοδο.

Αντίστοιχα και ο υποτομέας της γαστρονομίας παρουσίασε μικρή δραστηριότητα στις εντάξεις έργων. Αυτή συνίσταται σε έξι έργα κρατικών ενισχύσεων μέσω του ΕΠΑνΕΚ με ισάριθμους μοναδικούς δικαιούχους (όλοι στον τομέα της εστίασης) συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης €269χιλ. με ισόποση ιδιωτική συμμετοχή, τα έξι εκ των οποίων εντάχθηκαν το 2018 και αναμένεται να ολοκληρωθούν εντός του 2022. Επιπρόσθετα, καταγράφεται ένα έργο διακρατικής συνεργασίας με τη συμμετοχή του Επιμελητηρίου Κέρκυρας και ύψος δημόσιας δαπάνης €170,9χιλ. για την προώθηση του παραδοσιακού πρωινού.

Τέλος και στον τομέα της δημιουργικής βιομηχανίας η ζήτηση των δυνητικών δικαιούχων σε έργα είτε του ΠΕΠ είτε εθνικής εμβέλειας αν και υψηλότερη από τους δύο προηγούμενους υποτομείς, δεν συμβάδισε με την προβλεπόμενη κατά την περίοδο σχεδιασμού (€2,97εκατ. ενταγμένα έργα έναντι €7,83εκατ. στόχου). Ειδικότερα:

- Οι δραστηριότητες έρευνας-καινοτομίας συνεισέφεραν το μεγαλύτερο μερίδιο της δημόσιας δαπάνης στον υποτομέα, καταγράφοντας 5 έργα ενταγμένα στο ΕΠΑνΕΚ (2 'Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ', 2 στις ειδικές δράσεις για την ανοικτή καινοτομία στον πολιτισμό και μία ερευνητική υποδομή στο πλαίσιο της 'Περιφερειακής Αριστείας') συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης €2,52εκατ. Σε όλα τα παραπάνω έργα συμμετέχει το Ιόνιο Πανεπιστήμιο και σε ένα απ' αυτά μία τοπική επιχείρηση με ιδιωτική συμμετοχή €31χιλ.
- Μέσω τριών προσκλήσεων του ΕΠΑνΕΚ καταγράφονται επτά έργα επιχειρηματικής ανάπτυξης συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης ύψους €462χιλ. με ισόποση ιδιωτική συμμετοχή που έχουν ως ωφελούμενους ισάριθμες επιχειρήσεις.

Ανάλυση SWOT

Ο Πίνακας 9 παρουσιάζει την ανάλυση δυνάμεων-αδυναμιών-ευκαιριών-κινδύνων για την προτεραιότητα Τουριστικό-Πολιτιστικό Σύμπλεγμα:

Πίνακας 7 Ανάλυση SWOT για το Τουριστικό-Πολιτιστικό Σύμπλεγμα

Δυνάμεις	Αδυναμίες
Υψηλή αναγνωρισιμότητα της ΠΙΝ ως τουριστικός προορισμός σε συνδυασμό με έντονα ελκυστικά πολιτισμικά και φυσικά χαρακτηριστικά Ενίσχυση του τομέα προσφοράς γνώσης με την δημιουργία Τμήματος Τουρισμού στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο και την επικείμενη ανάπτυξη δομών βελτίωσης	Σημαντικό έλλειμμα ικανοτήτων και πόρων στους κύριους συντελεστές του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας για το σχεδιασμό και την υλοποίηση συστημικών παρεμβάσεων στον τομέα του Τουρισμού Οικονομική διάρθρωση χαμηλής έντασης γνώσης, μικρού μεγέθους επιχειρήσεων /

της σύνδεσής του με την περιφερειακή οικονομία Σημαντική παράδοση καλλιτεχνικής δημιουργίας	εκμεταλλεύσεων και υψηλή εξάρτηση από το μαζικό τουρισμό Υπέρβαση φέρουσας τουριστικής ικανότητας ορισμένων προορισμών Δυσκολίες στην διασύνδεση των νησιών μεταξύ τους λόγω της νησιωτικότητας
<i>Ευκαιρίες</i>	<i>Κίνδυνοι</i>
Θετική τάση υιοθέτησης νέων καταναλωτικών προτύπων για προϊόντα και υπηρεσίες με έμφαση στην ποιότητα, την αυθεντικότητα και την προσωποποίηση Υψηλή διαθεσιμότητα ώριμων τεχνολογικών λύσεων για τη βελτίωση της ψηφιακής συνδεσιμότητας, της αειφορίας και της προσωποποίησης των σχέσεων με τους πελάτες	Αλλαγές στην παγκόσμια τουριστική αγορά στη μετά-COVID19 εποχή Υψηλός ανταγωνισμός για την τουριστική πίτα τόσο στο υφιστάμενο τουριστικό μοντέλο όσο και στις νέες μορφές τουρισμού Χαμηλά μέσα επίπεδα ταχυτήτων στις ευρυζωνικές συνδέσεις για νοικοκυριά και επιχειρήσεις Υψηλή πιθανότητα για αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον λόγω κλιματικής αλλαγής ή άλλων κινδύνων τοπικής κλίμακας (πχ υψηλή σεισμικότητα)

Περιοχές παρέμβασης
περιόδου 2021-2027

Οι εισροές από τις διαδικασίες αναθεώρησης του ΠΕΠ Ιονίων 2021-27 και από τη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης κατέληξαν στις ακόλουθες **ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ** περιοχές παρέμβασης του Τουριστικού-Πολιτιστικού Συμπλέγματος για την προγραμματική περίοδο 2021-27.

Πίνακας 8: Περιοχές παρέμβασης για το Τουριστικό-Πολιτιστικό Σύμπλεγμα

Τομέας Παρέμβασης	Θεματικός Τουρισμός	Γαστρονομία	Δημιουργική Βιομηχανία
Έρευνα & Επιχειρηματικότητα	Ενίσχυση ερευνητικών πρωτοβουλιών με κύρια εστίαση στη βιωσιμότητα του τουριστικού τομέα Ενίσχυση επιχειρηματικών πρωτοβουλιών σε πεδία τουρισμού γαστρονομίας, κρουαζιέρας, υγείας-ευεξίας, εκπαίδευσης-συνεδρίων-θερινών σχολείων, καταδυτικού, αγροτουρισμού, κλπ Ανάπτυξη πολιτιστικών και οικολογικών διαδρομών Ανάπτυξη νέων και βελτίωση υφιστάμενων υπηρεσιών εμπειρίας Παραγωγική αξιοποίηση πολιτιστικού & δημιουργικού δυναμικού	Προώθηση & ανάδειξη τοπικής γαστρονομίας Χαρτογράφηση πρώτων υλών και διερεύνηση εφαρμογής τεχνολογιών βελτίωσης ή ανάδειξης φυσικών συστατικών των τοπικών προϊόντων Εμπλουτισμός του Καλαθιού των προϊόντων της ΠΙΝ με νέα «boutique» προϊόντα Έρευνα για διοργάνωση θεματικών φεστιβάλ γαστρονομίας (πχ Ομηρική διατροφή)	Ενίσχυση ερευνητικών και επιχειρηματικών πρωτοβουλιών της βιομηχανίας παιγνιδιών σοβαρού σκοπού & των απαιτούμενων υποδομών Ενίσχυση καινοτόμου επιχειρηματικότητας στην πολιτισμική βιομηχανία Καλλιτεχνικές παραστάσεις με τεχνικές μικτής πραγματικότητας Παραγωγική αξιοποίηση πολιτιστικού & δημιουργικού δυναμικού Υποστήριξη συνεργατικών σχηματισμών (mini-clusters) στον τομέα της πολιτιστικής βιομηχανίας για την από κοινού ανάπτυξη πολιτιστικών διαδρομών ή εμπειριών (αμιγώς πολιτιστικού προσανατολισμού ή σε συνδυασμό με το θεματικό τουρισμό)
Ψηφιοποίηση	e-Καταλύματα (πλήρης ψηφιοποίηση παροχής τουριστικών υπηρεσιών) Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών διαμοιρασμού πληροφοριών		Άμεση ή έμμεση βελτίωση της διαθεσιμότητας του τοπικού ψηφιακού περιεχομένου και προώθηση της επαναξιοποίησής του σε καινοτόμες ψηφιακές ή φυσικές παραγωγές Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού των πολιτιστικών φορέων
Αειφορία και Κυκλ. Οικονομία	Πράσινα καταλύματα: Ενίσχυση επενδύσεων εξοικονόμησης ενέργειας και περιβαλλοντικής διαχείρισης	Πράσινη εστίαση: Ενίσχυση επενδύσεων εξοικονόμησης ενέργειας και περιβαλλοντικής διαχείρισης	

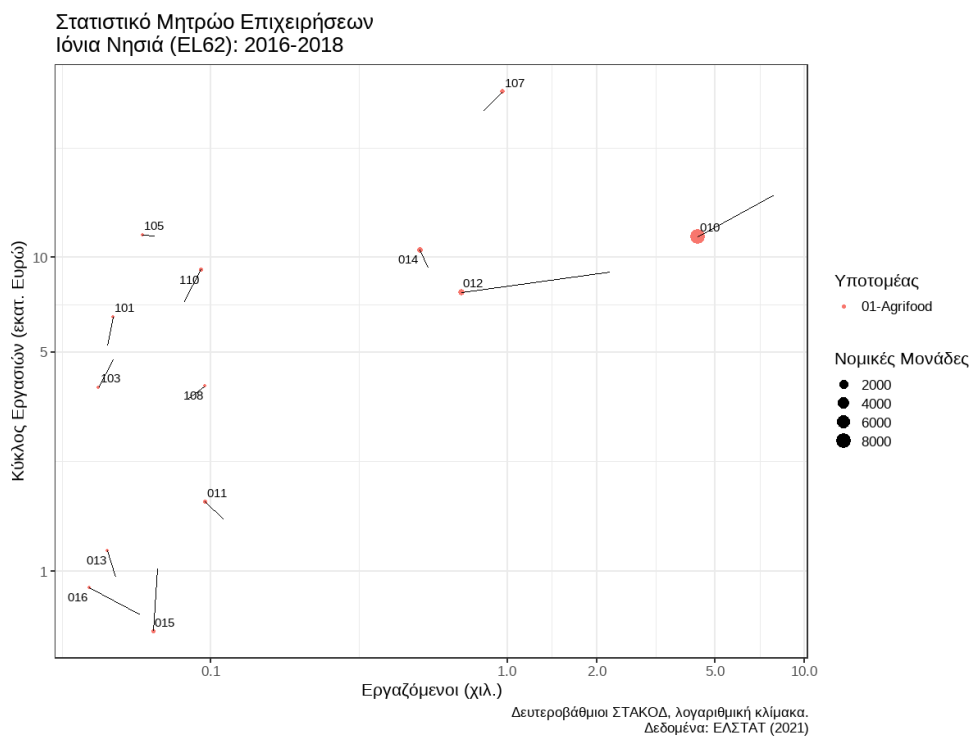
Οριζόντιες δράσεις	Ανάπτυξη παρατηρητηρίου τουρισμού στα Ιόνια Ανάπτυξη δικτύων για την ενιαία προώθηση του θεματικού τουρισμού (branding & marketing) Σχεδιασμός και ανάπτυξη του φορέα διαχείρισης προορισμού Ιονίων Νήσων (Destination Management Organisation)		Δημιουργία φορέα σχεδιασμού και διαχείρισης πολιτιστικών δράσεων Υποδομές στήριξης του οικοσυστήματος δημιουργικής οικονομίας (εκκολαπτήριο, επιχειρηματικός επιταχυντής) Ανάπτυξη δικτύου (κοινή προώθηση πολιτισμικού προϊόντος, αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων π.χ. Logistics) Υποστήριξη της ανάπτυξης βασικών ψηφιακών δεξιοτήτων στις επιχειρήσεις του τουρισμού και του πολιτισμού
--------------------	--	--	--

Αγροδιατροφικό Σύμπλεγμα

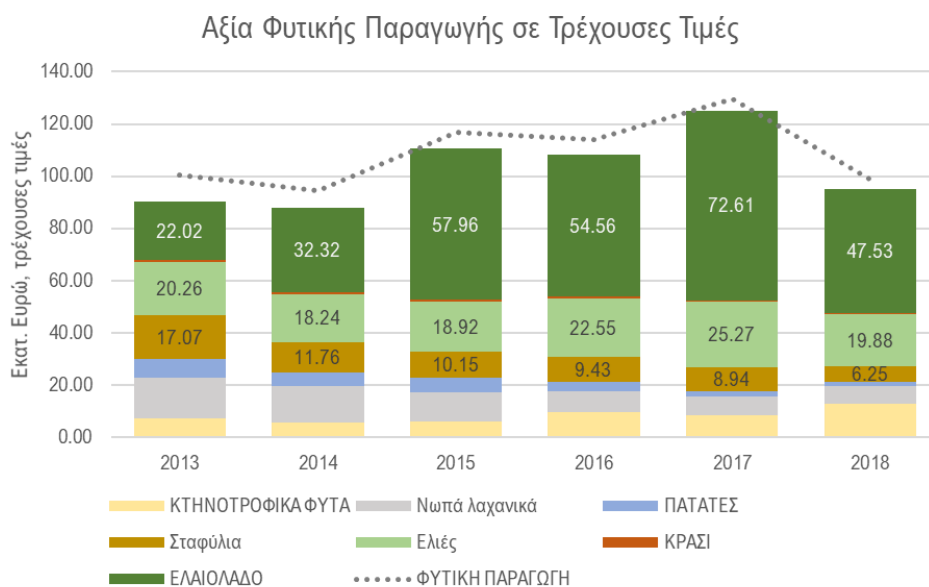
Βασικοί δείκτες

Σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ, το αποτύπωμα της προτεραιότητας Αγροδιατροφικό Σύμπλεγμα στην περιφερειακή οικονομία συνίσταται σε 10365 νομικές μονάδες, 7139 απασχολούμενους και ετήσιο κύκλο εργασιών της τάξης των €103,2εκατ. Σύμφωνα με το Διάγραμμα 15, Οι περισσότερες θέσεις εργασίας ανήκουν στους κλάδους του πρωτογενούς τομέα και βαίνουν μειούμενες σε σχέση με το 2016. Στη μεταποίηση τροφίμων, μόνο ο κλάδος 10.7 (Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων) καταγράφει σημαντική δραστηριότητα (~1000 θέσεις εργασίας και €33,7εκατ. κύκλο εργασιών) ακολουθούμενος από τον 10.5 (Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων).

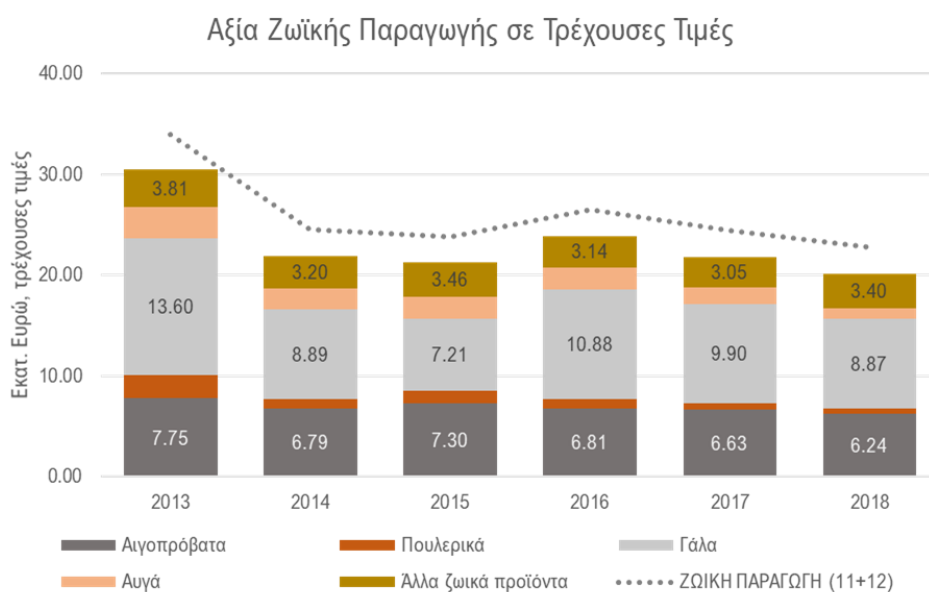
Τα δεδομένα αξίας της φυτικής (βλ. Διάγραμμα 16) και ζωικής (βλ. Διάγραμμα 17) παραγωγής σε τρέχουσες τιμές κατά την περίοδο 2013-2018 δείχνουν ότι στη μεν φυτική παραγωγή κυριαρχεί η αλυσίδα αξίας της ελιάς ενώ στη δε ζωική παραγωγή η αλυσίδα αξίας των αιγοπροβάτων και του γάλακτος. Το σύνολο της αξίας της φυτικής παραγωγής είναι περί τα €100εκατ./έτος, ενώ αντίστοιχα η αξία της ζωικής παραγωγής βαίνει μειούμενη έχοντας σταθεροποιηθεί στα €25εκατ./έτος την τελευταία τριετία.

Διάγραμμα 15 Η εξέλιξη των κλάδων οικονομικών δραστηριοτήτων που συνθέτουν το Αγροδιατροφικό Σύμπλεγμα μεταξύ 2016-2018.

Διάγραμμα 16 Ιόνια Νησιά. Αξία φυτικής παραγωγής σε τρέχουσες τιμές (εκατ. ευρώ).

Διάγραμμα 17 Ιόνια Νησιά. Αξία ζωικής παραγωγής σε τρέχουσες τιμές (εκατ. ευρώ).

Ανάγκες και πρόοδος
περιόδου 2014-2020

Οι βασικές ανάγκες που χαρακτήρισαν τον τομέα στην αρχή της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου παραμένουν εν γένει αμετάβλητες. Ο πρωτογενής τομέας, παρότι έχει εμπλουτίσει τις παραδοσιακές δραστηριότητες και καλλιέργειες (αμπέλι, ελιά, αιγο-προβατοτροφία) με ορισμένες τοπικές κυρίως παραγωγές, διατηρεί τις χρόνιες διαρθρωτικές του αδυναμίες, ήτοι:

- χαμηλό επίπεδο διαθέσιμων πόρων, υλικών και ανθρώπινων, για έρευνα και καινοτομία,

- σχετικά χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και εξειδίκευσης του ανθρώπινου δυναμικού,
- περιορισμένη υιοθέτηση καινοτομιών στο παραγωγικό σύστημα,
- τάσεις συρρίκνωσης,
- απουσία δια-τομεακών και δια-κλαδικών επιχειρηματικών σχέσεων που οδηγεί σε μειωμένη ανταγωνιστικότητα και αδύναμη εξαγωγική δραστηριότητα.

Η δραστηριότητα που καταγράφηκε μέσω της RIS3IN 2014-2020 συνίσταται στα εξής:

1. Το 2017 εντάχθηκαν 11 έργα στο ΠΕΠ Ιονίων (Πρόσκληση 1934/ION40) συνολικού Π)Υ δημόσιας δαπάνης €2,02εκατ. Μέσω του ΕΠΑνΕΚ, τα Ιόνια Νησιά συμμετέχουν σε δύο ερευνητικές υποδομές που είναι σχετικές με την Αγροδιατροφή (Προσκλήσεις 2525/088 και 3525/111) με Π)Υ δημόσιας δαπάνης €1,23εκατ.
2. Ένα έργο Interreg IPA CBC Greece – Albania με αντικείμενο την ελιά-ελαιόλαδο με προϋπολογισμό δημόσιας δαπάνης €126,5χιλ.
3. Στο ΕΠΑνΕΚ εντάχθηκαν συνολικά 12 έργα προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης €824χιλ. στο πλαίσιο δύο εθνικών δράσεων κρατικών ενισχύσεων (3 εντάξεις το 2016 για την πρόσκληση 'Αναβάθμιση πολύ μικρών & μικρών επιχειρήσεων για την ανάπτυξη των ικανοτήτων τους σε νέες αγορές' και 9 εντάξεις το 2018 από την πρόσκληση 'Εργαλειοθήκη Ανταγωνιστικότητας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων'). Μέσω του Αναπτυξιακού Νόμου έχουν ενταχθεί 3 επιχειρηματικά σχέδια προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης ύψους €0,46εκατ. και ιδιωτικής συμμετοχής €0,71εκατ.

Ανάλυση SWOT

Ο Πίνακας 9 παρουσιάζει την ανάλυση δυνάμεων-αδυναμιών-ευκαιριών-κινδύνων για την προτεραιότητα Αγροδιατροφικό Σύμπλεγμα:

Πίνακας 9 Ανάλυση SWOT για το Αγροδιατροφικό Σύμπλεγμα

Δυνάμεις	Αδυναμίες
Ικανός αριθμός τοπικών προϊόντων με μικρές παραγωγές αλλά υψηλή αναγνωρισιμότητα Ύπαρξη ειδικού Τμήματος στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο που μπορεί να βοηθήσει στη διάχυση καινοτομιών	Κατακερματισμός κλήρου, μικρές εκμεταλλεύσεις, αδυναμία επίτευξης οικονομικών κλίμακας. Αδυναμία εφαρμογής οργανωτικών καινοτομιών λόγω κουλτούρας. Συρρικνούμενη παραγωγή με όρους αξίας, μείωση της απασχόλησης, επιδεινούμενα δημογραφικά χαρακτηριστικά των παραγωγών.

	Χαμηλή μεταποιητική δραστηριότητα στον κλάδο τροφίμων και ποτών.
<i>Ευκαιρίες</i>	<i>Κίνδυνοι</i>
Αξιοποίηση διεθνών καταναλωτικών τάσεων προς τυποποιημένα, ταυτοποιημένα, ποιοτικά και ασφαλή προϊόντα Αξιοποίηση ψηφιακών καναλιών για τη διάθεση niche ποιοτικών προϊόντων σ' όλο τον κόσμο.	Σημαντικός ανταγωνισμός από ελληνικές και ευρωπαϊκές περιφέρειες στα κύρια προϊόντα του πρωτογενή τομέα Διαφαινόμενες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στο terroir και τα χαρακτηριστικά των κύριων αγροτικών προϊόντων

Περιοχές παρέμβασης
περιόδου 2021-2027

Οι εισροές από τις διαδικασίες αναθεώρησης του ΠΕΠ Ιονίων 2021-27 και από τη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης κατέληξαν στις ακόλουθες **ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ** περιοχές παρέμβασης για την προγραμματική περίοδο 2021-27:

Πίνακας 10: Περιοχές παρέμβασης για την Αγροδιατροφή

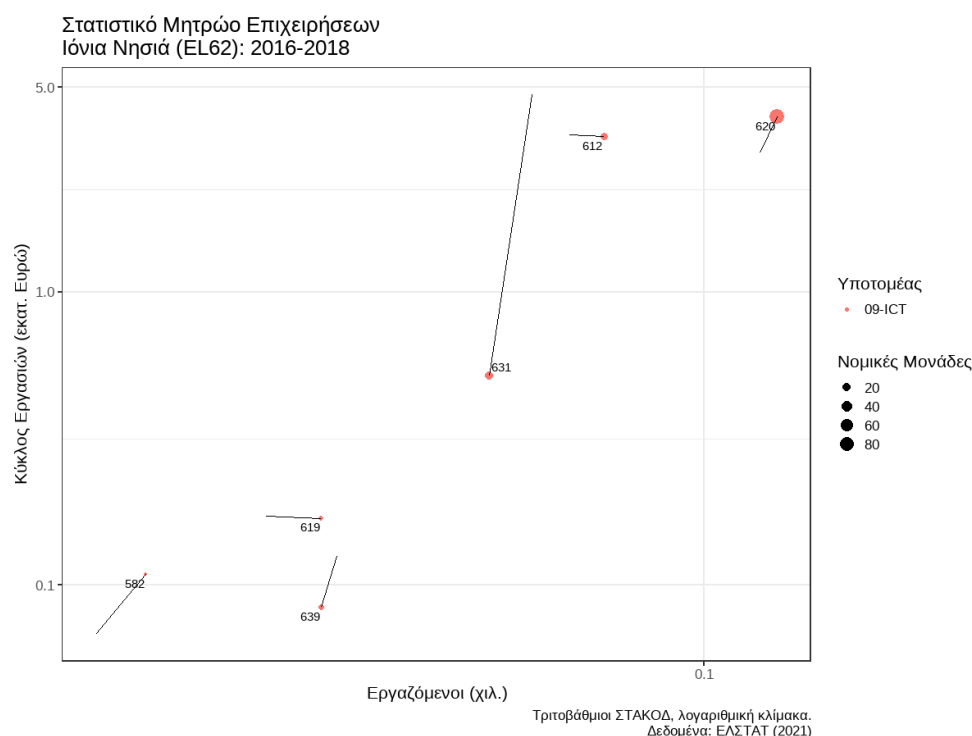
Τομέας Παρέμβασης	Ελιά-Ελαιόλαδο	Αμπέλι-Κρασί	Κρέας-Γάλα
Έρευνα & Επιχειρηματικότητα	Αξιοποίηση έρευνας και Παραγωγή προϊόντων ελιάς και ελαιόλαδου με ταυτότητα και με αναγνωρισμένα ταυτοποιημένα ποιοτικά χαρακτηριστικά Κίνητρα μεγέθυνσης εκμεταλλεύσεων	Αξιοποίηση έρευνας και Παραγωγή οίνου με ταυτότητα και με αναγνωρισμένα ταυτοποιημένα ποιοτικά χαρακτηριστικά Ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τοπικών ποικιλιών και την αξιοποίησή τους από τα οινοποιεία με την λογική της έρευνας κοινού ενδιαφέροντος Έρευνα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στους αμπελώνες και τους οίνους Υιοθέτηση μέτρων πολιτικής που θα υποστηρίζουν συνεργατικά σχήματα στον τομέα του οινοτουρισμού (συνεργατικές δράσεις επιχειρήσεων) Κίνητρα μεγέθυνσης εκμεταλλεύσεων	Αξιοποίηση έρευνας στην παραγωγή προϊόντων Τεχνολογίες εμβryo-μεταφοράς σε μεγάλα ζώα Οργανωτικά μέτρα, τεχνικές και τεχνολογίες γενετικής βελτίωσης παραδοσιακών φυλών (αιγοπροβάτων) Τεχνολογίες κατάρτισης και βελτιστοποίησης σιτηρεσίων, προσαρμοσμένων στις ανάγκες των παραγωγικών φάσεων των ζώων και των διαθέσιμων ζωοτροφών. Εισαγωγή οργανωτικής καινοτομίας στην πιστοποίηση και τον έλεγχο των παραγομένων προϊόντων Σύγχρονα τυροκομεία και σφαγεία (κυρίως σε Κεφαλονιά και Ζάκυνθο)
Ψηφιοποίηση	Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού σε όλους τους κρίκους της αλυσίδας αξίας	Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού τόσο της αμπελοκαλλιέργειας όσο και της οινοποίησης	Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού στους κλάδους των γαλακτοκομικών και των τροφίμων.
Αειφορία και Κυκλ. Οικονομία	Μεταποίηση και διαχείριση βιοαποβλήτων Ανάπτυξη μονάδων επεξεργασίας λυμάτων ελαιοτριβείων	Μεταποίηση και διαχείριση βιοαποβλήτων Ολική διαχείριση των αποβλήτων των οινοποιείων με αξιοποίηση τους για	Εγκατάσταση υποδομών ΑΠΕ στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις Τεχνολογίες μέτρησης ενεργειακής κατανάλωσης κτηνοτροφικών

	Ολική διαχείριση των αποβλήτων των ελαιοτριβείων με αξιοποίηση τους για παραγωγή προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας	παραγωγή προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας	εκμεταλλεύσεων, καθώς και τεχνολογίες εξοικονόμησης ενέργειας. Εισαγωγή τεχνολογιών παραγωγής ενέργειας από υπολείμματα κτηνοτροφίας καθώς και παραγωγής λιπασμάτων, εδαφοβελτιωτικών και compost
Οριζόντιες δράσεις	Δημιουργία πρότυπων αγροκτημάτων με ορθές πρακτικές καλλιέργειας	Ανάπτυξη τοπικών συμφώνων ποιότητας Ανάπτυξη προγραμμάτων δια βίου μάθησης για την κατάρτιση εργαζομένων στον τομέα του οινοτουρισμού σε θέματα marketing, ιδίως με χρήση ψηφιακών μεθόδων Ανάπτυξη προγραμμάτων δια βίου μάθησης για την υποστήριξη των αμπελουργών στη χρήση φιλο-περιβαλλοντικών πρακτικών	Ανάπτυξη τοπικών συμφώνων ποιότητας

Ψηφιακός Μετασχηματισμός

Βασικοί Δείκτες

Παρά την ισχυρή προσφορά γνώσης λόγω της επιστημονικής εξειδίκευσης του Ιονίου Πανεπιστημίου, η επιχειρηματική δραστηριότητα στο πεδίο της πληροφορικής-τηλεπικοινωνιών είναι μάλλον ισχνή στα Ιόνια Νησιά. Τα τελευταία δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ (βλ. Διάγραμμα 18) αναφέρουν δραστηριότητα σε έξι τριτοβάθμιους ΣΤΑΚΟΔ από συνολικά 141 επιχειρήσεις με 263 εργαζόμενους και κύκλο εργασιών ύψους €8,27εκατ. το 2018. Απ' αυτούς, ο ΣΤΑΚΟΔ 620 (Δραστηριότητες προγραμματισμού Η)Υ και συναφείς δραστηριότητες) παρουσιάζει θετικές τάσεις την περίοδο 2016-18, καταγράφοντας 88 επιχειρήσεις, 152 εργαζόμενους και κύκλο εργασιών €4εκατ.

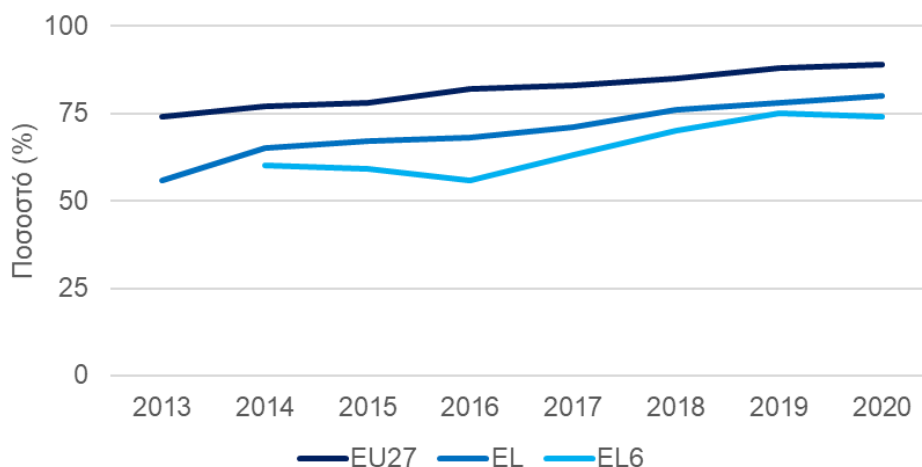
Διάγραμμα 18 Η εξέλιξη των κλάδων οικονομικών δραστηριοτήτων που συνθέτουν την προτεραιότητα Ψηφιακός Μετασχηματισμός μεταξύ 2016-2018.

Στα θετικά ποιοτικά στοιχεία του κλάδου πρέπει ν' αναφερθεί ότι μία επιχείρηση ενισχύθηκε από το SME Instrument του προγράμματος Ορίζων 2020, και ακόμα μία δραστηριοποιείται συστηματικά σε δράσεις έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας.

Κύριος Δείκτης Συνδεσιμότητας αποτελεί ο DESI (Digital Economy and Society Index) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο οποίος συνοψίζει τους σχετικούς δείκτες για την ψηφιακή απόδοση της Ευρώπης και παρακολουθεί την εξέλιξη των κρατών μελών της ΕΕ στην ψηφιακή ανταγωνιστικότητα. Σύμφωνα με την κατάταξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ψηφιακή ανταγωνιστικότητα του 2019, η Ελλάδα κατέλαβε την τρίτη θέση από τη τέλος.

Όσον αφορά στα δίκτυα ΤΠΕ, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΕΤΤ, οι ευρυζωνικές συνδέσεις στο τέλος του 2019 στην Ελλάδα ήταν 4,1 εκατ. έναντι 2,913 εκατ. στο τέλος του 2013. Βασική ποιοτική διαφοροποίηση είναι η σταδιακή εισαγωγή της τεχνολογίας VDSL που επιτρέπει ταχύτητες μετάδοσης άνω των 30 Mbps από το 1,7% των ευρυζωνικών συνδέσεων στο τέλος του 2013 στο 24,1% στο τέλος του 2019. Έτσι, στο τέλος του 2019 ποσοστό 72,1% των σταθερών ευρυζωνικών συνδέσεων είχαν ονομαστική ταχύτητα από 10-30 Mbps ενώ 25,7% ταχύτητα άνω των 30 Mbps. Το 2018 χαρακτηρίστηκε από την εισαγωγή της τεχνολογίας fibre-to-the-home (FTTH) που επιτρέπει ακόμα μεγαλύτερες ταχύτητες, και στο τέλος του 2019 αυτές αποτελούσαν το 1,8% των ευρυζωνικών συνδέσεων. Παράλληλα, από το τέλος του 2013 και μετά, οι πάροχοι κινητής τηλεφωνίας προχώρησαν στη βαθμιαία εισαγωγή της τεχνολογίας 4ης γενιάς (4G) στην κινητή τηλεφωνία, φτάνοντας σε επίπεδο πληθυσμιακής κάλυψης 98% για 4G και 100% για 3G στο τέλος του 2017. Το μερίδιο της διαδικτυακής κίνησης μέσω δικτύων 4G ήταν 91,5% το 2019. Εντός του 2020 ξεκίνησε η ανάπτυξη δικτύων 5^{ης} Γενιάς (5G). Βάσει στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ, το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 16-74 ετών που χρησιμοποίησε διαδίκτυο εν κινήσει έφτασε στα τέλη του 2017 στο 75,3% έναντι 44,7% το 2013.

Τα παραπάνω ήταν αποτέλεσμα σημαντικών επενδύσεων από πλευράς των παρόχων σε δίκτυα κορμού, δίκτυα πρόσβασης και σταθμούς βάσης και οδήγησαν τη διείσδυση της ευρυζωνικότητας στα νοικοκυριά στην Κεντρική Ελλάδα (NUTS 1) από 49% στο τέλος του 2013 στο 74% στο τέλος του 2020 (στοιχεία Eurostat), με τις αντίστοιχες τιμές στο σύνολο της χώρας να είναι 56% και 80%, αντίστοιχα. Η μέση επίδοση σε επίπεδο ΕΕ27 ήταν, αντίστοιχα, 74% και 89%. Αυτό σημαίνει ότι η Κεντρική Ελλάδα (συμπεριλαμβανομένης της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων) συγκλίνει σταδιακά τόσο με την εθνική όσο και με την ευρωπαϊκή επίδοση (βλ. Διάγραμμα 19).

Διάγραμμα 19 Ποσοστό νοικοκυριών με ευρυζωνική σύνδεση (Πηγή: EUROSTAT)

Παρά τις θετικές εξελίξεις, η μέση ταχύτητα download στην Ελλάδα τον Απρίλιο του 2020 ήταν μόλις 24 Mbps¹⁷, η χαμηλότερη στην Ευρώπη, έναντι υψηλότερης επίδοσης 152 Mbps σε Ρουμανία και Ελβετία. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη της

¹⁷ Πηγή: <https://www.speedtest.net/global-index>

Επιτροπής Ανταγωνισμού¹⁸, η Ελλάδα είναι μία από τις πιο ακριβές αγορές της ΕΕ σε τιμές δεδομένων στα δίκτυα κινητής. Αυτό σημαίνει ότι το ψηφιακό χάσμα είναι υπαρκτό με όρους εύρους ζώνης και τιμών.

Ανάγκες και πρόοδος
περιόδου 2014-2020

Οι βασικές ανάγκες που χαρακτήρισαν τον τομέα στην αρχή της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου εξακολουθούν να υφίστανται, ενώ ταυτόχρονα ο ψηφιακός μετασχηματισμός της οικονομίας αποτελεί κεντρική στρατηγική επιλογή σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα:

- Αν και καταγράφονται ικανοποιητικές επιδόσεις ως προς την προσφορά γνώσης και τις υποδομές, τα Ιόνια Νησιά υστερούν στη διάχυση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στο παραγωγικό σύστημα και στην εκμετάλλευση των ωφελειών απ' αυτή.
- Η σημαντική ερευνητική δραστηριότητα που καταγράφεται στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο δεν έχει βρει διόδους μετατροπής της σε οικονομικό πόρο προς όφελος της περιφερειακής οικονομίας.
- Απαιτείται η εντατικοποίηση των επενδύσεων του επιχειρηματικού τομέα σε ΤΠΕ με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας.
- Το ποσοστό συμμετοχής των επιχειρήσεων σε ηλεκτρονικές αγορές και ηλεκτρονικό εμπόριο είναι χαμηλό, όπως επίσης και η ψηφιακή τους ετοιμότητα.
- Απαιτείται σημαντική βελτίωση των υποδομών ευρυζωνικής πρόσβασης (διαθεσιμότητα και εύρος ζώνης) ειδικά εκτός των αστικών κέντρων.

Η δραστηριότητα που καταγράφηκε μέσω της RIS3IN 2014-2020 συνίσταται στα εξής:

1. Μέσω του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων και του ΕΠΑνΕΚ έχουν ενταχθεί συνολικά 7 έργα (5 στο πλαίσιο της πρόσκλησης 'Ερευνητική δραστηριότητα στον τομέα της βιοιατρικής - βιοπληροφορικής στην Π.Ι.Ν.', 1 στο 'Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ' και 1 στην 'Υποστήριξη της Περιφερειακής Αριστείας') με συνολικό ύψος δημόσιας δαπάνης €3,14εκατ. Ο μοναδικός δικαιούχος στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων ήταν το Ιόνιο Πανεπιστήμιο, ενώ στο μοναδικό έργο 'Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ' συμμετέχει μία επιχείρηση από την Πελοπόννησο.
2. Μέσω του ΕΠΑνΕΚ ('Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ') εντάχθηκαν 6 έργα προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης €878χιλ. για ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών κυρίως στον τομέα του τουρισμού (4), της εκπαίδευσης (1) και του εμπορίου (1) και μία εθνική υποδομή για τις ψηφιακές ανθρωπιστικές επιστήμες με μικρή συμμετοχή του Ιονίου Πανεπιστημίου (προϋπολογισμός δημόσιας δαπάνης €40χιλ.). Στον Ορίζοντα2020 καταγράφονται 4 ερευνητικά έργα με προϋπολογισμό δημόσιας δαπάνης €1εκατ. και αντικείμενα την ασφάλεια δεδομένων, τη διαχείριση εμπιστευτικότητας, την αυτόματη μετάφραση και τη

¹⁸ Πηγή: [Greek mobile data connectivity competitiveness review March2020 PUBLIC EL.pdf \(epant.gr\)](#)

διαχείριση περιβαλλοντικών πληροφοριών. Επίσης, μέσω του SME Instrument του Ορίζοντα 2020 ενισχύθηκε μία τοπική εταιρεία για την ανάπτυξη υποθαλάσσιου δικτύου παθητικών αισθητήρων ανίχνευσης καιρικών φαινομένων.

3. Στον τομέα της παροχής ανάπτυξης ψηφιακών υπηρεσιών προς τους πολίτες καταγράφονται συνολικά 28 εθνικής κλίμακας έργα που συνάδουν με τους στόχους της περιφερειακής RIS3 (7 από ΕΠΑνΕΚ, 21 από το ΕΠ Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα) για τα οποία, στα Ιόνια Νησιά αντιστοιχεί προϋπολογισμός δημόσιας δαπάνης €7,34εκατ. Επιπρόσθετα, μέσω του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων εντάχθηκαν 13 έργα δημόσιων φορέων συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης €3,17εκατ. με κύρια εστίαση στην ψηφιοποίηση πολιτιστικών πόρων και στη διευκόλυνση των επισκεπτών/τουριστών.
4. Τέλος, όσον αφορά στην προώθηση της υιοθέτησης των ΤΠΕ από επιχειρήσεις καταγράφεται η ακόλουθη δραστηριότητα:
 - Μέσω ΕΠΑνΕΚ έχουν ενταχθεί 5 έργα συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης €0,972εκατ και ισόποσης ιδιωτικής συμμετοχής για την ψηφιοποίηση αστικών και υπεραστικών ΚΤΕΛ.
 - Μέσω της δράσης «Ψηφιακό Βήμα» του ΕΠΑνΕΚ έχουν ενταχθεί συνολικά 125 έργα συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης €1,64εκατ. και ισόποσης ιδιωτικής συμμετοχής για μικρής κλίμακας ψηφιοποίηση ισάριθμων επιχειρήσεων, χωρίς ωστόσο να είναι γνωστή η κλαδική στόχευση.
 - Μέσω της δράσης «Ψηφιακό Άλμα» του ΕΠΑνΕΚ έχουν ενταχθεί συνολικά 6 έργα συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης €355χιλ. και ισόποσης ιδιωτικής συμμετοχής για μεγάλης κλίμακας βελτίωση της ψηφιακής ωριμότητας ισάριθμων επιχειρήσεων, χωρίς ωστόσο να είναι γνωστή η κλαδική στόχευση.
 - Μέσω της δράσης «Αναβάθμιση πολύ μικρών & μικρών επιχειρήσεων για την ανάπτυξη των ικανοτήτων τους σε νέες αγορές» έχει ενταχθεί 1 έργο υποστήριξης επιχείρησης στον τομέα των υπηρεσιών ΤΠΕ με προϋπολογισμό δημόσιας δαπάνης €40χιλ.
 - Μέσω της δράσης «Επιχορήγηση υφιστάμενων ΜμΕ επιχειρήσεων του κλάδου του λιανεμπορίου που διατηρούν φυσικό κατάστημα, για την ανάπτυξη/αναβάθμιση και διαχείριση ηλεκτρονικού καταστήματος» του ΕΠΑνΕΚ έχει προϋπολογιστεί δημόσια δαπάνη ύψους €3,1εκατ. για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων για υποστήριξη 620 ωφελούμενων, χωρίς ωστόσο να έχουν ενταχθεί έργα εντός της περιόδου αναφοράς.

Ανάλυση SWOT

Ο Πίνακας 11 παρουσιάζει την ανάλυση δυνάμεων-αδυναμιών-ευκαιριών-κινδύνων για την προτεραιότητα Ψηφιακός Μετασχηματισμός:

Πίνακας 11 Ανάλυση SWOT για την προτεραιότητα Ψηφιακός Μετασχηματισμός.

<i>Δυνάμεις</i>	<i>Αδυναμίες</i>
Σημαντική ερευνητική δραστηριότητα στην πληροφορική και ύπαρξη κρίσιμης μάζας ερευνητών. Θύλακος αριστείας η βιοπληροφορική. Σημαντικά βήματα στην ψηφιοποίηση των φορέων του πολιτισμού την περίοδο 2014-20 Σαφείς ενδείξεις για ύπαρξη ψηφιακών στρατηγικών στους μεγαλύτερους Δήμους της Περιφέρειας	Λίγες και μικρές επιχειρήσεις στον κλάδο των ΤΠΕ, ρηχό οικοσύστημα υποστήριξης και διάχυσης γνώσεων Χαμηλά ποσοστά χρήσης προηγμένων ψηφιακών υπηρεσιών από πλευράς επιχειρήσεων στους τομείς προτεραιότητας (αγροδιατροφή, τουρισμός, αειφορία-κυκλική οικονομία) Χαμηλά ποσοστά χρήσης προηγμένων ψηφιακών υπηρεσιών από πλευράς αυτοδιοίκησης Χαμηλά επίπεδα ψηφιακών δεξιοτήτων στο σύνολο του πληθυσμού Δεν υπάρχει προς το παρόν εκπροσώπηση των Ιονίων Νήσων στο δίκτυο των ευρωπαϊκών κόμβων ψηφιακής καινοτομίας (eDIH) Εξακολουθούν να υπάρχουν περιοχές χωρίς πρόσβαση σε σταθερές ευρυζωνικές συνδέσεις Χαμηλή μέση ταχύτητα download, κάτω από τους στόχους του Europe2020.
<i>Ευκαιρίες</i>	<i>Κίνδυνοι</i>
Εθνικοί και ευρωπαϊκοί πόροι για την έρευνα-καινοτομία και το Σχέδιο Ψηφιακή Ευρώπη Δυνατότητα μεγάλου άλματος (leapfrog) στην κάλυψη ευρυζωνικών δικτύων υψηλών ταχυτήτων μέσω της τεχνολογίας 5G	Διεύρυνση του ψηφιακού χάσματος σε επίπεδο υποδομών λόγω καλύτερων επιδόσεων στις λοιπές Ευρωπαϊκές περιφέρειες

Περιοχές παρέμβασης
περιόδου 2021-2027

Οι εισροές από τις διαδικασίες αναθεώρησης του ΠΕΠ Ιονίων 2021-27 και από τη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης κατέληξαν στις ακόλουθες **ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ** περιοχές παρέμβασης για την προγραμματική περίοδο 2021-27:

Πίνακας 12: Περιοχές παρέμβασης για τον Ψηφιακό Μετασχηματισμό

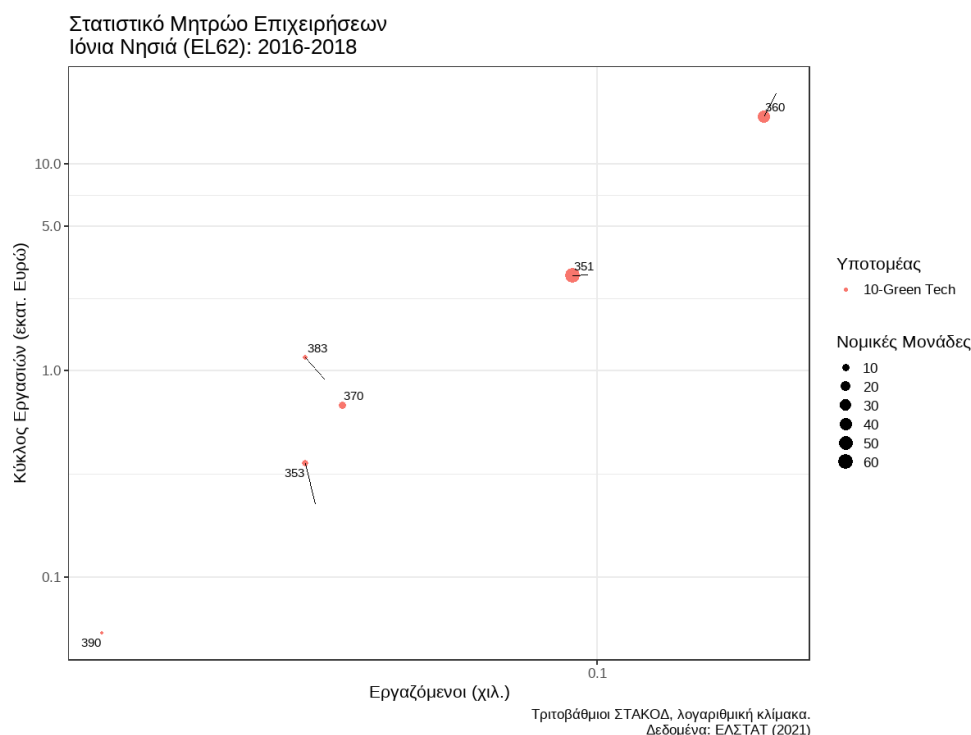
Τομέας Παρέμβασης	Στόχευση
Έρευνα & Επιχειρηματικότητα	Ενίσχυση της προσφοράς γνώσης σε στοχευμένες εφαρμογές ΤΠΕ που απαντούν στις ανάγκες των τομέων προτεραιότητας Ενίσχυση της κρίσιμης μάζας ερευνητών και της προσφοράς γνώσης στη βιοπληροφορική. Υποστήριξη στην επιχειρηματική αξιοποίηση ώριμων ερευνητικών αποτελεσμάτων στον τομέα των ΤΠΕ, ιδίως στη βιοπληροφορική.
Αγροδιατροφή	Γεωργία ακριβείας Συστήματα παρακολούθησης εισροών-εκροών Συστήματα ιχνηλασιμότητας κατά μήκος της αλυσίδας αξίας Μικρά επιδεικτικά έργα για την προώθηση του ψηφιακού μετασχηματισμού στον πρωτογενή τομέα Υποστήριξη συλλογικών φορέων και μεσαίων επιχειρήσεων για την εισαγωγή ψηφιακών εργαλείων στη λειτουργία τους και στα άναπτη των αλυσίδων αξίας
Αλιεία-Υδατοκαλλιέργειες	Συγκέντρωση και διάθεση ανοικτών δεδομένων για απόδειξη της τήρησης των όρων περιβαλλοντικής συμμόρφωσης Συστήματα παρακολούθησης εισροών-εκροών Διαχείριση μητρώου ερασιτεχνών αλιέων
Τουρισμός	Digital destination management – ολοκλήρωση επιμέρους συστημάτων και πλατφορμών Πρόγνωση καιρού, ανεμογενών κυματισμών, και κυμάτων καταιγίδας για την περιοχή του Ιονίου Ψηφιακοί χάρτες πλοήγησης (θαλάσσιος τουρισμός, yachting) e-Καταλύματα (πλήρης ψηφιοποίηση παροχής τουριστικών υπηρεσιών)
Πολιτισμός	Ψηφιακό αποθετήριο πολιτιστικών πόρων & εκδηλώσεων Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού των πολιτιστικών φορέων
Οριζόντιες δράσεις	Έξυπνες Πόλεις Έξυπνα Λιμάνια Πρόσθετες υποδομές δικτύων υψηλών ταχυτήτων και 5G Ψηφιακή εγγραμματοσύνη του πληθυσμού Επιγραμμικές πλατφόρμες δια βίου μάθησης

Δράση τύπου Ευρωπαϊκού Κόμβου Ψηφιακής Καινοτομίας για την υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού των τομέων προτεραιότητας στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων (τουρισμός, πολιτισμός, αγροδιατροφικό σύμπλεγμα)

Αειφορία και Κυκλική Οικονομία

Βασικοί Δείκτες

Το επιχειρηματικό οικοσύστημα για την Αειφορία & Κυκλική Οικονομία είναι μάλλον ρηχό, αποτελούμενο συνολικά, το 2018, από 128 επιχειρήσεις με 433 εργαζόμενους και κύκλο εργασιών €22,15εκ. σε έξι σχετικούς τριτοβάθμιους ΣΤΑΚΟΔ. Στην ουσία, πρόκειται για 41 επιχειρήσεις στον κλάδο 360 (Συλλογή, επεξεργασία και παροχή νερού) και άλλες 60 στον κλάδο 351 (Παραγωγή, μετάδοση και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας).

Διάγραμμα 20 Η εξέλιξη των κλάδων οικονομικών δραστηριοτήτων που συνθέτουν την προτεραιότητα Αειφορία-Κυκλική Οικονομία μεταξύ 2016-2018.

Όπως συμβαίνει και με τον Ψηφιακό Μετασχηματισμό, απουσιάζουν εντελώς περιφερειακά δεδομένα για την κυκλική οικονομία, τη διαχείριση απορριμμάτων, την ανακύκλωση και την εν γένει ποιότητα του περιβάλλοντος.

Ανάγκες και πρόοδος περιόδου 2014-2020

Στην περίοδο σχεδιασμού της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της ΠΙΝ, είχε αναγνωριστεί ως περιοχή παρέμβασης η οποία διατρέχει οριζόντια τους κύριους τομείς προτεραιότητας (αγροδιατροφή, γαλάζια οικονομία, τουρισμός-πολιτισμός) η προτεραιότητα «Πράσινες Τεχνολογίες» ως απάντηση στις ακόλουθες ανάγκες:

- έλλειμμα στιβαρών πολιτικών και μέσων για την αντιμετώπιση πιέσεων στο περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους,

- απουσία εξορθολογισμού στην εξοικονόμηση ενεργειακών πόρων,
- χαμηλός βαθμός υιοθέτησης «πράσινων τεχνολογιών» από πλευράς των επιχειρήσεων σε όλους τους παραγωγικούς τομείς.

Η στόχευση αφορούσε την ανάπτυξη και εισαγωγή πράσινων τεχνολογιών στον πρωτογενή τομέα και την μεταποίηση γεωργικών προϊόντων την βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των μεταποιητικών επιχειρήσεων και την ανάπτυξη πράσινων τεχνολογιών στην αλυσίδα αξίας του τουρισμού.

Εκ του αποτελέσματος η στόχευση αυτή δεν έφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα ούτε σε ερευνητικό επίπεδο ούτε και σε επίπεδο υιοθέτησης από τις επιχειρήσεις. Ελάχιστες περιπτώσεις εφαρμογής λύσεων εκμετάλλευσης των βιο-αποβλήτων μπορούν να αναφερθούν αλλά όχι ως ολοκληρωμένες παρεμβάσεις (αφορούν σε τμήμα επενδυτικών σχεδίων).

Ανάλυση SWOT

Σε αντίθεση με την RIS3 2014-2020, στην ερχόμενη Προγραμματική Περίοδο, η προτεραιότητα «Πράσινες Τεχνολογίες» αναβαθμίζεται σε «Αειφορία και Κυκλική Οικονομία» με οριζόντια εφαρμογή σε όλους τους κλάδους αιχμής της περιφερειακής οικονομίας. Παραδείγματα πεδίων προς διερεύνηση και εφαρμογή αποτελούν:

- οι ανανεώσιμες μορφές ενέργειας,
- η ανακύκλωση & επαναχρησιμοποίηση αποβλήτων ή παραπροϊόντων,
- η αποκατάσταση από περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις ή καταστροφές,
- η προετοιμασία για την κλιματική αλλαγή,
- η ηλεκτροκίνηση (οχήματα, πλοία).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την ανάλυση δυνάμεων-αδυναμιών-ευκαιριών-κινδύνων για την προτεραιότητα.

Πίνακας 13: Ανάλυση SWOT για την Αειφορία και Κυκλική Οικονομία

Δυνάμεις	Αδυναμίες
Το Ιόνιο Πανεπιστήμιο έχει δημιουργήσει πρόσφατα τις κατάλληλες συνθήκες για την υποστήριξη φορέων και επιχειρήσεων σε θέματα Κυκλικής Οικονομίας	Περιορισμένη ανάπτυξη κατάλληλων καναλιών επικοινωνίας με τις επιχειρήσεις για θέματα Κυκλ. Οικονομίας Χαμηλή ικανότητα μόχλευσης πόρων από ανταγωνιστικές πηγές χρηματοδότησης (εθνικοί και ευρωπαϊκοί πόροι) Σημαντικό έλλειμμα ικανοτήτων και πόρων στους κύριους συντελεστές του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας

	για το σχεδιασμό και την υλοποίηση συστημικών παρεμβάσεων Έλλειψη κρίσιμης μάζας επιχειρήσεων στους τομείς που σχετίζονται με τη μετάβαση στην πράσινη οικονομία
<i>Ευκαιρίες</i>	<i>Κίνδυνοι</i>
Υψηλή διαθεσιμότητα κεφαλαίων από τα διαρθρωτικά ταμεία για υποδομές, παραγωγικές επενδύσεις και αναβάθμιση ανθρώπινων πόρων με εστίαση (και) στην αειφορία Υπαρξη ευρέος νομοθετικού πλαισίου (Ευρωπαϊκού και Ελληνικού) το οποίο ρυθμίζει ευνοϊκά πρωτοβουλίες υιοθέτησης πολιτικών ενίσχυσης της Κυκλ. Οικονομίας	Διεύρυνση του ελλείματος ανταγωνιστικότητας σε σχέση με ομότιμες περιφέρειες στην ΕΕ27

Περιοχές παρέμβασης
περιόδου 2021-2027

Οι εισροές από τις διαδικασίες αναθεώρησης του ΠΕΠ Ιονίων 2021-27 και από τη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης κατέληξαν στις ακόλουθες **ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ** περιοχές παρέμβασης για την προγραμματική περίοδο 2021-27.

Πίνακας 14: Περιοχές παρέμβασης για την Αειφορία και Κυκλική Οικονομία

Τομέας Παρέμβασης	Περιοχές παρέμβασης
Αγροδιατροφή	Ενίσχυση της προσφοράς γνώσης, Μεταποίηση και διαχείριση βιοαποβλήτων Ανάπτυξη μονάδων επεξεργασίας λυμάτων ελαιοτριβείων & οينوποιείων Ολική διαχείριση των αποβλήτων με αξιοποίηση τους για παραγωγή προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας ή/και την παραγωγή ΑΠΕ Εγκατάσταση υποδομών ΑΠΕ στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις Εισαγωγή τεχνολογιών παραγωγής ενέργειας από υπολείμματα κτηνοτροφίας καθώς και παραγωγής λιπασμάτων, εδαφοβελτιωτικών και compost
Τουρισμός-Πολιτισμός	Υλοποίηση δράσης εξοικονόμησης ενέργειας στις ξενοδοχειακές μονάδες Ανάπτυξη προγράμματος σχετικά με τη διαχείριση των απορριμμάτων και των αποβλήτων των ξενοδοχειακών μονάδων (ανεξαρτήτου κατηγορίας) Δράση ενίσχυσης ξενοδοχειακών μονάδων για την ένταξη σε συστήματα πράσινης πιστοποίησης, καθώς και σε διεθνή ευρωπαϊκά και εθνικά συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης
Γαλάζια Οικονομία	Ενίσχυση της προσφοράς γνώσης στην Ανάπτυξη μοντέλων προσομοίωσης και καταγραφής του περιβαλλοντικού

	αποτυπώματος στο θαλάσσιο οικοσύστημα από την λειτουργία μονάδων υδατοκαλλιέργειών στο Ιόνιο Πέλαγος Εκτίμηση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των προϊόντων ιχθυοκαλλιέργειας (PEF) και στοχευμένες δράσεις μείωσής του με χρήση περιβαλλοντικά φιλικών τεχνικών καλλιέργειας
Οριζόντιες δράσεις	Σχεδιασμός δράσεων ενημέρωσης πολιτών/επιχειρήσεων και διέγερσης επιχειρηματικών ενδιαφερόντων στην Κυκλ. Οικονομία Ίδρυση και λειτουργία Incubator με στόχευση στη δημιουργία συνεργειών στην τετραπλή κλίμακα και την ανάπτυξη επιχειρηματικότητας στην Κυκλ. Οικονομία Σχεδιασμός άμεσων και έμμεσων οικονομικών κινήτρων (για παράδειγμα μείωσης δημοτικών τελών για επίτευξη στόχων Κυκλ. Οικονομίας) σε συνδυασμό με τις δράσεις ενθάρρυνσης κυκλικής επιχειρηματικότητας Οργανωμένη εκμετάλλευση οργανικών αποβλήτων οικιακής προέλευσης

Ανάπτυξη Ικανοτήτων

Ανάγκες και πρόοδος
περιόδου 2014-2020

Η στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων 2014-2020 είχε έγκαιρα αναγνωρίσει την ανάγκη δημιουργίας δομών υποστήριξης ως προαπαιτούμενο για την μετάβαση στο νέο παραγωγικό της υπόδειγμα. Είχε επίσης θέσει ως ειδικούς στόχους (α) την ενίσχυση και την προσαρμογή δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού στους τομείς προτεραιότητας, (β) την ενίσχυση του ερευνητικού δυναμικού των Ιονίων Νήσων μέσω της ανάπτυξης των εγγενών ανθρώπινων πόρων, της προσέλκυσης νέων και της παροχής κινήτρων για παραμονή στην ΠΙΝ.

Στον τομέα της εγκαθίδρυσης του συστήματος διακυβέρνησης της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν όπως είχαν σχεδιαστεί. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 8 του Ν.4386/2016 και κατόπιν σχετικής απόφασης του Περιφερειακού Συμβουλίου, ενεργοποιήθηκαν οι προβλεπόμενες διαδικασίες για την σύσταση του Περιφερειακού Επιστημονικού Συμβουλίου Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ) Ιονίων Νήσων. Τον Δεκέμβριο του 2018¹⁹, με αξιοσημείωτα μεγάλη καθυστέρηση, ιδρύθηκε το ΠΣΕΚ που συγκροτήθηκε σε σώμα τον Οκτώβριο του 2020. Στη σύνθεσή του περιλαμβάνονται έξι ακαδημαϊκοί, δύο εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης, δύο εκπρόσωποι της δημόσιας διοίκησης και ένας εκπρόσωπος του επιχειρηματικού τομέα. Ο Φορέας Διαχείρισης και Παρακολούθησης δε λειτούργησε ποτέ, δημιουργώντας σημαντικά προβλήματα στην ανάπτυξη και εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης και ως εκ τούτου, δε λειτούργησαν μετά την περίοδο σχεδιασμού (2014-16) ούτε οι Πλατφόρμες Καινοτομίας.

Στο πεδίο της ενίσχυσης του ερευνητικού δυναμικού και της σύνδεσής τους με τις επιχειρήσεις καταγράφονται συνολικά 17 έργα (15 μέσω ΕΠ Ανθρώπινο Δυναμικό, Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση και 2 από το ΕΠΑνΕΚ). Τρία απ' αυτά είναι εθνικής

¹⁹ ΦΕΚ 771 ΥΟΔΔ, 24.12.2018.

κλίμακας με δικαιούχο το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών με δημόσια δαπάνη που αντιστοιχεί στα Ιόνια Νησιά ύψους €809χιλ. (Ενίσχυση Μεταδιδακτόρων ερευνητών/ερευνητριών α' και β' κύκλος, και Ενίσχυση του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού μέσω της υλοποίησης διδακτορικής έρευνας). Δεν υπάρχουν ακριβή δεδομένα για τη χωροθέτηση των ωφελομένων απ' αυτά. Τα υπόλοιπα, προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης €2,76εκατ. είναι αμιγώς χωροθετημένα στα Ιόνια Νησιά και αφορούν σε πρακτική άσκηση φοιτητών, υποστήριξη ερευνητικών έργων (2 έργα), σε εκτέλεση έρευνας από νέους ερευνητές (11 έργα με δημόσια δαπάνη €567χιλ.) και στην ενίσχυση των ψηφιακών υποδομών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για την εξ' αποστάσεως διδασκαλία.

Η σημαντικότερη εξέλιξη στο σύστημα παραγωγής γνώσης της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ήταν αναμφίβολα η ένταξη το 2018 στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο του πρώην ΤΕΙ Ιονίων Νήσων και η ίδρυση του Πανεπιστημιακού Ερευνητικού Κέντρου που αποτελείται από τέσσερα Ινστιτούτα (Βιοεπιστημών, Βιοτεχνολογίας, Επιστήμης Τροφίμων και Περιβάλλοντος, Μουσικής και Καλλιτεχνικής Δημιουργίας, Ιστορικών Μελετών και Γλωσσικών Μελετών και Επιστημών Μετάφρασης/Διερμηνείας). Το (ενιαίο πλέον) Ιόνιο Πανεπιστήμιο αποτελείται από πέντε σχολές και δώδεκα τμήματα που βρίσκονται στην Κέρκυρα (Τμ. Ιστορίας, Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης & Διερμηνείας, Μουσικών Σπουδών, Αρχαιολογίας-Βιβλιοθηκονομίας-Μουσειολογίας, Πληροφορικής, Τεχνών Ήχου-Εικόνας, Τουρισμού), τη Λευκάδα (Τμ. Περιφερειακής Ανάπτυξης), την Κεφαλλονιά (Τμ. Εθνομουσικολογίας και Τμ. Επιστήμης & Τεχν. Τροφίμων) και τη Ζάκυνθο (Τμ. Περιβάλλοντος). Εντός του 2021, το ΙΠ προχώρησε

Περιοχές Παρέμβασης
περιόδου 2021-27

Η Ανάπτυξη Ικανοτήτων στο Περιφερειακό Σύστημα Καινοτομίας περιλαμβάνει παρεμβάσεις στα πεδία των Ανθρώπινων Πόρων (περιλαμβάνοντας μεταξύ άλλων τη συνεχή βελτίωση των δεξιοτήτων στους απασχολούμενους στους τομείς των κάθετων προτεραιοτήτων, αλλά και σε κατηγορίες ανέργων, την κινητικότητα και την προσέλκυση και συγκράτηση επιστημονικού δυναμικού υψηλού επιπέδου, την καλλιέργεια της επιχειρηματικότητας έντασης γνώσης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση), τη δικτύωση των συντελεστών του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας (στοχεύοντας μεταξύ άλλων στη διάχυση καινοτομιών, στην άρση δυσλειτουργιών σε αλυσίδες αξίας, βελτίωση της ενσωμάτωσης των επιχειρήσεων σε ευρύτερες εθνικές και παγκόσμιες αλυσίδες αξίας, στη μεταφορά τεχνολογίας, την υποστήριξη για δημιουργία συστάδων με δυναμικό καινοτομίας κ.ά.), την στοχευμένη έρευνα για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων είτε στους τρεις τομείς κάθετων προτεραιοτήτων ή ευρύτερα για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, και τέλος την εγκαθίδρυση και λειτουργία του συστήματος διακυβέρνησης συμπεριλαμβανομένου και του υποσυστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης της RIS3IN.

Οι εισροές τόσο από τις ανάγκες που καταγράφηκαν στο 1^ο Κεφάλαιο, ιδίως ως προς την κάλυψη των ελάχιστων απαιτήσεων του Κοινού Εφαρμοστικού Κανονισμού για την περίοδο 2021-2027, όσο και από τις διαδικασίες αναθεώρησης του ΠΕΠ Ιονίων 2021-27 και τη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης κατέληξαν στις ακόλουθες **ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ** περιοχές παρέμβασης για την προγραμματική περίοδο 2021-27.

Πίνακας 15: Περιοχές παρέμβασης για την Αναβάθμιση Ικανοτήτων.

<i>Υποτομέας</i>	<i>Περιοχές παρέμβασης</i>
Εγκαθίδρυση και λειτουργία του Συστήματος Διακυβέρνησης	Ίδρυση και λειτουργία του Φορέα Διαχείρισης και Παρακολούθησης (βλ. ενότητα 4.1 στη συνέχεια.) Λειτουργία των πλατφορμών καινοτομίας Ενημέρωση και κινητοποίηση συμμετόχων
Ανθρώπινο Δυναμικό για Έρευνα και Καινοτομία	Ενίσχυση υφιστάμενων ερευνητικών υποδομών εθνικής και περιφερειακής κλίμακας στους τομείς προτεραιότητας Ενίσχυση δομών δια βίου μάθησης για ανάπτυξη μαθημάτων σε αντικείμενα που σχετίζονται με τις προτεραιότητες Ανάπτυξη ερευνητικών ικανοτήτων σε νέους απόφοιτους Ενίσχυση της κινητικότητας έμπειρων ερευνητών για απόκτηση νέων γνώσεων ή δεξιοτήτων Στοχευμένα ερευνητικά έργα που
Ανάπτυξη ικανοτήτων στους συμμετόχους	Αναβάθμιση δεξιοτήτων εργαζομένων και αυτοαπασχολούμενων σε θέματα καινοτομίας και αξιοποίησης ψηφιακών συστημάτων Στοχευμένες δράσεις κατάρτισης εργαζομένων, αυτοαπασχολούμενων και ανέργων Συμπλήρωση και ενίσχυση δομών διασύνδεσης και μεταφοράς τεχνολογίας στο ΙΠ Ανάπτυξη εκκολαπτηρίου νέων επιχειρήσεων έντασης γνώσης και δομών επιτάχυνσης Ενίσχυση νέων ή υφιστάμενων επιχειρήσεων στους τομείς προτεραιότητας για εφαρμογή καινοτομιών
Διάχυση καινοτομιών	Ανάπτυξη δομής τύπου Ευρωπαϊκού Κόμβου Ψηφιακής Καινοτομίας ή απόκτηση πρόσβασης σε αντίστοιχο υφιστάμενο κόμβο

	Μικρής κλίμακας επιδεικτικά έργα για προσαρμογή καινοτομιών στα τοπικά δεδομένα και διάχυσή τους.
Δικτύωση	Ενίσχυση συνεργατικών σχηματισμών στους τομείς προτεραιότητας για την εισαγωγή προϊόντικής ή οργανωτικής καινοτομίας.

Κεφάλαιο

3

Σχέδιο Δράσης

Τί θα κάνουμε; Πότε και πώς;

3.1. Λογική Παρέμβασης

Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την προγραμματική περίοδο 2021-2027 συνεισφέρει και στις τρεις διαστάσεις του αναπτυξιακού οράματος της Περιφέρειας (ελκυστικότητα, βιωσιμότητα, ανθεκτικότητα), υποστηρίζοντάς τις με συστημικές παρεμβάσεις στο κοινωνικο-οικονομικό της σύστημα, σε πεδία που σχετίζονται με την στοχευμένη παραγωγή γνώσεων, τη διάχυση και την αποτελεσματική υιοθέτηση καινοτομιών—συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών εργαλείων—από το παραγωγικό σύστημα, την αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και τη δημιουργία ικανοτήτων για την ενδογενή αναβάθμιση του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας.

Δομείται με πέντε στρατηγικούς στόχους που εξειδικεύονται σε 17 ειδικούς στόχους ως εξής:

3.1.1 1^{ος} Στρατηγικός Στόχος: Ανάπτυξη και ενίσχυση των ερευνητικών ικανοτήτων προς όφελος της περιφερειακής οικονομίας

Βασική επιδίωξη του ΣΣ1 είναι να ενισχύσει την ελκυστικότητα των Ιονίων Νήσων ως τόπο εγκατάστασης ερευνητών δημιουργώντας ευκαιρίες απασχόλησης και επαγγελματικής εξέλιξης, με έμφαση σε τομείς που σχετίζονται με τον παραγωγικό ιστό. Επιπρόσθετα, μέσω του ΣΣ1 δρομολογούνται ερευνητικές δράσεις υψηλής σημασίας για τη βιωσιμότητα και την ανθεκτικότητα της περιφερειακής οικονομίας. Προβλέπονται τρεις ειδικοί στόχοι ως εξής:

- Ειδικός στόχος 1.1: Ανάπτυξη και ενίσχυση δημόσιων ερευνητικών υποδομών σε τομείς έξυπνης εξειδίκευσης. Μέσω του ΕΣ1.1 επιδιώκεται η διασφάλιση της λειτουργίας των Ερευνητικών Υποδομών εθνικής ή περιφερειακής κλίμακας που δημιουργήθηκαν την περίοδο 2014-2020 και η ενίσχυσή τους με ανθρώπινους και υλικούς πόρους ώστε να ελαχιστοποιηθεί η διαρροή ταλέντου (brain drain),

να σχηματιστεί κρίσιμη μάζα ερευνητών και να παραχθεί νέα γνώση σε τομείς προτεραιότητας. Ωφελούμενοι είναι οι ερευνητικοί οργανισμοί της περιφέρειας και έμμεσα κυρίως νέοι ερευνητές σε επιστημονικά πεδία συναφή με τους τομείς προτεραιότητας.

- Ειδικός στόχος 1.2: Στοχευμένη έρευνα για τη αειφόρο αξιοποίηση τομέων προτεραιότητας και τη βελτίωση της ανθεκτικότητας των φυσικών κλπ πόρων. Μέσω του ΕΣ1.2 δρομολογείται εστιασμένη ερευνητική δραστηριότητα δημοσίου συμφέροντος σε αντικείμενα που έχουν αναγνωριστεί κατά τη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης. Άμεσα ωφελούμενοι είναι οι ερευνητικοί οργανισμοί ενώ έμμεσα ωφελούμενοι είναι όλοι οι παραγωγικοί συντελεστές στους τομείς που εστιάζεται η έρευνα.
- Ειδικός στόχος 1.3: Ενίσχυση του ερευνητικού δυναμικού σε τομείς προτεραιότητας και περιφερειακής αριστείας. Μέσω του ΕΣ1.3 δρομολογούνται δράσεις προσέλκυσης νέων ερευνητών (υποψηφίων διδασκόντων ή μεταδιδασκόντων) για εκπόνηση έρευνας και υποστήριξης της κινητικότητας έμπειρων ερευνητών για τη βελτίωση των ερευνητικών τους ικανοτήτων. Άμεσα ωφελούμενοι είναι κατά περίπτωση νέοι ή έμπειροι ερευνητές.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Ο Πίνακας 16 παρουσιάζει τους δείκτες αποτελεσμάτων για τον 1^ο Στρατηγικό Στόχο. Με βάση τη λογική της παρέμβασης, η κύρια στόχευση αφορά σε δημιουργία νέων θέσεων εργασίας ερευνητών στους τομείς προτεραιότητας ενώ ο αριθμός δημοσιεύσεων αποτελεί δευτερεύοντα στόχο.

Πίνακας 16 Δείκτες αποτελεσμάτων για τον 1^ο Στρατηγικό Στόχο

Στρατ. Στόχος	Ειδικός Στόχος	Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Βάσης	Στόχος 2029
1	1.1	RCR102: Αριθμός θέσεων εργασίας νέων ερευνητών που δημιουργήθηκαν	Ετήσια ΙΠΑ	0	12
	1.1	RCR08: Αριθμός Δημοσιεύσεων από τις υποστηριζόμενες δράσεις	Δημοσιεύσεις	0	9
	1.2	RCR08: Αριθμός Δημοσιεύσεων από τις υποστηριζόμενες δράσεις	Δημοσιεύσεις	0	40
	1.3	RCR102: Αριθμός θέσεων εργασίας νέων ερευνητών που δημιουργήθηκαν	Ετήσια ΙΠΑ	0	60

Μέσα Εφαρμογής

Τα μέσα εφαρμογής που ενεργοποιούνται στο πλαίσιο του ΣΣ1 έχουν ως εξής:

1. **Ερευνητικές Υποδομές.** Πρόκειται για δράσεις ενίσχυσης της έρευνας (εγκαταστάσεις, ερευνητικό προσωπικό, ερευνητικός εξοπλισμός,

διάχυση) σε τομείς της Εθνικής ή της Περιφερειακής RIS3 που υλοποιούνται από κοινοπραξίες ερευνητικών φορέων.

2. **Επιχορηγούμενα Ερευνητικά Έργα.** Πρόκειται για στοχευμένες δράσεις έρευνας που συνοδεύονται από μέτρα διάχυσης αποτελεσμάτων στον παραγωγικό ιστό που υλοποιούνται αμιγώς από ερευνητικούς οργανισμούς για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Περιφέρεια, όπως αυτές έχουν αναγνωριστεί από τη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης.
3. **Ενίσχυση νέων ερευνητών για απόκτηση ερευνητικής εμπειρίας.** Πρόκειται για δράσεις χρηματοδότησης της έρευνας νέων ερευνητών κατά τη διαδικασία απόκτησης διδακτορικού διπλώματος ή νέων διδακτόρων ή μεταδιδακτόρων για την απόκτηση ερευνητικής εμπειρίας και καθιέρωσής τους στο ερευνητικό σύστημα. Σε κάθε περίπτωση, οι ωφελούμενοι θα πρέπει να διεξάγουν την έρευνά τους σε ερευνητικό οργανισμό με έδρα την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων.
4. **Δράσεις κινητικότητας ερευνητών.** Πρόκειται για δράσεις εισερχόμενης ή εξερχόμενης κινητικότητας έμπειρων ερευνητών, προς και από ερευνητικούς οργανισμούς με έδρα την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων στο πλαίσιο διεξαγωγής κοινής έρευνας με ομολόγους τους.

Στόχοι εκροών

Ο Πίνακας 17 παρουσιάζει τους δείκτες εκροών για το ΣΣ1.

Πίνακας 17 Δείκτες εκροών για τον 1^ο Στρατηγικό Στόχο

Στρατ. Στόχος	Ειδικός Στόχος	Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Στόχος 2029
1	1.1	RCO06: Αριθμός Ερευνητών που εργάζονται σε υποστηριζόμενες ερευνητικές υποδομές	Ετήσια ΙΠΑ	24
	1.1	RCO08: Αξία εξοπλισμού για Έρευνα και Καινοτομία	Ευρώ	1.500.000
	1.2	XX001 [Ειδικός δείκτης]: Επενδύσεις για την αειφόρο αξιοποίηση και τη βελτίωση της ανθεκτικότητας των φυσικών πόρων	Ευρώ	4.000.000
	1.3	XX002 [Ειδικός δείκτης]: Αριθμός νέων ερευνητών που υποστηρίζονται	Αριθμός	20
	1.3	XX003 [Ειδικός δείκτης]: Αριθμός ερευνητών που συμμετέχουν σε δράσεις κινητικότητας	Αριθμός	30

3.1.2 2^{ος} Στρατηγικός Στόχος: Διέγερση του δυναμικού καινοτομίας στις επιχειρήσεις και δημιουργία προϋποθέσεων για τη διάχυση και αξιοποίηση καινοτομιών από το παραγωγικό σύστημα

Βασική επιδίωξη του ΣΣ2 είναι να δώσει ευκαιρίες για την ανάπτυξη ή την προσαρμογή και υιοθέτηση καινοτομιών στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς προτεραιότητας της RIS3IN, ώστε να προωθηθεί ο οικονομικός μετασχηματισμός της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων προς δραστηριότητες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας. Μέσω του ΣΣ2 υποστηρίζονται όλοι οι πιθανοί τρόποι ανάπτυξης και εισαγωγής καινοτομιών (αυτοδύναμα, μέσω συνεργασιών, μέσω μίμησης, μέσω επενδύσεων σε εξοπλισμό και συστήματα), καλύπτοντας έτσι τις ανάγκες όλων των τομέων προτεραιότητας. Προβλέπονται τρεις ειδικοί στόχοι ως εξής:

- Ειδικός Στόχος 2.1: Ενίσχυση των συνεργασιών μεταξύ των συντελεστών του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας για την ανάπτυξη και εφαρμογή καινοτομιών. Μέσω του ΕΣ2.1 επιδιώκεται η ενίσχυση της δικτύωσης μεταξύ φορέων της τετραπλής έλικας για ανταλλαγή γνώσεων και πειραματισμό για την ανάπτυξη ή τη διάχυση καινοτομιών. Ωφελοούμενοι είναι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις αλυσίδες αξίας των κλάδων προτεραιότητας της RIS3IN και κατά περίπτωση, ερευνητικοί οργανισμοί, ΟΤΑ, ΝΠΔΔ και φορείς της κοινωνίας των πολιτών.
- Ειδικός Στόχος 2.2: Διέγερση της ίδρυσης και υποστήριξη της ανάπτυξης νέων καινοτόμων επιχειρήσεων. Μέσω του ΕΣ2.2 δίδονται κίνητρα ίδρυσης και ευκαιρίες ταχύτερης ανάπτυξης νέων καινοτόμων επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των τεχνοβλαστών, στους τομείς προτεραιότητας της RIS3IN. Ωφελοούμενοι είναι νέες μικρομεσαίες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις αλυσίδες αξίας των κλάδων προτεραιότητας της RIS3IN.
- Ειδικός Στόχος 2.3: Υποστήριξη επενδυτικών σχεδίων για την υιοθέτηση και εφαρμογή τεχνολογικών καινοτομιών στους τομείς προτεραιότητας. Μέσω του ΕΣ2.3 ενισχύονται επενδυτικά σχέδια επιχειρήσεων στους κλάδους προτεραιότητας της RIS3IN για την υιοθέτηση τεχνολογικών καινοτομιών με στόχο τη βελτίωση της προστιθέμενης αξίας. Ωφελοούμενοι είναι μικρομεσαίες επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις που δραστηριοποιούνται στους κλάδους προτεραιότητας της RIS3IN.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Ο Πίνακας 18 παρουσιάζει τους δείκτες αποτελεσμάτων για τον 2ο Στρατηγικό Στόχο. Με βάση τη λογική της παρέμβασης, η κύρια στόχευση σε όλους τους Ειδικούς Στόχους αφορά στην εισαγωγή προϊόντικών, διεργασιακών, οργανωτικών ή προωθητικών καινοτομιών στο παραγωγικό σύστημα. Επιπρόσθετοι δείκτες αποτελεσμάτων έχουν συσχετιστεί με τους ΕΣ2.2 και 2.3 εξειδικεύοντας περαιτέρω τη στόχευση.

Πίνακας 18 Δείκτες αποτελεσμάτων για τον 2ο Στρατηγικό Στόχο

Στρατ. Στόχος	Ειδικός Στόχος	Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Βάσης	Στόχος 2029
2	2.1	RCR03: ΜμΕ που εισάγουν προϊόντική ή διεργασιακή καινοτομία	Επιχειρήσεις	0	88
	2.1	RCR04: ΜμΕ που εισάγουν οργανωτική ή προωθητική καινοτομία.	Επιχειρήσεις	0	10
	2.1	RCR84: Διασυννοριακές συνεργασίες που διατηρούνται μετά το πέρας της παρέμβασης	Οργανισμοί	0	3
	2.2	RCR03: ΜμΕ που εισάγουν προϊόντική ή διεργασιακή καινοτομία	Επιχειρήσεις	0	6
	2.2	RCR04: ΜμΕ που εισάγουν οργανωτική ή προωθητική καινοτομία.	Επιχειρήσεις	0	19
	2.2	RCR05: ΜμΕ που καινοτομούν σε ενδοεπιχειρησιακό επίπεδο	Επιχειρήσεις	0	7
	2.3	RCR03: ΜμΕ που εισάγουν προϊόντική ή διεργασιακή καινοτομία	Επιχειρήσεις	0	15
	2.3	RCR04: ΜμΕ που εισάγουν οργανωτική ή προωθητική καινοτομία.	Επιχειρήσεις	0	35
	2.3	RCR25: ΜμΕ με υψηλότερη προστιθέμενη αξία ανά εργαζόμενο	Επιχειρήσεις	0	25

Μέσα εφαρμογής

Τα μέσα εφαρμογής που ενεργοποιούνται στο πλαίσιο του ΣΣ2 έχουν ως εξής:

1. **Κουπόνια Καινοτομίας.** Πρόκειται για επιχορηγήσεις μικρών, με όρους προϋπολογισμού και διάρκειας, έργων μεταφοράς τεχνολογίας στα οποία ένας ερευνητικός οργανισμός καλείται να επιλύσει ένα πρόβλημα που αντιμετωπίζει η ωφελούμενη επιχείρηση. Ο ερευνητικός οργανισμός επιλέγεται από την επιχείρηση και μπορεί να βρίσκεται και εκτός Περιφέρειας Ιονίων Νήσων. Το συγκεκριμένο μέσο εφαρμογής έχει στόχο να κινητοποιήσει την πρώτη εμπλοκή των επιχειρήσεων με ερευνητικούς οργανισμούς.
2. **Επιδεικτικά έργα εφαρμογής καινοτομιών.** Πρόκειται για δράσεις στις οποίες ένας Ερευνητικός οργανισμός συνεργάζεται με μία ή περισσότερες επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις για να υποστηρίξει την προσαρμογή μίας υφιστάμενης καινοτομίας στην περίπτωση τους και να τεκμηριώσει την επίπτωσή της. Τα αποτελέσματα διαχέονται ευρέως από τον ερευνητικό οργανισμό προς άλλες επιχειρήσεις/εκμεταλλεύσεις

που δραστηριοποιούνται στην ίδια αλυσίδα αξίας ώστε να ενημερωθούν για τα οφέλη και να προχωρήσουν μεταγενέστερα στην υιοθέτηση της καινοτομίας.

3. **Μεμονωμένα ή Συνεργατικά έργα Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας.** Πρόκειται για δράσεις επιχορήγησης των δαπανών βιομηχανικής έρευνας, πειραματικής ανάπτυξης και καινοτομίας που στοχεύουν στην ανάπτυξη καινοτομιών. Μπορεί να αφορούν μεμονωμένες επιχειρήσεις, ή συνεργασίες επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς στην Ελλάδα και το Εξωτερικό (π.χ., έργα Horizon Europe και διακρατικά έργα καινοτομίας).
4. **Συνεργατικοί Σχηματισμοί Καινοτομίας.** Οι ΣΣΚ είναι επιχορηγούμενες δράσεις υποστήριξης έρευνας και καινοτομίας στις οποίες ένας φορέας-αρωγός συντονίζει την εφαρμογή της κοινής στρατηγικής έρευνας-καινοτομίας που έχει συναποφασιστεί από τους συνεργαζόμενους φορείς, χωρίς ωστόσο να απαιτείται η ίδρυση νέας νομικής οντότητας.
5. **Κέντρα Ικανοτήτων.** Τα κέντρα ικανοτήτων είναι ανεξάρτητες νομικές οντότητες στις οποίες συμμετέχουν ερευνητικοί οργανισμοί και επιχειρήσεις και στοχεύουν στην από κοινού ανάληψη δράσεων έρευνας και καινοτομίας για την αντιμετώπιση αναγκών καινοτομίας των επιχειρήσεων που συμμετέχουν.
6. **Διακρατικά επιδεικτικά έργα καινοτομίας.** Όπως στο σημείο 2 παραπάνω, αλλά με τη συμμετοχή φορέων από περισσότερες χώρες.
7. **Επιχορηγήσεις επενδυτικών σχεδίων νέων καινοτόμων επιχειρήσεων.** Πρόκειται για δράσεις επιχορήγησης των δαπανών ίδρυσης, αρχικής λειτουργίας, έρευνας και καινοτομίας νέων (<3 ετών) επιχειρήσεων που σκοπεύουν να εισάγουν μία καινοτομία στην αγορά. Η εν λόγω καινοτομία μπορεί είτε να έχει αναπτυχθεί εσωτερικά από την επιχείρηση, ή να προέρχεται από ώριμα ερευνητικά αποτελέσματα για τα οποία υπάρχουν οι απαραίτητες συμβάσεις εκχώρησης.
8. **Επενδύσεις κεφαλαίου σε νέες καινοτόμες επιχειρήσεις.** Πρόκειται για χρηματοδότηση των δαπανών ίδρυσης αρχικής λειτουργίας, έρευνας και καινοτομίας νέων (<3 ετών) επιχειρήσεων που σκοπεύουν να εισάγουν μία καινοτομία στην αγορά με συμμετοχή επενδυτικών κεφαλαίων στο μετοχικό τους κεφάλαιο.
9. **Επιχορηγήσεις επενδυτικών σχεδίων για προμήθεια εξοπλισμού ή άυλων παγίων για εφαρμογή καινοτομιών σε όλα τα στάδια δημιουργίας αξίας.** Πρόκειται για δράσεις επιχορήγησης των δαπανών απόκτησης τεχνολογικού εξοπλισμού ή/και λογισμικού για την εφαρμογή καινοτομιών στην παραγωγική διαδικασία των επιχειρήσεων

στη βάση επιχειρηματικού σχεδίου που τεκμηριώνει δραστική αύξηση της παραγωγικότητας από τη συγκεκριμένη επένδυση.

Στόχοι εκρών

Ο Πίνακας 19 παρουσιάζει τους δείκτες εκρών για το ΣΣ2.

Πίνακας 19 Δείκτες εκρών για το 2^ο Στρατηγικό Στόχο.

Στρατ. Στόχος	Ειδικός Στόχος	Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Στόχος 2029
2	2.1	RC001: Αριθμός επιχειρήσεων που υποστηρίζονται	Επιχειρήσεις	30
	2.1	RC002: Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	20
	2.1	RC007: Ερευνητικοί Οργανισμοί που συμμετέχουν σε κοινά ερευνητικά έργα	Ερευνητικοί Οργανισμοί	2
	2.1	RC010: Επιχειρήσεις που συνεργάζονται με ερευνητικούς οργανισμούς	Επιχειρήσεις	88
	2.1	RC084: Κοινά υλοποιημένα πιλοτικά έργα	Πιλοτικά Έργα	4
	2.1	RC090: Έργα διασυνωριακών δικτύων καινοτομίας	Έργα	4
	2.2	RC001: Αριθμός επιχειρήσεων που υποστηρίζονται	Επιχειρήσεις	32
	2.2	RC002: Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	30
	2.2	RC003: Επιχειρήσεις με υποστήριξη χρηματοδοτικών μέσων	Επιχειρήσεις	2
	2.2	RC005: Αριθμός νέων επιχειρήσεων που υποστηρίζονται	Επιχειρήσεις	2
	2.3	RC001: Αριθμός επιχειρήσεων που υποστηρίζονται	Επιχειρήσεις	50
	2.3	RC005: Αριθμός νέων επιχειρήσεων που υποστηρίζονται	Επιχειρήσεις	10

3.1.3 3^{ος} Στρατηγικός Στόχος: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ανθεκτικότητας του παραγωγικού συστήματος με έμφαση στους τομείς προτεραιότητας

Βασική επιδίωξη του ΣΣ3 είναι η υποστήριξη της προσαρμογής της επιχειρηματικής δραστηριότητας στα Ιόνια Νησιά στις νέες συνθήκες ανταγωνισμού στην εθνική και παγκόσμια αγορά. Έχουν προβλεφθεί παρεμβάσεις για την αναβάθμιση της παραγωγικής ικανότητας και της ποιότητας, για τη βελτίωση της αποδοτικότητας των χρησιμοποιούμενων πόρων και τον περιορισμό του περιβαλλοντικού αποτυπώματος, για την υποστήριξη της εξωστρέφειας, και για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων στους εργαζόμενους. Προβλέπονται οι ακόλουθοι τέσσερις ειδικοί στόχοι:

- Ειδικός Στόχος 3.1: Ενίσχυση οικονομικών δραστηριοτήτων περιφερειακής προτεραιότητας που συνδέονται με την αναβάθμιση της παραγωγικής ικανότητας, την ανάπτυξη εξειδικευμένων αγορών, τη βελτίωση της αειφορίας και την υιοθέτηση αρχών κυκλικής οικονομίας. Μέσω του ΕΣ3.1 θα υποστηριχθούν πρωτοβουλίες που αναβαθμίζουν την παραγωγική δυνατότητα των επιχειρήσεων και την ποιότητα των παρεχόμενων προϊόντων/υπηρεσιών, τη στροφή σε φιλικές προς το περιβάλλον και αποδοτικές ως προς τη χρήση πόρων διαδικασίες και προϊόντα. Ωφελούμενοι των δράσεων αυτών είναι μικρομεσαίες επιχειρήσεις όλων των οικονομικών κλάδων για επενδύσεις βελτίωσης αειφορίας και υιοθέτησης αρχών της κυκλικής οικονομίας, και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους κλάδους προτεραιότητας για όλες τις υπόλοιπες κατηγορίες επενδύσεων.
- Ειδικός Στόχος 3.2: Ανάπτυξη συνεργειών για τη μεγέθυνση της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας των τοπικών επιχειρήσεων. Μέσω του ΕΣ3.2 επιδιώκεται η ενθάρρυνση επιχειρηματικών συνεργασιών, με έμφαση στους τομείς προτεραιότητας, ώστε να δημιουργηθούν συνθήκες κρίσιμης μάζας και συμπληρωματικότητας ικανοτήτων για την επίτευξη κοινών επιχειρηματικών στόχων, ιδίως σε τομείς με διεθνώς εμπορεύσιμα προϊόντα ή υπηρεσίες. Ωφελούμενοι είναι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στους τομείς προτεραιότητας.
- Ειδικός Στόχος 3.3: Αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων τοπικού χαρακτήρα προς όφελος της επιχειρηματικότητας αλλά και των τοπικών κοινωνιών. Μέσω του ΕΣ3.3 επιδιώκεται η χωρικά εστιασμένη υποστήριξη αλυσίδων αξίας για την ανάδειξη και οικονομική εκμετάλλευση τοπικού χαρακτήρα συγκριτικών πλεονεκτημάτων (όπως π.χ., αγροτικά προϊόντα, φυσικοί πόροι) με υψηλή συνεισφορά στην περιφερειακή οικονομία. Ωφελούμενοι είναι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στους τομείς προτεραιότητας που είναι εγκατεστημένες στις περιοχές με Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις.
- Ειδικός Στόχος 3.4: Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την επιχειρηματικότητα και την έξυπνη εξειδίκευση. Μέσω του ΕΣ3.4 υποστηρίζονται δράσεις ανάπτυξης τεχνικών ή οργανωτικών ή επιχειρηματικών δεξιοτήτων σε επιχειρηματίες και εργαζόμενους, αλλά και σε κατηγορίες ανέργων, ώστε να είναι σε θέση να κατανοήσουν, να εκμεταλλευτούν και να εφαρμόσουν καινοτόμες ιδέες και επιχειρηματικά μοντέλα στη βάση των αναγκών που έχουν καταγραφεί τόσο από τη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης όσο και από ειδικές μελέτες για αναγκαίες δεξιότητες σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Ωφελούμενοι είναι οι ιδιοκτήτες και οι εργαζόμενοι σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις στους τομείς προτεραιότητας και οι άνεργοι.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Ο Πίνακας 20 παρουσιάζει τους δείκτες αποτελεσμάτων για τον 3^ο Στρατηγικό Στόχο. Με βάση τη λογική της παρέμβασης, η κύρια στόχευση στους τρεις πρώτους Ειδικούς Στόχους αφορά στην μεγέθυνση του κύκλου εργασιών με παράλληλη αύξηση της απασχόλησης. Επιπρόσθετα, ειδικά για την περίπτωση των συνεργατικών σχημάτων, έχει υιοθετηθεί

δείκτης αποτελεσμάτων που σχετίζεται με οργανωτικές καινοτομίες. Τέλος, έχει προβλεφθεί ένας δείκτης για να καλύψει το εύρος των δράσεων κατάρτισης ή επανακατάρτισης του προσωπικού σε δεξιότητες που σχετίζονται με την έξυπνη εξειδίκευση.

Πίνακας 20 Δείκτες αποτελεσμάτων για τον 3ο Στρατηγικό Στόχο.

Στρατ. Στόχος	Ειδικός Στόχος	Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Βάσης	Στόχος 2029
3	3.1	RCR01: Θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν στις υποστηριζόμενες οντότητες	Επιχειρήσεις	0	450
	3.1	RCR04: ΜμΕ που εισάγουν οργανωτική ή προωθητική καινοτομία.	Επιχειρήσεις	0	300
	3.1	RCR19: Αριθμός επιχειρήσεων με αυξημένο Κύκλο Εργασιών	Επιχειρήσεις	0	90
	3.2	RCR19: Αριθμός επιχειρήσεων με αυξημένο Κύκλο Εργασιών	Επιχειρήσεις	0	12
	3.2	RCR04: ΜμΕ που εισάγουν οργανωτική ή προωθητική καινοτομία.	Επιχειρήσεις	0	40
	3.3	RCR01: Θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν στις υποστηριζόμενες οντότητες	Επιχειρήσεις	0	60
	3.3	RCR19: Αριθμός επιχειρήσεων με αυξημένο Κύκλο Εργασιών	Επιχειρήσεις	0	12
	3.4	RCR98: Αριθμός εργαζομένων σε ΜμΕ που ολοκλήρωσε εκπαίδευση σε αντικείμενα σχετικά με την έξυπνη εξειδίκευση.	Συμμετέχοντες	0	400

Μέσα εφαρμογής

Τα μέσα εφαρμογής που ενεργοποιούνται στο πλαίσιο του ΣΣ3 έχουν ως εξής:

- Επιχορηγήσεις επενδυτικών σχεδίων μικρομεσαίων επιχειρήσεων.**
Πρόκειται τυπικά έργα επιχορηγήσεων στη βάση επιλέξιμων δαπανών που προβλέπονται σε επενδυτικά σχέδια των ενδιαφερομένων.
- Συνεργατικοί Σχηματισμοί.** Οι Συνεργατικοί Σχηματισμοί είναι δράσεις επιχορήγησης κοινών επιχειρηματικών σχεδίων δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων για την εκμετάλλευση μίας επιχειρηματικής ευκαιρίας που απαιτεί συμπληρωματικούς πόρους ή κατάλληλο μέγεθος. Εξ' ορισμού, κάθε νέος Συνεργατικός Σχηματισμός αποτελεί οργανωτική καινοτομία.
- Δράσεις ενδοεπιχειρησιακής εκπαίδευσης,** όπως εκπαίδευση κατά την εργασία βάσει συμφωνιών με κατάλληλα πιστοποιημένους παρόχους, κινητικότητα προσωπικού προς προμηθευτές ή πελάτες,

συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση, τυπική εκπαίδευση, αλλά και δράσεις **κατάρτισης** με πιστοποίηση προσόντων για κατηγορίες ανέργων.

Στόχοι εκροών

Ο Πίνακας 21 παρουσιάζει τους δείκτες εκροών για τον 3ο Στρατηγικό Στόχο.

Πίνακας 21 Δείκτες εκροών για τον 3ο Στρατηγικό Στόχο.

Στρατ. Στόχος	Ειδικός Στόχος	Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Στόχος 2029
3	3.1	RCO01: Αριθμός επιχειρήσεων που υποστηρίζονται	Επιχειρήσεις	300
	3.1	RCO02: Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	300
	3.2	RCO01: Αριθμός επιχειρήσεων που υποστηρίζονται	Επιχειρήσεις	40
	3.2	RCO02: Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	40
	3.3	RCO01: Αριθμός επιχειρήσεων που υποστηρίζονται	Επιχειρήσεις	40
	3.3	RCO02: Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	40
	3.4	RCO101: Αριθμός ΜμΕ που υποστηρίχθηκαν για επενδύσεις σε δεξιότητες	Επιχειρήσεις	80

3.1.4 4^{ος} Στρατηγικός Στόχος: Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού της περιφερειακής οικονομίας και κοινωνίας

Βασική επιδίωξη του ΣΣ4 είναι η επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού της περιφερειακής οικονομίας και κοινωνίας μέσω παρεμβάσεων στην προσφορά και τη ζήτηση σε επίπεδο υποδομών, ψηφιακών υπηρεσιών, περιεχομένου, ανοικτών δεδομένων και ψηφιακών δεξιοτήτων. Προβλέπονται τέσσερις ειδικοί στόχοι ως εξής:

- Ειδικός Στόχος 4.1: Ανάπτυξη και επέκταση δικτύων νέας γενιάς. Η ευρεία κάλυψη των δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας αποτελεί βασικό προαπαιτούμενο για τον ψηφιακό μετασχηματισμό. Βασική επιδίωξη του ΕΣ4.1 είναι να επιταχύνει την εφαρμογή του Εθνικού Ευρυζωνικού Σχεδίου στα νησιά της Περιφέρειας όπου καταγράφεται υστέρηση στην ανάπτυξη δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας με τόνωση της ζήτησης μέσω μείωσης του κόστους πρόσβασης και σύνδεσης με δίκτυα πολύ υψηλής χωρητικότητας σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις. Ωφελούμενοι είναι νοικοκυριά και επιχειρήσεις σε περιοχές με χαμηλή κάλυψη από δίκτυα πολύ υψηλής χωρητικότητας.
- Ειδικός Στόχος 4.2: Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων / εκμεταλλεύσεων στους τομείς προτεραιότητας. Στο πλαίσιο του ΕΣ4.2 επιδιώκεται η δραστική βελτίωση της ψηφιακής έντασης στις μεγαλύτερες

επιχειρήσεις της ΠΙΝ ανεξαρτήτως κλάδου και η υποστήριξη μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους μέσω στοχευμένων επενδύσεων σε ψηφιακές υποδομές και υπηρεσίες. Έχουν προβλεφθεί στρωματοποιημένες, ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης, δράσεις που θα μοχλεύουν επενδύσεις σε ψηφιακές υποδομές (όπως π.χ., Virtual Private Networks, Cloud infrastructure, Big data analytics & AI capabilities, IoT, βιομηχανικοί αυτοματισμοί) και ειδικά ανεπτυγμένες ψηφιακές υπηρεσίες που αξιοποιούν κατά περίπτωση τις υποδομές αυτές. Ωφελοούμενοι είναι μικρομεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις στους κλάδους προτεραιότητας.

- Ειδικός Στόχος 4.3: Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού της αυτοδιοίκησης και των δημόσιων φορέων, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας και διάθεσης ανοικτών δεδομένων. Στο πλαίσιο του ΕΣ4.3 εφαρμόζονται οι προβλέψεις της Βίβλου Ψηφιακού Μετασχηματισμού για το δημόσιο τομέα (ανά τομέα πολιτικής και ειδικούς στόχους για Έξυπνες Πόλεις και Αγροτικές Περιοχές) και δρομολογούνται, σε περιφερειακό επίπεδο, συμπληρωματικές δράσεις της περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης με έμφαση στη δυνατότητα δημιουργίας πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων για τους τομείς προτεραιότητας της RIS3IN. Ωφελοούμενοι είναι φορείς της δημόσιας διοίκησης, της περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης.
- Ειδικός Στόχος 4.4: Ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων στην οικονομία και την κοινωνία. Μέσω του ΕΣ4.4 επιδιώκεται η αναβάθμιση των ψηφιακών δεξιοτήτων επιχειρηματιών και εργαζομένων ώστε να είναι σε θέση να υποστηρίξουν την ψηφιακή μετάβαση των επιχειρήσεων τους. Επιπρόσθετα, επιδιώκεται η ανάπτυξη βασικών ψηφιακών δεξιοτήτων στον ευρύ πληθυσμό. Εφαρμόζονται οι προβλέψεις της Βίβλου Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025 και δρομολογούνται σε περιφερειακό επίπεδο δράσεις ευαισθητοποίησης ειδικών ομάδων του πληθυσμού για την ανάγκη βελτίωσης των ψηφιακών ικανοτήτων και οριζόντια θέματα όπως τα προσωπικά δεδομένα και η κυβερνοασφάλεια. Ωφελοούμενοι είναι, κατά περίπτωση, οι ιδιοκτήτες και οι απασχολούμενοι σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις στους τομείς προτεραιότητας και ο γενικός πληθυσμός.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Ο Πίνακας 22 παρουσιάζει τους δείκτες αποτελεσμάτων για τον 4^ο Στρατηγικό Στόχο. Με βάση τη λογική της παρέμβασης, οι στόχοι ανά ειδικό στόχο περιλαμβάνουν την αύξηση των συνδρομητών σε δίκτυα υψηλών ταχυτήτων (ΕΣ4.1), τη βελτίωση της ψηφιακής έντασης σε επιχειρήσεις με μεγάλο αριθμό χρηστών ψηφιακών υπηρεσιών (ΕΣ4.2), την αύξηση του αριθμού χρηστών για νέες και αναβαθμισμένες δημόσιες ψηφιακές υπηρεσίες (ΕΣ4.3) και το μέγεθος του πληθυσμού (εργαζόμενοι και γενικός πληθυσμός) με βελτιωμένες ψηφιακές δεξιότητες.

Πίνακας 22 Δείκτες αποτελεσμάτων για τον 4ο Στρατηγικό Στόχο.

Στρατ. Στόχος	Ειδικός Στόχος	Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Βάσης	Στόχος 2029
4	4.1	RCR53: Νοικοκυριά με συνδρομή σε δίκτυο υψηλών ταχυτήτων ²⁰	Νοικοκυριά	0	-
	4.1	RCR54: Επιχειρήσεις με συνδρομή σε δίκτυο υψηλών ταχυτήτων	Επιχειρήσεις	0	-
	4.2	RCR13: Επιχειρήσεις με υψηλή ψηφιακή ένταση	Επιχειρήσεις	0	265
	4.2	RCR12: Χρήστες νέων και αναβαθμισμένων ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών που αναπτύχθηκαν από επιχειρήσεις	Χρήστες/Ετος	0	930
	4.3	RCR11: Αριθμός χρηστών νέων ή αναβαθμισμένων δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων ή διαδικασιών	Χρήστες/Ετος	0	100
	4.4	RCR98: Αριθμός εργαζομένων σε ΜμΕ που ολοκλήρωσε εκπαίδευση σε αντικείμενα σχετικά με την έξυπνη εξειδίκευση.	Συμμετέχοντες	0	200
	4.4	ZZZ01 [Ειδικός δείκτης]: Αριθμός ατόμων που ολοκλήρωσε τη βασική εκπαίδευση σε ψηφιακές δεξιότητες	Συμμετέχοντες	0	4.000

Μέσα εφαρμογής

Τα μέσα εφαρμογής που ενεργοποιούνται στο πλαίσιο του ΣΣ4 έχουν ως εξής:

- Επιδότηση του κόστους σύνδεσης με δίκτυα πολύ υψηλής χωρητικότητας σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις.** Πρόκειται για μηχανισμό επιδότησης των δαπανών προετοιμασίας υφιστάμενων κτηρίων για να υποδεχθούν τη σύνδεση σε δίκτυα πολύ υψηλών ταχυτήτων (fiber readiness).
- Επιδότηση του κόστους απόκτησης ψηφιακών λύσεων ειδικά σχεδιασμένων για τις ανάγκες μεμονωμένων επιχειρήσεων.** Πρόκειται για επιχορηγήσεις του κόστους επενδυτικών σχεδίων για την αναβάθμιση της ψηφιακής έντασης των επιχειρήσεων στους τομείς προτεραιότητας. Το επιλέξιμο κόστος περιλαμβάνει τόσο την πρόσβαση σε ψηφιακές υποδομές όσο και την ανάπτυξη λογισμικού για την υποστήριξη των επιχειρησιακών διαδικασιών.

²⁰ Μέχρι τη στιγμή αυτή δεν έχουν γίνει γνωστά αξιόπιστα δεδομένα που μπορεί να χρησιμοποιηθούν στην απεικόνιση του πίνακα.

3. **Κουπόνια Τεχνολογίας.** Πρόκειται για επιχορηγήσεις μικρών, με όρους προϋπολογισμού και διάρκειας, έργων για μικρής κλίμακας, στοχευμένη βελτίωση της ψηφιακής έντασης των ωφελομένων επιχειρήσεων.
4. **Επιχορήγηση του κόστους ανάπτυξης των ψηφιακών προϊόντων, υπηρεσιών ή ψηφιακών διαδικασιών** φορέων της δημόσιας διοίκησης και αυτοδιοίκησης.
5. **Δράσεις ενδοεπιχειρησιακής εκπαίδευσης,** όπως εκπαίδευση κατά την εργασία βάσει συμφωνιών με κατάλληλα πιστοποιημένους παρόχους, κινητικότητα προσωπικού προς προμηθευτές ψηφιακών υπηρεσιών ή πελάτες, συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση, τυπική εκπαίδευση.
6. **Δράσεις δια βίου μάθησης** και δράσεις για ανέργους ειδικών κατηγοριών

Στόχοι εκρών

Ο Πίνακας 23 παρουσιάζει τους δείκτες εκρών για τον 4^ο Στρατηγικό Στόχο.

Πίνακας 23 Δείκτες εκρών για τον 4^ο Στρατηγικό Στόχο.

Στρατ. Στόχος	Ειδικός Στόχος	Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Στόχος 2029
4	4.1	RCO41: Πρόσθετα νοικοκυριά με ευρυζωνική πρόσβαση υψηλών ταχυτήτων ²¹	Νοικοκυριά	-
	4.1	RCO42: Πρόσθετες επιχειρήσεις με ευρυζωνική πρόσβαση υψηλών ταχυτήτων	Επιχειρήσεις	-
	4.2	RCO02: Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	400
	4.2	RCO13: Αξία ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων ή διαδικασιών που αναπτύχθηκαν για επιχειρήσεις	Ευρώ	3.516.230
	4.3	RCO14: Δημόσιοι φορείς που υποστηρίχθηκαν για την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών	Αριθμός	20
	4.4	RCO101: Αριθμός ΜμΕ που υποστηρίχθηκαν για επενδύσεις σε δεξιότητες	Επιχειρήσεις	100
	4.4	XX006 [Ειδικός δείκτης]: Αριθμός σεμιναρίων που οργανώθηκαν	Αριθμός	80

²¹ Μέχρι τη στιγμή αυτή δεν έχουν γίνει γνωστά αξιόπιστα δεδομένα που μπορεί να χρησιμοποιηθούν στην απεικόνιση του πίνακα.

3.1.5 5^{ος} Στρατηγικός Στόχος: Αναβάθμιση Ικανοτήτων στο Περιφερειακό Σύστημα Καινοτομίας

Βασική επιδίωξη του ΣΣ5 είναι η εγκαθίδρυση του μηχανισμού διακυβέρνησης της RIS3IN σε συνδυασμό με στοχευμένες παρεμβάσεις για τη θεσμική ενίσχυση των συντελεστών του Περιφερειακού Συστήματος Καινοτομίας και τη συμπλήρωση κενών που εμποδίζουν τη διάχυση και αξιοποίηση καινοτομιών σε αυτό. Προβλέπονται τρεις ειδικοί στόχοι ως εξής:

- Ειδικός Στόχος 5.1: Διαχείριση, παρακολούθηση, αξιολόγηση και αναθεώρηση της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης. Μέσω του ΕΣ5.1 επιδιώκεται η αποτελεσματική λειτουργία των δομών του συστήματος διακυβέρνησης της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης (φορέας διαχείρισης και παρακολούθησης, πλατφόρμες καινοτομίας), η παρακολούθηση, η ανασκόπηση, η επικαιροποίηση και η αξιολόγηση της RIS3IN. Ωφελούμενοι είναι όλοι οι θεσμικοί φορείς του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων και έμμεσα όλο το παραγωγικό σύστημα.
- Ειδικός Στόχος 5.2: Βελτίωση της θεσμικής ικανότητας των συντελεστών του Περιφερειακού Συστήματος Καινοτομίας όσον αφορά την υποστήριξη της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης. Μέσω του ΕΣ5.2 επιδιώκεται η βελτίωση της θεσμικής ικανότητας των θεσμικών φορέων της επιχειρηματικότητας και της έρευνας στην ΠΙΝ ώστε να υποστηρίζουν την τεκμηριωμένη διαμόρφωση πολιτικής στους τομείς προτεραιότητας, ιδίως μέσω προτάσεων πολιτικής που βασίζονται στη συλλογή, ανάλυση και ανοικτή διάθεση δεδομένων σε περιφερειακό επίπεδο. Ωφελούμενοι είναι οι όλοι οι θεσμικοί φορείς του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, ιδίως στους τομείς προτεραιότητας, και έμμεσα οι νομικές οντότητες που αυτοί εκπροσωπούν και υπηρετούν.
- Ειδικός Στόχος 5.3: Δημιουργία – αξιοποίηση δομών υποστήριξης καινοτόμου επιχειρηματικής δραστηριότητας. Μέσω του ΕΣ5.3 επιδιώκεται η αντιμετώπιση των αδυναμιών του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας με τη δημιουργία δομών υποστήριξης της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας όπως, ενδεικτικά, θερμοκοιτίδες και επιταχυντές επιχειρήσεων, η δημιουργία ή η απόκτηση πρόσβασης σε κόμβους ψηφιακής καινοτομίας του εθνικού ή του ευρωπαϊκού δικτύου, η λειτουργία του περιφερειακού Destination Management Organisation και η ανάπτυξη και λειτουργία των δομών διαμεσολάβησης, μεταφοράς τεχνολογίας και απασχόλησης στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Ο Πίνακας 24 παρουσιάζει τους δείκτες αποτελεσμάτων για τον 5^ο Στρατηγικό Στόχο.

Πίνακας 24 Δείκτες αποτελεσμάτων για τον 5^ο Στρατηγικό Στόχο.

Στρατ. Στόχος	Ειδικός Στόχος	Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή Βάσης	Στόχος 2029
5	5.1	RCR79: Κοινές Στρατηγικές και Σχέδια Δράσης που υιοθετούνται	Κοινές Στρατηγικές ή Σχέδια Δράσης	0	1
	5.2	RCRXX [Ειδικός δείκτης]: Τομείς προτεραιότητας με αναβαθμισμένες ικανότητες στρατηγικού σχεδιασμού	Τομείς προτεραιότητας	0	3
	5.3	RCR18: ΜμΕ που χρησιμοποιούν υπηρεσίες θερμοκοιτίδων	Επιχειρήσεις	0	40

Μέσα εφαρμογής

Στο πλαίσιο του ΣΣ5 ενεργοποιούνται τα παρακάτω μέσα εφαρμογής:

1. Επιχορήγηση της λειτουργίας του Φορέα Διαχείρισης και Παρακολούθησης της ΠΣΕΕ και των υποκείμενων δομών
2. Επιχορήγηση μηχανισμών συλλογής, επεξεργασίας και διάθεσης δεδομένων
3. Θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων και Επιταχυντές επιχειρηματικής ανάπτυξης
4. Επιχορήγηση της συμμετοχής στο εθνικό δίκτυο των Ευρωπαϊκών Κόμβων Ψηφιακής Καινοτομίας
5. Επιχορήγηση της ίδρυσης και λειτουργίας του Destination Management Organisation στα Ιόνια Νησιά
6. Δημιουργία και ενίσχυση δομών επιχειρηματικότητας (πλην τουρισμού/πολιτισμού)

Στόχοι εκροών

Ο Πίνακας 25 παρουσιάζει τους δείκτες εκροών για τον 5^ο Στρατηγικό Στόχο.

Πίνακας 25 Δείκτες εκροών για τον 5^ο Στρατηγικό Στόχο.

Στρατ. Στόχος	Ειδικός Στόχος	Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Στόχος 2029
5	5.1	RCO16: Θεσμικοί φορείς που συμμετέχουν στη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης	Αριθμός	10
	5.2	XX004 [Ειδικός δείκτης]: Αριθμός πρόδρομων δεικτών για τους οποίους συλλέγονται δεδομένα σε περιφερειακό επίπεδο.	Αριθμός	10
	5.2	XX005 [Ειδικός δείκτης]: Αριθμός προτάσεων πολιτικής που υποβλήθηκαν	Αριθμός	5
	5.3	RCO04 Επιχειρήσεις χωρίς χρηματοδοτική στήριξη	Επιχειρήσεις	265
	5.3	RCO15: Ικανότητα Εκκόλαψης που δημιουργήθηκε	Επιχειρήσεις	20

3.2. Εξειδίκευση ανά τομέα προτεραιότητας

Η στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων για την περίοδο 2021-2027, όπως αναπτύχθηκε συνοπτικά παραπάνω, συνεισφέρει στην αντιμετώπιση των διαπιστωμένων αναγκών ανά τομέα προτεραιότητας όπως περιγράφεται στις ενότητες που ακολουθούν.

Αγροδιατροφικό Σύμπλεγμα

Μέσω των παρεμβάσεων που έχουν δρομολογηθεί στο πλαίσιο του Στρατηγικού Στόχου 1 διατηρούνται και ενισχύονται ως προς το περιφερειακό τους σκέλος οι δύο ερευνητικές υποδομές (ΕΣ1.1) που λειτουργούν στα Ιόνια Νησιά και σχετίζονται με την αγροδιατροφή (Ερευνητική Υποδομή για την Ανάπτυξη Βιοδιεργασιών Τροφίμων και την Εκμετάλλευση Καινοτομιών / Food Innovation RI και Υποδομή Εφαρμογών Μικροβίωματος σε Συστήματα Τροφίμων / FOODBIOMES). Συνεχίζονται (ΕΣ1.2) οι στοχευμένες ερευνητικές δράσεις δημοσίου συμφέροντος, με την ίδια λογική που ακολουθήθηκε κατά την περίοδο 2014-20, και εστίαση, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ΔΕΑ, στην ανάδειξη των ποιοτικών χαρακτηριστικών τοπικών προϊόντων, στην έγκαιρη διάγνωση-πρόληψη των αποτελεσμάτων της κλιματικής αλλαγής στις τοπικές καλλιέργειες με μεγάλο οικονομικό ενδιαφέρον (αμπέλι, ελιά) και στην ευρεία διάχυση των ευρημάτων στον παραγωγικό ιστό. Τέλος, εντείνονται οι προσπάθειες (ΕΣ1.3) για ενίσχυση της κρίσιμης μάζας των ερευνητών και την βελτίωση των ερευνητικών τους ικανοτήτων στον τομέα της Τεχνολογίας Τροφίμων.

Οι παρεμβάσεις που έχουν δρομολογηθεί μέσω του 2^{ου} Στρατηγικού Στόχου έχουν επίσης σχεδιαστεί ώστε να καλύψουν τις διαπιστωμένες ανάγκες για ανάπτυξη ή ενσωμάτωση καινοτομιών στην αγρο-διατροφή. Μέσω του ΕΣ2.1 δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για εισροές καινοτομίας μέσω συνεργασιών σε διάφορες κλίμακες, είτε άμεσα (κουπόνια καινοτομίας, συνεργατικά έργα έρευνας-καινοτομίας, clusters καινοτομίας, διακρατικά

έργα καινοτομίας), ή έμμεσα (επιδεικτικά έργα καινοτομίας). Στόχος όλων αυτών είναι ν' αναπτυχθούν νέα προϊόντα αγροδιατροφής (π.χ., με πιστοποιημένα χαρακτηριστικά, με ισχυρισμούς υγείας), να υποστηριχθούν οργανωτικές καινοτομίες (π.χ., νέες μορφές οργάνωσης των παραγωγών, ολοκληρωμένες παρεμβάσεις κατά μήκος της αλυσίδας αξίας, βραχείες αλυσίδες) και να υποστηριχθεί η διάχυση καινοτομιών στην αγροτική παραγωγή μέσω έργων επίδειξης (π.χ., γεωργία ακριβείας, ψηφιακά συστήματα εισροών-εκροών στον πρωτογενή τομέα, ιχνηλάτιση, νέες καλλιεργητικές τεχνικές). Μέσω του ΕΣ2.2 ενισχύεται η ίδρυση νέων επιχειρήσεων που εφαρμόζουν τεχνολογική ή οργανωτική καινοτομία στην αγροδιατροφή, εκμεταλλευόμενες ώριμα ερευνητικά αποτελέσματα ή εφαρμόζοντας νέα επιχειρηματικά μοντέλα. Μέσω του ΕΣ2.3 δίνεται η ευκαιρία σε επιχειρήσεις και εκμεταλλεύσεις να εισαγάγουν καινοτομίες στην παραγωγική τους διαδικασία, κυρίως μέσω προμήθειας νέου εξοπλισμού που δημιουργεί ανταγωνιστικό πλεονέκτημα ή βελτιώνει την παραγωγικότητα.

Μέσω του 3^{ου} Στρατηγικού Στόχου υποστηρίζονται παραγωγικές επενδύσεις. Συγκεκριμένα, μέσω του ΕΣ3.1 επιχορηγούνται επενδύσεις για αναβάθμιση της παραγωγικής ικανότητας, εκσυγχρονισμό των παραγωγικών διαδικασιών, βελτίωση της αποδοτικότητας χρήσης πόρων (συμπεριλαμβανομένης της ενέργειας), περιορισμό των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (π.χ. διαχείριση αποβλήτων και παραπροϊόντων), εφαρμογή των αρχών της κυκλικής οικονομίας (π.χ. επαναξιοποίηση ενδιάμεσων προϊόντων και παραπροϊόντων σε αγροτικές εκμεταλλεύσεις και επιχειρήσεις του κλάδου τροφίμων ή ποτών). Μέσω του ΕΣ3.2 ενισχύονται συνεργατικές δράσεις είτε σε επίπεδο παραγωγών ή επιχειρήσεων, ή σε επίπεδο αλυσίδας αξίας για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας. Μέσω του ΕΣ3.3 ενισχύονται χωρικά οριοθετημένες παρεμβάσεις που βελτιώνουν την προστιθέμενη αξία, στο πλαίσιο κατάλληλα διαμορφωμένης στρατηγικής, των αλυσίδων αξίας αναγνωρίσιμων τοπικών προϊόντων (π.χ., προϊόντα ΠΟΠ και ΠΓΕ).

Τέλος, όσον αφορά στον ψηφιακό μετασχηματισμό του αγροδιατροφικού τομέα, πέρα από τη βελτίωση της συνδεσιμότητας μέσω της ανάπτυξης δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας (ΕΣ4.1), προβλέπονται δράσεις υποστήριξης της βελτίωσης της ψηφιακής ωριμότητας στις μεγάλες επιχειρήσεις του πρωτογενή τομέα (π.χ. Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών και αντίστοιχα) και της μεταποίησης τροφίμων και ποτών. Αυτές δρουν συμπληρωματικά με τα επιδεικτικά έργα ψηφιακής καινοτομίας στο αγροδιατροφικό σύμπλεγμα (βλ. ΕΣ2.2 παραπάνω).

Γαλάζια Οικονομία

Η ανάπτυξη των περιφερειακών ερευνητικών ικανοτήτων (Στρατηγικός Στόχος 1) εστιάζεται όπως είναι φυσικό περισσότερο προς τον υποτομέα της Αλιείας / Υδατοκαλλιεργειών και δευτερευόντως του Θαλάσσιου Τουρισμού. Για τον πρώτο υποτομέα ενισχύονται οι ερευνητικές υποδομές και ομάδες του Ιονίου Πανεπιστημίου για σχεδιασμό και εκτέλεση έργων στις θεματικές περιοχές όπως αναδείχθηκαν στη ΔΕΑ (ΕΣ.1.). Προωθείται ο σχεδιασμός και εκτέλεση ερευνητικών έργων με δυνατότητα μεταφοράς των αποτελεσμάτων τους στις επιχειρήσεις της ΠΙΝ με έμφαση στη μελέτη των αλιευτικών αποθεμάτων και της διαχείρισής τους, την διαφοροποίηση της παραγωγής με

την εισαγωγή νέων ειδών ψαριών, τη χρήση εναλλακτικών πρώτων υλών με έμφαση στις πρώτες ύλες εγχώριας παραγωγής (ΕΣ1.2). Στα παραπάνω έργα έμφαση δίνεται στην απασχόληση νέων ερευνητών, αλλά και γενικότερα στην μεγέθυνση της δεξαμενής ερευνητικού δυναμικού που θα μπορέσει να συνεισφέρει στην αυξημένη ανάγκη στον τομέα της Γαλάζιας Οικονομίας (ΕΣ1.3).

Βασικό ζητούμενο της στρατηγικής 2021-2027 είναι η διεύρυνση του πλήθους των επιχειρήσεων αλιείας και ιχθυοκαλλιέργειας το οποίο θα είναι σε θέση να ενσωματώσει με επιτυχία τα ερευνητικά αποτελέσματα και να τα μετατρέψει σε εμπορεύσιμα προϊόντα υψηλότερης προστιθέμενης αξίας. Το μείγμα που έχει σχεδιασθεί στο πλαίσιο του ΣΣ2 περιλαμβάνει διαφορετικά μέσα εφαρμογής τα οποία ταιριάζουν σε όλες τις επιχειρήσεις της Γαλάζιας Οικονομίας ανάλογα με το στάδιο εισαγωγής τεχνολογίας/καινοτομίας στο οποίο βρίσκονται: «ηπιότερα μέσα» διέγερσης του δυναμικού καινοτομίας στις επιχειρήσεις που δεν είχαν μέχρι σήμερα κάποια σχετική εμπειρία συνεργασίας με φορείς παραγωγής γνώσης μέσω κουπονιών καινοτομίας, μέχρι σύνθετα συνεργατικά έργα και τεχνολογικά clusters στο πλαίσιο του ΕΣ2.1. Μέσω του ΕΣ2.3 δίνεται η ευκαιρία στις επιχειρήσεις να ενισχύσουν την υλικοτεχνική τους υποδομή με στόχο τη δημιουργία καινοτομικών χαρακτηριστικών στα παραγόμενα προϊόντα (υποτομέας αλιείας / ιχθυοκαλλιέργειας) ή των παρεχόμενων υπηρεσιών (υποτομέας θαλάσσιου τουρισμού). Τέλος προβλέπεται και η ενίσχυση της ίδρυσης νέων ή της ανάπτυξης πρόσφατα ιδρυθεισών επιχειρήσεων οι οποίες στοχεύουν στην εμπορική εκμετάλλευση ερευνητικών αποτελεσμάτων ή εφαρμογής καινοτομικών χαρακτηριστικών στην επιχείρηση (ΕΣ2.2)

Μέσω του 3ου Στρατηγικού Στόχου υποστηρίζονται παραγωγικές επενδύσεις. Συγκεκριμένα, μέσω του ΕΣ3.1 επιχορηγούνται επενδύσεις για αναβάθμιση της παραγωγικής ικανότητας, εκσυγχρονισμό των παραγωγικών διαδικασιών, βελτίωση της αποδοτικότητας χρήσης πόρων (συμπεριλαμβανομένης της ενέργειας), πιστοποίηση, τυποποίηση και μεταποίηση αλιευμάτων και προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, κλπ. Σημαντική θέση καταλαμβάνει η υιοθέτηση μέτρων περιορισμού των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και η εφαρμογή των αρχών της κυκλικής οικονομίας (ακολουθεί αναλυτικότερη αναφορά στον τομέα της Κυκλικής Οικονομίας & Αειφορίας). Μέσω του ΕΣ3.2 ενισχύονται συνεργατικές δράσεις σε επιχειρήσεων για τον υποτομέα της αλιείας/ιχθυοκαλλιέργειας, ή σε επίπεδο αλυσίδας αξίας για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας (κυρίως στον υποτομέα του θαλάσσιου τουρισμού με άλλους κλάδους της τοπικής οικονομίας). Μέσω του ΕΣ3.3 ενισχύονται χωρικά οριοθετημένες παρεμβάσεις που βελτιώνουν την προστιθέμενη αξία, στο πλαίσιο κατάλληλα διαμορφωμένης στρατηγικής (π.χ χωρικά οριοθετημένες περιοχές υποβρύχιου τουρισμού), ενώ η βελτίωση των ικανοτήτων των ανθρώπινων πόρων (ειδικά στον τομέα του θαλάσσιου τουρισμού με στόχο την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών) εξυπηρετείται μέσω το ΕΣ3.4.

Τέλος, όσον αφορά στον ψηφιακό μετασχηματισμό του τομέα της Γαλάζιας Οικονομίας, πέρα από τη βελτίωση της συνδεσιμότητας μέσω της ανάπτυξης δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας (ΕΣ4.1), προβλέπονται δράσεις υποστήριξης της βελτίωσης της ψηφιακής ωριμότητας στις επιχειρήσεις (ΕΣ4.2). Σε επίπεδο παρεχόμενων ψηφιακών υπηρεσιών (ΕΣ4.3) ιδιαίτερη σημασία δόθηκε στη διαδικασία ΔΕΑ η ανάπτυξη κατάλληλων

εφαρμογών on-line παρακολούθησης και διάχυσης της πληροφορίας της περιβαλλοντικής κατάστασης των ιχθυοκαλλιεργειών και η παροχή δεδομένων πρόγνωσης καιρού, ανεμογενών κυματισμών, και κυμάτων καταιγίδας για την περιοχή του Ιονίου ως συνιστώσα του ΠΟΣΕΙΔΩΝ.

Τουριστικό-Πολιτιστικό Σύμπλεγμα

Έχει ήδη αναφερθεί ως θετικό στοιχείο για την ενίσχυση της προσφοράς γνώσης και τεχνογνωσίας στον συγκεκριμένο τομέα η πρόσφατη ίδρυση του Τμήματος Τουρισμού στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Στο πλαίσιο του 1ου Στρατηγικού Στόχου δεν απαιτείται ιδιαίτερη ενίσχυση σε στοιχεία παγίου ενεργητικού του Τμήματος, εκτός ίσως από την υποδομή σε εξοπλισμό και λογισμικό ΤΠΕ, ενώ Ερευνητική δραστηριότητα θα ενισχυθεί σε επιμέρους τομείς που θα προκύψουν από τη διαδικασία «επιχειρηματικής ανακάλυψης» με έμφαση στο βιώσιμο τουρισμό. Βάρος θα δοθεί στην ενίσχυση του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού μέσω του ΕΣ1.3 με δράσεις οι οποίες στοχεύουν στην αύξηση του πλήθους των ερευνητών, του εμπλουτισμού των ερευνητικών αντικειμένων τους στους τομείς του τουρισμού-πολιτισμού όπως αναδείχθηκαν από την ΔΕΑ και την επίτευξη ικανοποιητικών δεικτών κινητικότητας των ερευνητών του Τμήματος.

Στο πλαίσιο του 2ου Στρατηγικού Στόχου επιχειρείται η αναστροφή της μικρής συμμετοχής τοπικών επιχειρήσεων σε δράσεις ανάπτυξης και υιοθέτησης καινοτόμων εργαλείων για την βελτίωση του επιπέδου παροχής υπηρεσιών τουρισμού εκτός του μοντέλου «ήλιος-θάλασσα». Όπως και στην περίπτωση των επιχειρήσεων του τομέα της Γαλάζιας Οικονομίας επιδιώκεται η δημιουργία ενός κατάλληλου μείγματος μέσων εφαρμογής πολιτικής διέγερσης και ανάπτυξης της καινοτομίας μέσω του ΕΣ2.1, σε αρχικό στάδιο (κουπόνια καινοτομίας) και σε επιχειρήσεις με εμποδωμένη κουλτούρα συνεργασίας με φορείς παραγωγής γνώσης και τεχνογνωσίας (συνεργατικά ερευνητικά έργα). Παραδείγματα πεδίων εφαρμογής (όπως αναδείχθηκαν από την ΔΕΑ) αποτελούν η ανάπτυξη νέων και βελτίωση υφιστάμενων υπηρεσιών εμπειρίας και η αξιοποίηση πολιτιστικού & δημιουργικού δυναμικού. Προβλέπεται επίσης η προώθηση της ίδρυσης νέων καινοτόμων επιχειρήσεων που θα στηθούν εξ αρχής ώστε να προσφέρουν σημαντικά διαφοροποιημένες και υψηλού επιπέδου υπηρεσίες τουρισμού (ΕΣ2.2). Τέλος για τις υφιστάμενες επιχειρήσεις του τομέα στο πλαίσιο του ΕΣ2.3 προβλέπεται η ενίσχυση τόσο των παγίων όσο και των άυλων στοιχείων με αποκλειστικό στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικής τους θέσης και όχι την αύξηση της δυναμικότητάς τους (για το τελευταίο θα υπάρξουν σχετικές δράσεις στον Αναπτυξιακό Νόμο και σε προκηρύξεις του ΠΑνΕΚ).

Ο 3ος Στρατηγικός Στόχος παρουσιάζει επίσης μεγάλο ενδιαφέρον για τις επιχειρήσεις του τομέα, όπως άλλωστε συνέβη και στην τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο, καθώς ενισχύονται παραγωγικές επενδύσεις μεμονωμένων επιχειρήσεων (ΕΣ3.1) ή και συνεργατικών σχηματισμών (ΕΣ3.2). Για την πρώτη περίπτωση θα ενισχυθούν επιχειρηματικές πρωτοβουλίες σε πεδία τουρισμού γαστρονομίας, υγείας-ευεξίας, εκπαίδευσης-συνεδρίων-θερινών σχολείων, αγροτουρισμού, καινοτόμου επιχειρηματικότητας στην πολιτισμική βιομηχανία, προώθησης και ανάδειξης τοπικής γαστρονομίας, κλπ. Για την περίπτωση των συνεργατικών σχηματισμών βάρος θα δοθεί

στη δημιουργία μικρών επιχειρηματικών σχηματισμών (mini-clusters) που θα περιέχουν παίκτες είτε από τον ίδιο τομέα είτε από διαφορετικούς υποτομείς της αλυσίδας τουρισμού-πολιτισμού. Ως παράδειγμα αναφέρεται η συνεργασία επιχειρήσεων στον τομέα της πολιτιστικής βιομηχανίας για την από κοινού ανάπτυξη πολιτιστικών διαδρομών ή εμπειριών (αμιγώς πολιτιστικού προσανατολισμού ή σε συνδυασμό με το θεματικό τουρισμό). Τέλος στον ΣΣ3 προβλέπεται και η αναβάθμιση ικανοτήτων των εργαζομένων ή/και των ιδιοκτητών των επιχειρήσεων σε νέα αντικείμενα που άπτονται του τομέα (ΕΣ 3.4).

Ο Στρατηγικό Στόχος 4 παρουσιάζει υψηλή συνάφεια με τον τομέα τουρισμού-πολιτισμού. Η ανάπτυξη και επέκταση των δικτύων νέας γενιάς είναι πολύ σημαντική για την γρήγορη διάδοση των νέων ψηφιακών υπηρεσιών (ΕΣ4.1). Η πλήρης ψηφιοποίηση παροχής τουριστικών υπηρεσιών, η βελτίωση της διαθεσιμότητας του τοπικού ψηφιακού περιεχομένου και προώθηση της επαναξιοποίησής του σε καινοτόμες ψηφιακές ή φυσικές παραγωγές αποτελούν κύρια ζητούμενα του ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων (και των φορέων που σχετίζονται με τον τομέα) και θα ενισχυθούν μέσω του ΕΣ4.2. Ομοίως ψηφιακές υπηρεσίες και το αντίστοιχο περιεχόμενο τοπικών φορέων που συνεισφέρουν στη βελτίωση του τουριστικού προϊόντος της ΠΙΝ αποτελούν αντικείμενο του ΕΣ4.3.

Ψηφιακός Μετασχηματισμός

Σύμφωνα με τα ισχύοντα δεδομένα, οι δράσεις υποστήριξης των ειδικών στόχων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό σχεδιάζονται και υλοποιούνται σε εθνικό επίπεδο μέσω των ΕΠ Ψηφιακός Μετασχηματισμός, Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία και Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση. Στο πλαίσιο των Περιφερειακών Προγραμμάτων θα χρηματοδοτηθούν δράσεις ψηφιακού μετασχηματισμού τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα, όπως ενδεικτικά: στους τομείς πολιτισμού και τουρισμού, στον τομέα της υγείας, ανάπτυξης ψηφιακών υπηρεσιών προς πολίτες και επιχειρήσεις από ΟΤΑ και Επιμελητήρια, καθώς και ανάπτυξης εφαρμογών έξυπνων πόλεων.

Σχετικά με την ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων, προτείνονται για υλοποίηση από τα ΠΕΠ, ειδικά προγράμματα για πληθυσμιακές ομάδες συγκεκριμένου γεωγραφικού προφίλ (κάτοικοι νησιωτικών / απομακρυσμένων περιοχών, κ.ά.), ώστε να μπορούν να αξιοποιούν τις εφαρμογές και υπηρεσίες για την εξυπηρέτηση των πολιτών που παρέχονται μέσα από gov.gr και να εντάσσονται σταδιακά στη νέα ψηφιακή εποχή.

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, μέσω των παρεμβάσεων που έχουν δρομολογηθεί στο πλαίσιο του Στρατηγικού Στόχου 1, εντείνονται οι προσπάθειες (ΕΣ1.3) για ενίσχυση της κρίσιμης μάζας των ερευνητών και την βελτίωση των ερευνητικών τους ικανοτήτων στον τομέα των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένης της ιατρικής πληροφορικής / βιοπληροφορικής που αποτελεί θύλακο αριστείας στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων.

Οι παρεμβάσεις που έχουν δρομολογηθεί μέσω του 2^{ου} Στρατηγικού Στόχου έχουν επίσης σχεδιαστεί ώστε να καλύψουν τις διαπιστωμένες ανάγκες για τον ψηφιακό μετασχηματισμό, κυρίως με όρους προσφοράς νέων γνώσεων. Μέσω του ΕΣ2.1

δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για εισροές καινοτομίας μέσω συνεργασιών σε διάφορες κλίμακες, είτε άμεσα (κουπόνια καινοτομίας, συνεργατικά έργα έρευνας-καινοτομίας, clusters καινοτομίας, διακρατικά έργα καινοτομίας), ή έμμεσα (επιδεικτικά έργα καινοτομίας). Στόχος όλων αυτών είναι ν' αναπτυχθούν νέα ψηφιακά προϊόντα ή υπηρεσίες, να υποστηριχθούν οργανωτικές καινοτομίες με χρήση τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών και να υποστηριχθεί η διάχυση ψηφιακών καινοτομιών σε όλους τους κλάδους προτεραιότητας μέσω έργων επίδειξης (π.χ., γεωργία ακριβείας, ψηφιακά συστήματα εισροών-εκροών στον πρωτογενή τομέα, ιχνηλάτιση, νέες καλλιεργητικές τεχνικές εφαρμογές προσωπικής ξενάγησης, πλήρης ψηφιοποίηση παροχής τουριστικών υπηρεσιών, κ.ά.). Μέσω του ΕΣ2.2 ενισχύεται η ίδρυση νέων καινοτόμων επιχειρήσεων ΤΠΕ που εκμεταλλεύονται ώριμα ερευνητικά αποτελέσματα (π.χ. ιατρική πληροφορική, ψηφιακά διαγνωστικά συστήματα, κ.ο.κ.) ή εφαρμόζοντας νέα επιχειρηματικά μοντέλα. Μέσω του ΕΣ2.3 δίνεται η ευκαιρία σε επιχειρήσεις και εκμεταλλεύσεις να εισαγάγουν ψηφιακές καινοτομίες στην παραγωγική τους διαδικασία.

Μέσω του 3ου Στρατηγικού Στόχου υποστηρίζονται παραγωγικές επενδύσεις στον κλάδο των ΤΠΕ.

Τέλος, όσον αφορά στον ψηφιακό μετασχηματισμό του συνόλου των τομέων οικονομικής δραστηριότητας, πέρα από τη βελτίωση της συνδεσιμότητας μέσω της ανάπτυξης δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας (ΕΣ4.1), προβλέπονται δράσεις υποστήριξης της βελτίωσης της ψηφιακής ωριμότητας σε επιχειρήσεις με μεγάλο αριθμό χρηστών ΤΠΕ (ΕΣ4.2), δράσεις υποστήριξης του ψηφιακού μετασχηματισμού σε φορείς της δημόσιας διοίκησης (ΕΣ4.3) και δράσεις βελτίωσης του ψηφιακού εγγραμματοτισμού (ΕΣ4.4).

Αειφορία και Κυκλική Οικονομία

Έχει ήδη αναφερθεί η διαφοροποίηση στη στόχευση της στρατηγικής 2021-2027 σε σχέση με την τρέχουσα RIS3 σε ό,τι αφορά στη διεύρυνσή της από τις πράσινες τεχνολογίες σε ολόκληρο το φάσμα που περιλαμβάνει η έννοια της Κυκλικής Οικονομίας, κυρίως με δράσεις βελτίωσης της αειφορίας στους κάθετους τομείς προτεραιότητας, αλλά και ανάπτυξη νέας καινοτόμου επιχειρηματικής δραστηριότητας με την ίδια στόχευση.

Καθώς το Ιόνιο Πανεπιστήμιο έχει δημιουργήσει πρόσφατα τις κατάλληλες συνθήκες για την υποστήριξη φορέων και επιχειρήσεων σε θέματα Κυκλικής Οικονομίας, κρίνεται σκόπιμη η υποστήριξη ερευνητικών ομάδων με ενίσχυση των υποδομών τους (ΕΣ1.1) αλλά και των ανθρώπινων πόρων τους (ΕΣ1.3). Ο συνδυασμός των παραπάνω οδηγεί στην εκτέλεση ερευνητικών έργων με στόχο την ανάδειξη και αξιοποίηση των φυσικών πόρων της ΠΙΝ και την έγκαιρη αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στο παραγωγικό σύστημα (ΕΣ1.2).

Η μεταφορά της τεχνογνωσίας προς τις επιχειρήσεις που σχετίζονται με παροχή λύσεων σε θέματα Κυκλικής Οικονομίας εξυπηρετείται από τον ΕΣ2.1, κατ'αρχήν με την έναρξη συνεργασίας με τους φορείς παραγωγής γνώσης μέσω κουπονιών καινοτομίας και στη συνέχεια με συνεργατικά έργα ΕΤΑΚ τοπικού ή και υπερτοπικού χαρακτήρα.

Το μεγαλύτερο στοίχημα για την ΠΙΝ όμως είναι η προώθηση εργαλείων, τεχνικών και συστημάτων προς τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας προς την κατεύθυνση βελτίωσης της αειφορίας και υιοθέτησης αρχών κυκλικής οικονομίας. Ο ΕΣ3.1 εξυπηρετεί τον συγκεκριμένο στόχο ενισχύοντας δράσεις προμήθειας-εγκατάστασης-λειτουργίας παρόμοιων εργαλείων/συστημάτων σε μεμονωμένες επιχειρήσεις και ο ΕΣ3.2 αντίστοιχα σε συνεργατικά σχήματα οριζόντιου ή κάθετου χαρακτήρα. Από τη διαδικασία της ΔΕΑ και σύμφωνα με την ενότητα 2.2.2, οι κλάδοι και των τριών κάθετων προτεραιοτήτων είχαν προτείνει συγκεκριμένες δέσμες δράσεων (για παράδειγμα μεταποίηση και διαχείριση βιοαποβλήτων σε μονάδες αγρο-διατροφής, διαχείριση των απορριμμάτων και των αποβλήτων των ξενοδοχειακών μονάδων, εκτίμηση και μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των προϊόντων ιχθυοκαλλιέργειας). Σε ό,τι αφορά στην ενίσχυση δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού προβλέπονται στο πλαίσιο του ΕΣ3.4 δράσεις ενημέρωσης επιχειρήσεων και διέγερσης επιχειρηματικών ενδιαφερόντων στην Κυκλική Οικονομία.

Νησιωτικότητα – Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη

Όπως έχει ήδη επισημανθεί στο κείμενο, παράγοντες που ελήφθησαν υπόψη στο σχεδιασμό της νέας αναθεωρημένης στρατηγικής αφορούν στα συγκριτικά πλεονεκτήματα (και αδυναμίες αντίστοιχα) των χωρικών ενότητων της ΠΙΝ. Οι τελευταίοι διαμορφώνουν τον χαρακτήρα της νησιωτικότητας η οποία καλεί στην συμπλήρωση της οριζόντιας εφαρμογής του σχεδίου δράσης όπως αναπτύχθηκε παραπάνω, με παρεμβάσεις και πολιτικές που θα υλοποιηθούν σε διακριτές εδαφικές ενότητες της Περιφέρειας. Στο πλαίσιο της αναθεωρημένης στρατηγικής προτείνεται η συνέχεια στην ολοκληρωμένη προσέγγιση στην εδαφική ανάπτυξη όπως είχε περιγραφεί στο κείμενο της στρατηγικής 2014-2020 με κύριους άξονες δραστηριοποίησης την ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη:

- με εστίαση στην Αγροδιατροφή και τη Γαστρονομία,
- με εστίαση στη Γαλάζια Οικονομία,
- με εστίαση στον Θεματικό Τουρισμό
- και με εστίαση στη Δημιουργική Οικονομία.

Το σύνολο των δράσεων θα εξειδικευθούν και θα χρηματοδοτηθούν από το ΠΕΠΙΝ μέσω του Στόχου Πολιτικής 5.

3.3. Προϋπολογισμός και Πηγές Χρηματοδότησης

Η σύνθεση των συστατικών της λογικής της Παρέμβασης όπως αναπτύχθηκαν στις προηγούμενες ενότητες, οδηγούν στην κατάστρωση των πινάκων προϋπολογισμού του σχεδίου δράσης και των πηγών χρηματοδότησης. Για την κατάστρωση των πινάκων ελήφθησαν υπόψη τα δεδομένα τα οποία ήταν στη διάθεση της μελετητικής ομάδας μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2021. Οι κυριότερες υποθέσεις εργασίας που έγιναν στο παραπάνω πλαίσιο είναι οι εξής:

- Στους πίνακες απεικονίζεται το σύνολο της Δημόσιας Δαπάνης (Κοινοτική και Εθνική Συμμετοχή). Ο υπολογισμός της μόχλευσης που προκύπτει από την ιδιωτική συμμετοχή στην εκτέλεση των έργων έγινε λαμβάνοντας υπόψη δεδομένα του Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων και του Κανονισμού Κρατικών Ενισχύσεων όπως ισχύουν σήμερα.
- Ως βασικές πηγές χρηματοδότησης ελήφθησαν το ΠΕΠΙΝ 2021-2027 (υποβολή Αύγουστος 2021), το Ανταγωνιστικότητα 2021-2027 (τέως ΕΠΑνΕΚ) έκδοσης Αυγούστου 2021 και το Εθνικό Σχέδιο Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης (Ελλάδα 2.0, έκδοση Απριλίου 2021). Για το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης δεν υπήρχε δημοσιευμένη έκδοση, ενώ για τα λοιπά Τομεακά που ενδιαφέρουν υπήρχαν στοιχεία στρατηγικής στόχευσης (τα οποία ελήφθησαν υπόψη) χωρίς όμως περαιτέρω ανάλυση χρηματοδοτικών δεδομένων, περιφερειακών στοχεύσεων κλπ. Για τον λόγο αυτό ελήφθησαν υπόψη απολογιστικά στοιχεία υλοποίησης έργων της τρέχουσας Προγραμματικής Περιόδου στην ΠΙΝ με προεκβολή τους στο μέλλον.
- Στις περισσότερες κατηγορίες προτεινόμενων δράσεων/μέσων εφαρμογής, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος εκτίμησης της μέσης τιμής του ύψους δημόσιας δαπάνης για ομοειδή έργα που υλοποιήθηκαν στην τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο, βάσει των αποτελεσμάτων της ενδιάμεσης αξιολόγησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Ιονίων Νήσων».

Η ανάλυση του προϋπολογισμού έγινε για καθέναν από τους πέντε Στρατηγικούς Στόχους της αναθεωρημένης RIS3 ΠΙΝ. Οι λεπτομέρειες παρατίθενται ανά στρατηγικό στόχο στο Παράρτημα (βλ. Πίνακας 29 έως και Πίνακας 33).

Ο Πίνακας 26 παρουσιάζει τα συγκεντρωτικά στοιχεία των προβλέψεων χρηματοδότησης του σχεδίου δράσης.

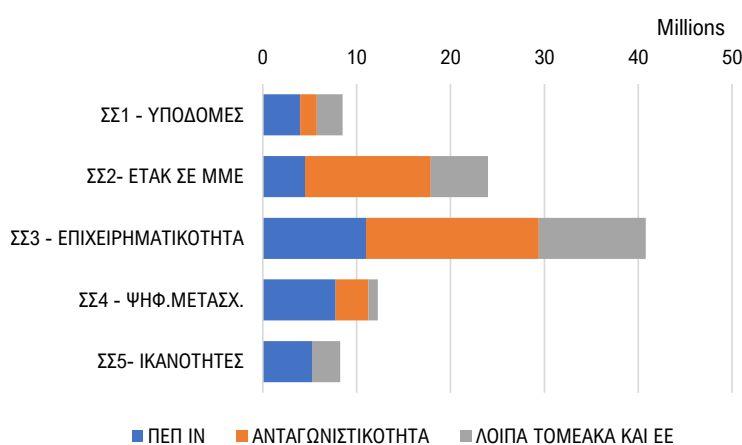
Πίνακας 26: Προϋπολογισμός Σχεδίου Δράσης RIS3 ΠΙΝ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΔ	ΠΕΠΙΝ	ΠΑΝΕΚ	ΛΟΙΠΑ ΤΟΜΕΑΚΑ ΚΑΙ ΕΕ	ΜΟΧΛΕΥΣΗ
ΣΣ1 - ΥΠΟΔΟΜΕΣ	8.500.000	4.000.000	1.750.000	2.750.000	0
ΣΣ2- ΕΤΑΚ ΣΕ ΜΜΕ	24.000.000	4.500.000	13.400.000	6.100.000	13.610.000
ΣΣ3 – ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤ.	40.800.000	11.000.000	18.400.000	11.400.000	20.960.000
ΣΣ4 - ΨΗΦ.ΜΕΤΑΣΧ.	12.270.680	7.770.680	3.500.000	1.000.000	2.672.077
ΣΣ5- ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ	8.250.000	5.250.000	0	3.000.000	0
ΣΥΝΟΛΟ	93.820.680	32.520.680	37.050.000	24.250.000	37.242.077

Ειδικά για τη χρηματοδότηση από το ΠΕΠΙΝ, σημειώνεται πως τα 31.520.680€ προέρχονται από το σύνολο της προϋπολογιζόμενης δαπάνης του Στόχου Πολιτικής 1 ενώ το 1.000.000€ (χρηματοδότηση του Destination Management Office) έχει ενταχθεί στον Στόχο Πολιτικής 5. Η αντιστοίχιση των δράσεων της RIS3 και του ΠΕΠ της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων απεικονίζεται στο Παράρτημα (Πίνακας 39).

Η συνολική μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων (η οποία αποτελεί βασικό δείκτη αποτελεσμάτων²²) ανέρχεται στο 28,42% επί του συνολικού προϋπολογισμού του σχεδίου δράσης ή στο 39,69% επί του συνόλου της δημόσιας χρηματοδότησης.

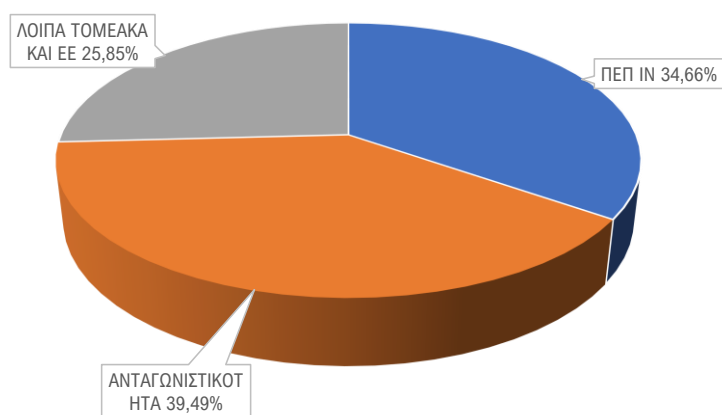
Όπως είναι φυσικό ο ΣΣ3 παρουσιάζει το μεγαλύτερο χρηματοδοτικό βάρος καθώς αφορά ενίσχυση της περιφερειακής επιχειρηματικότητας. Σε όρους δημόσιας δαπάνης η σχετική απεικόνιση φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα. Εάν συνυπολογιστεί και η ιδιωτική δαπάνη η χρηματοδοτική ένταση αυξάνει υπέρ του ΣΣ3. Για τους λοιπούς στρατηγικούς στόχους επιχειρήθηκε μια όσο το δυνατόν πιο ρεαλιστική προσέγγιση λαμβάνοντας υπόψη τόσο τα πεπραγμένα της τρέχουσας Προγραμματικής Περιόδου όσο και τις επιθυμίες για ανάδειξη περιοχών επιστημονικής και καινοτομικής αριστείας από φορείς και επιχειρήσεις της ΠΙΝ.

Διάγραμμα 21: Κατανομή χρηματοδότησης (δημόσια δαπάνη) του σχεδίου δράσης στους στρατηγικούς στόχους.

Η χρηματοδότηση του σχεδίου δράσης από τα διάφορα χρηματοδοτικά εργαλεία κρίνεται ως αρκετά ισορροπημένη, ενώ θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και μετριοπαθής σε ό,τι αφορά τα λοιπά Τομεακά και Ευρωπαϊκά Προγράμματα.

²² RCR02 Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη (από τις οποίες: επιχορηγήσεις, χρηματοδοτικά μέσα)

Διάγραμμα 22: Κατανομή χρηματοδότησης από χρηματοδοτικά εργαλεία

Όπως έδειξε και η εμπειρία από την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο, σημαντικό στοιχείο αποτελεί ο καλός χρονισμός των προσκλήσεων σε εθνικό/περιφερειακό επίπεδο και ο διαχωρισμός των μέσων εφαρμογής και στόχευσης των εθνικών και περιφερειακών σχεδίων δράσης αντίστοιχα, κάτι που σχετίζεται άμεσα με τη συνεργασία και τον συντονισμό των σχημάτων διακυβέρνησης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Κεφάλαιο

4

Προαπαιτούμενα για την εφαρμογή της RIS3

4.1. Διακυβέρνηση

Η δομή διακυβέρνησης δεν διαφέρει σημαντικά από την αντίστοιχη που είχε προδιαγραφεί κατά το σχεδιασμό της στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2014-2020.

Το προτεινόμενο σχήμα διακυβέρνησης περιλαμβάνει τρία επίπεδα:

Το **στρατηγικό επίπεδο διακυβέρνησης** το οποίο εξυπηρετείται από το **Περιφερειακό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ)** Ιονίων Νήσων το οποίο συστάθηκε σε σώμα τον Οκτώβριο του 2020 κατ' επιταγή των Νόμων 4386/2016 (άρθρο 8) και 4310/2014 (άρθρο 10). Στη σύνθεσή του περιλαμβάνονται έξι ακαδημαϊκοί, δύο εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης, δύο εκπρόσωποι της δημόσιας διοίκησης και ένας εκπρόσωπος του επιχειρηματικού τομέα. Τα καθήκοντα του ΠΣΕΚ,

Η κύρια αρμοδιότητα του ΠΣΕΚ σύμφωνα με τον Ν. 4386/2016 είναι η υποστήριξη των διάφορων αναπτυξιακών δράσεων της ΕΣΕΤΑΚ σε περιφερειακό επίπεδο μέσω της παροχής «εισηγήσεων, μελετών πεδίου, καταγραφών και αξιολογήσεων των υφιστάμενων υποδομών ή του διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού και συγκριτικών εκτιμήσεων σε ό,τι αφορά στη δημιουργία περιφερειακών συσπειρώσεων ερευνητικών οργανισμών, τεχνολογικών φορέων, επιχειρήσεων, λοιπών φορέων και περιφερειακών αρχών, για την προώθηση της καινοτομίας, την ενθάρρυνση της ανάπτυξης σχημάτων σύμπραξης του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα και τη διαμόρφωση συνθηκών και προοπτικών επιτυχούς συμμετοχής οργανισμών των περιφερειών σε εθνικά και ευρωπαϊκά ερευνητικά έργα». Στην απαρίθμηση του σχετικού άρθρου του Νόμου, αφενός δεν διευκρινίζεται σαφώς σε ποιον παρέχονται οι παραπάνω εισηγήσεις, μελέτες, κλπ., και αφετέρου δεν περιλαμβάνονται κάποιες διαδικασίες στις οποίες το ΠΣΕΚ θα μπορούσε και θα έπρεπε να έχει συνεισφορά. Τέτοιες θα μπορούσαν (συμπληρωματικά) να ήταν οι ακόλουθες:

- Στη φάση σχεδιασμού της στρατηγικής υποστηρίζοντας την ομάδα σχεδιασμού κυρίως στην ανασκόπηση της υφιστάμενης κατάστασης, στον έλεγχο πληρότητας της στρατηγικής ανάλυσης και στην έγκριση της στρατηγικής πριν την υποβολή της στο Περιφερειακό Συμβούλιο.

- Στη φάση εφαρμογής της στρατηγικής, αξιολογώντας κριτικά τα δεδομένα του συστήματος παρακολούθησης και παρέχοντας οδηγίες προς το ΦΔΠ για διορθωτικές ενέργειες και συμμετέχοντας σε δράσεις δικτύωσης και ανάπτυξης συνεργειών με αντίστοιχες οντότητες σε περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.
- Στη φάση των αξιολογήσεων, με ανασκόπηση και επικύρωση ή συμπλήρωση των συμπερασμάτων τους.

Το **επιτελικό επίπεδο** στο οποίο περιλαμβάνεται ο **Φορέας Διαχείρισης και Παρακολούθησης** (ΦΔΠ) της στρατηγικής. Στην πράξη αποτελεί μια ολιγομελή ομάδα που έχει την ευθύνη της υλοποίησης του προγράμματος δράσης. Στις βασικές της αρμοδιότητες περιλαμβάνονται:

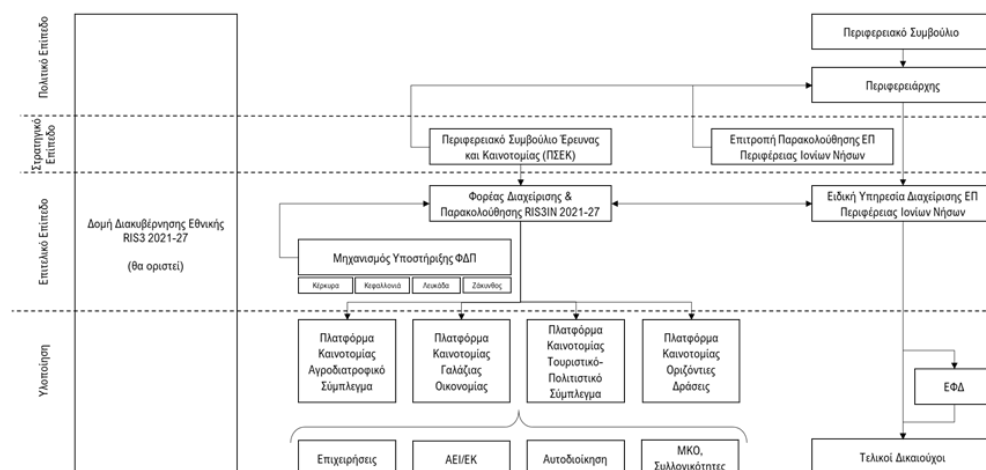
- Η ενεργός συμμετοχή σε όλες τις διαδικασίες σχεδιασμού της στρατηγικής.
- Συνεισφορά στην μετατροπή των αποτελεσμάτων της επιχειρηματικής ανακάλυψης σε μέσα εφαρμογής κατά τη φάση εφαρμογής της στρατηγικής και σε συνεργασία με την ΕΥΔ ΕΠΙΝ.
- Η ενημέρωση των συμμετόχων για προσκλήσεις από περιφερειακά, εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα που σχετίζονται με τους στόχους της στρατηγικής και η ενθάρρυνση της συμμετοχής τους σ' αυτά.
- Η ευθύνη για την ανάπτυξη και λειτουργία του συστήματος παρακολούθησης της στρατηγικής (ανάπτυξη μεθοδολογικού μοντέλου, μεθοδολογίας και εργαλείων συλλογής δεδομένων, πληροφοριακού συστήματος συλλογής και επεξεργασίας δεδομένων, σύνταξη περιοδικών αναφορών, τροφοδότηση ΠΣΕΚ με τα στοιχεία του συστήματος παρακολούθησης).
- Η ευθύνη για την διαδικασία αξιολόγησης (ενδιάμεσης και τελικής) της υλοποίησης της στρατηγικής, δηλαδή τον καθορισμό μεθόδου αξιολόγησης και των αξιολογικών ερωτημάτων, την παροχή δεδομένων παρακολούθησης στον εξωτερικό αξιολογητή, την επικοινωνία των αποτελεσμάτων στο ΠΣΕΚ και στους συμμετόχους.
- Η επικοινωνία με Εθνικές/Ευρωπαϊκές Αρχές (Υπουργεία, Διαχειριστικές Αρχές, ΕΛΣΤΑΤ) για την ενσωμάτωση δεδομένων παρακολούθησης στο Σύστημα Παρακολούθησης RIS3.
- Ο συγχρονισμός προσκλήσεων σε περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο σε συνεργασία με την ΕΥΔ ΕΠΙΝ.
- Η διάχυση των αποτελεσμάτων σχετικών με τη RIS3 δραστηριοτήτων φορέων του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας στο σύνολο του περιφερειακού ιστού.

- Η υποστήριξη των θεματικών ομάδων εργασίας (Πλατφόρμες Καινοτομίας - ΠΚ) στην ενεργοποίηση της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ).

Τον ΦΔΠ συντονίζει η Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού (ΔΙΑΠ) της ΠΙΝ. Στο φορέα μπορεί να συμμετέχουν στελέχη από άλλες διευθύνσεις της Περιφέρειας, το Πανεπιστήμιο, την Αυτοδιοίκηση, τα Επιμελητήρια και τις Αναπτυξιακές Εταιρείες. Η εμπειρία από την αδυναμία της ΠΙΝ να στελεχώσει και να λειτουργήσει αποτελεσματικά τον ΦΔΠ την περίοδο 2014-2020, οδηγεί στην ανάγκη της δημιουργίας ενός **μηχανισμού υποστήριξης** για να συνεπικουρεί τη λειτουργία του ΦΔΠ. Ο μηχανισμός θα περιλαμβάνει αντένες σε κάθε Περιφερειακή Ενότητα, αντιμετωπίζοντας έτσι το θέμα της νησιωτικότητας.

Το **επίπεδο υλοποίησης** το οποίο περιλαμβάνει τις Πλατφόρμες Καινοτομίας (ΠΚ) οι οποίες ενεργοποιήθηκαν κυρίως κατά τη Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ). Οι ΠΚ είναι αυτόνομες, αυτό-οργανωμένες και αυτό-διοικούμενες ομάδες απ' όλους τους κλάδους της τετραπλής έλικας που καλύπτουν το σύνολο της γεωγραφικής περιφέρειας των Ιονίων Νήσων και μπορούν να βασιστούν στη δικτύωση υφιστάμενων δομών όπως οι αναπτυξιακές εταιρείες, τα γραφεία διαμεσολάβησης των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, τα Επιμελητήρια, οι συλλογικοί φορείς επιχειρήσεων κ.ά. Έχουν το ρόλο της εξειδίκευσης της στρατηγικής καινοτομίας για κάθε μία από τις στρατηγικές προτεραιότητες και του συντονιστή του χαρτοφυλακίου των αντίστοιχων δράσεων. Εκπροσωπούν τη θεματική προτεραιότητα που υπηρετούν σε άλλες αντίστοιχες εθνικές ή διεθνείς δομές, ενώ μπορεί να στοχεύουν είτε στην τεχνολογική, ή στη μη τεχνολογική καινοτομία, ή σε συνδυασμό τους. Λόγω των παραπάνω, είναι ουσιώδη συστατικά του συστήματος διακυβέρνησης με τη bottom-up λογική. Κάθε ΠΚ συντονίζεται από στέλεχος του ΦΔΠ. Οι ΠΚ μπορούν να σχηματίζονται και σε χωρικό επίπεδο, ανεξάρτητα ή σε συνδυασμό με άλλες αντίστοιχες δομές όπως π.χ. οι Τοπικές Ομάδες Δράσης των ΤΑΠΤΟΚ. Σε αυτήν την περίπτωση μπορεί να επιτευχθεί ευκολότερα η ευαισθητοποίηση των τοπικών επιχειρήσεων και φορέων σε συμμετοχικές διαδικασίες (όπως για παράδειγμα τα εργαστήρια επιχειρηματικής ανακάλυψης) ή διάχυσης της πληροφορίας. Η τελική διαμόρφωση του οργανωτικού τους σχήματος θα αποτελέσει αντικείμενο του λεπτομερούς σχεδιασμού σε δεύτερο επίπεδο ανάλυσης.

Στο παρακάτω διάγραμμα απεικονίζεται το σχήμα διακυβέρνησης της RIS3IN 2021-27. Σημειώνεται πως από το σχήμα απουσιάζουν οι αλληλεπιδράσεις με τις εθνικές αρχές καθώς μέχρι και σήμερα δεν έχει γίνει γνωστό το ακριβές σχήμα διακυβέρνησης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Διάγραμμα 23: Το σχήμα Διακυβέρνησης της RIS3 ΠΙΝ 2021-2027

4.2. Παρακολούθηση και Αξιολόγηση

Με τη διαδικασία της **παρακολούθησης** (monitoring) της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης επιχειρείται η μέτρηση αποτελεσμάτων σε σχέση με στόχους που είχαν τεθεί στο στάδιο του σχεδιασμού. Η παρακολούθηση έχει ως στόχο την επαλήθευση των ενεργειών που σχεδιάζονται, την αποτύπωση των πόρων που χρησιμοποιούνται, την χρονική διάσταση της εκτέλεσης των προγραμμάτων και την καταγραφή των δεικτών αποτελεσμάτων. Ως διαδικασία ταιριάζει αρκετά με τη διαδικασία που ήδη ακολουθείται από τις Διαχειριστικές Αρχές των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων στις προηγούμενες και την τρέχουσα προγραμματική περίοδο.

Από την άλλη, η **αξιολόγηση** στοχεύει στην εκτίμηση των επιπτώσεων από την εφαρμογή των πολιτικών και «εργαλείων» που επιλέχθηκαν και στην ερμηνεία της επιτυχούς ή όχι εκτέλεσης των σχετικών παρεμβάσεων. Με τη σειρά της τροφοδοτεί, σε συνδυασμό με αλλαγές του εξωτερικού περιβάλλοντος (κινδύνους και ευκαιρίες), τη διαδικασία της αναθεώρησης, της διαδικασίας δηλαδή που επιφέρει αλλαγές εν μέρει ή στο σύνολο της RIS3 για την επόμενη χρονικά περίοδο εφαρμογής.

Σύστημα
Παρακολούθησης

Τα βασικά συστατικά του συστήματος παρακολούθησης είναι οι διαδικασίες, οι δείκτες που χρησιμοποιούνται και η διοικητική δομή που υποστηρίζει το σύστημα.

- Οι κυριότερες **διαδικασίες** περιλαμβάνουν:
- την ανάπτυξη μεθοδολογικού μοντέλου του συστήματος αξιολόγησης,
- την ανάπτυξη μεθοδολογίας και εργαλείων συλλογής δεδομένων,
- τη διαχείριση του πληροφοριακού συστήματος (ή των εργαλείων) συλλογής και επεξεργασίας δεδομένων,
- την παρακολούθηση της φυσικής, οικονομικής και χρονικής προόδου των παρεμβάσεων,

- την αναγνώριση των κινδύνων και των ευκαιριών που προέκυψαν και την περαιτέρω προώθησή τους στους φορείς κυβέρνησης (περιφερειακής ή εθνικής),
- την επικοινωνία των δεδομένων παρακολούθησης στους φορείς της τετραπλής έλικας αλλά και το ευρύτερο κοινό.

Για τη διαδικασία της κυρίως παρακολούθησης απαιτούνται:

- συγκέντρωση στοιχείων φυσικής υλοποίησης και οικονομικής απορρόφησης
- έλεγχος χρονοδιαγραμμάτων
- παρακολούθηση της προκήρυξης έργων
- εντοπισμός αποκλίσεων και λήψη διορθωτικών μέτρων
- παρακολούθηση ρυθμού απορρόφησης των οικονομικών πόρων
- αξιολόγηση πορείας υλοποίησης Τύπων Δράσης / Σχεδίων Δράσης
- τήρηση αρχείου για την παρακολούθηση των Σχεδίων Δράσης

Για τη διαδικασία Διαχείρισης Κινδύνων απαιτούνται:

- αναγνώριση κινδύνων
- αξιολόγηση κινδύνων
- διαχείριση κινδύνων
- συστηματική επισκόπηση κινδύνων

Σε ό,τι αφορά στους **δείκτες** που έχουν επιλεγεί για να χρησιμοποιηθούν, αυτοί χωρίζονται σε δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων και έχουν ήδη παρουσιαστεί στην ενότητα 3.1 ως αναπόσπαστο τμήμα της λογικής της παρέμβασης της στρατηγικής. Για λόγους πρακτικότητας καταβλήθηκε προσπάθεια να χρησιμοποιηθούν κοινοί δείκτες του που περιέχονται στο Παράρτημα I του Κανονισμού για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων οι οποίες επισημαίνονται στους πίνακες. Εκτός από την αναφορά των δεικτών και των τιμών στόχων στους πίνακες της ενότητας 3.1, στο Παράρτημα (βλ. Πίνακας 34 έως και Πίνακας 38) δίνονται ολοκληρωμένοι πίνακες ανάπτυξης της λογικής της παρέμβασης ανά Στρατηγικό Στόχο με αντιστοίχιση δεικτών (αποτελεσμάτων και εκροών) και τιμών στόχων.

Σε ό,τι αφορά τη **διοικητική δομή** που θα κληθεί να υποστηρίξει το σύστημα παρακολούθησης αυτή έχει ήδη οριστεί στην προηγούμενη ενότητα και περιλαμβάνεται στον Φορέα Διαχείρισης και Παρακολούθησης (ΦΔΠ) της στρατηγικής.

Αξιολόγηση Η αξιολόγηση συνίσταται σε συστηματική μέτρηση των αποτελεσμάτων που παράγονται από την εφαρμογή της στρατηγικής και τη σύγκρισή τους με τους αντίστοιχους στόχους που έχουν τεθεί στο στάδιο του σχεδιασμού. Με τη συστηματική σύγκριση στόχων – αποτελεσμάτων καθίσταται δυνατή η αποτίμηση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων που υλοποιήθηκαν, ο έλεγχος της πορείας σχεδιασμού προς τους στόχους οι οποίοι είχαν τεθεί και τελικά η συγκροτημένη αναφορά προτάσεων/εισηγήσεων με στόχο την αναθεώρηση του Σχεδίου.

Η αξιολόγηση μπορεί να περιλάβει ετήσια σημεία ελέγχου και οπωσδήποτε το σημείο της ενδιάμεσης αξιολόγησης ολόκληρης της στρατηγικής και των παρεμβάσεων, το οποίο τοποθετείται στο μέσον της Προγραμματικής Περιόδου. Τα συμπεράσματα από τη διαδικασία ενδιάμεσης αξιολόγησης μπορεί να οδηγήσουν στη διαδικασία αναθεώρησης του αρχικού προγραμματισμού και των συστατικών του, δηλαδή:

- πολιτικές και εργαλεία
- χρονοδιάγραμμα υλοποίησης
- στόχους και αναμενόμενα αποτελέσματα
- προϋπολογισμός και χρηματοδότηση.

Η ευθύνη για την διαδικασία αξιολόγησης (ενδιάμεσης και τελικής) της υλοποίησης της στρατηγικής ανήκει και πάλι στον ΦΔΠ, διενεργείται όμως από εξωτερικό αξιολογητή και τα αποτελέσματά της κοινοποιούνται στο ΠΣΕΚ ώστε να προβεί σε ανάλογες προτάσεις αναθεώρησης της στρατηγικής.

4.3. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

Γενικά Η κινητοποίηση των συμμετόχων για τη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης (ΔΕΑ) απαιτεί σχεδιασμό, συστηματική επικοινωνία, σαφήνεια στόχων, και ξεκάθαρες δεσμεύσεις για το πως θα αξιοποιηθούν οι εισροές. Στη φάση σχεδιασμού των στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης, ο στόχος της ΔΕΑ είναι να φτάσει στον ορισμό των απαραίτητων, κατά την κρίση των συμμετόχων, παρεμβάσεων και σε ένα περίγραμμα των μέσων εφαρμογής που μπορούν να αξιοποιηθούν για την υλοποίηση των παρεμβάσεων. Αυτό γίνεται σε μεγάλο βαθμό μέσω συμμετοχικών εργαστηρίων για κάθε τομέα προτεραιότητας κατά τη διάρκεια των οποίων οι συμμετοχοί αλληλεπιδρούν και συναποφασίζουν.

Μετά τον καθορισμό των στρατηγικών προτεραιοτήτων της RIS3 2021-2027, η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων σε συνεργασία με την ΕΥΔ ΠΕΠΙΝ, ενεργοποίησαν τη διαδικασία της Επιχειρηματικής Ανακάλυψης η οποία περιελάμβανε την διοργάνωση 4 Εργαστηρίων με τη διάρθρωση που δείχνει ο Πίνακας 27

Πίνακας 27: Πρόγραμμα Εργαστηρίων Επιχειρηματικής Ανακάλυψης για την RIS3 ΠΙΝ 2021-2027

Ημερομηνία	Προτεραιότητα	Θεματικά Εργαστήρια
14.06.2021	Τουρισμός Εμπειρίας & Πολιτισμός	■ Θεματικός Τουρισμός ■ Γαστρονομία: Τοπική κουζίνα-Τοπικά προϊόντα ■ Δημιουργική και Πολιτιστική Βιομηχανία
17.06.2021	Γαλάζια Οικονομία	■ Αλιεία-Ιχθυοκαλλιέργειες ■ Θαλάσσιος Τουρισμός
23.06.2021	Αγροδιατροφή	■ Αμπέλι-Οίνος ■ Ελιά-Λάδι ■ Κρέας-Γάλα
28.06.2021	Δράσεις ανάπτυξης ικανοτήτων στο περιφερειακό σύστημα καινοτομίας.	■ Ψηφιοποίηση –ΤΠΕ με έμφαση στους τομείς περιφερειακής ανταγωνιστικότητας της ΠΙΝ (πχ τουρισμός, υγεία, κλπ). ■ Αειφορία και Κυκλική Οικονομία.

Τα Εργαστήρια λόγω των περιοριστικών συνθηκών οργανώθηκαν διαδικτυακά σύμφωνα με την παρακάτω δομή:

1. Πρώτη ολομέλεια με παρουσίαση/ανασκόπηση του τομέα προτεραιότητας που εξετάζεται σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ανασκόπησης της στρατηγικής RIS3 ΠΙΝ2014-2020
2. Συζητήσεις με δομημένη agenda σε εικονικά δωμάτια που αντιστοιχούν με τους υποτομείς προτεραιότητας. Σε κάθε εικονικό δωμάτιο υπήρχε ένας συντονιστής και ένας εμπειρογνώμονας ο οποίος συνεισέφερε στη διαμόρφωση του πλαισίου συζήτησης. Η ενότητα περιελάμβανε υποβολή ιδεών και πιθανούς τρόπους συνεργασίας των συμμετόχων για την μετατροπή της ιδέας σε πρόταση έργου.
3. Επιστροφή στην ολομέλεια και παρουσίαση συμπερασμάτων από τους συντονιστές των εικονικών δωματίων.

Επιπλέον οργανώθηκε και μια κλειστή Τεχνική Συνάντηση με επιλεγμένους εκπροσώπους των Ακαδημαϊκών/Ερευνητικών φορέων, της περιφερειακής διοίκησης, μέλη του ΠΣΕΚ και

εκπροσώπους της ΓΓΕΚ για να συζητήσουν αφενός τα κυριότερα συμπεράσματα των 4 Εργαστηρίων, να θέσουν τις απαιτήσεις και τους πιθανούς τρόπους κάλυψης των κριτηρίων πλήρωσης της ορθής διακυβέρνησης της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης και να οριοθετήσουν τα πλέον πρόσφορα εργαλεία πολιτικής που θα ενεργοποιηθούν από το ΠΕΠ IN 2021-27 προς υποστήριξη της RIS3.

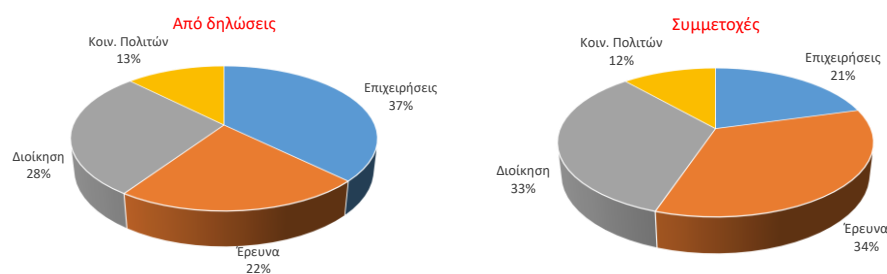
Συμμετοχή της
τετραπλής έλικας

Στη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης δήλωσαν συμμετοχή 108 φυσικά πρόσωπα τα οποία επέλεξαν να συμμετάσχουν σε ένα ή περισσότερα θεματικά εργαστήρια. Ο Πίνακας 28 δίνει τα στατιστικά των δηλώσεων και των συμμετοχών στα 4 θεματικά εργαστήρια ανά ομάδα εκπροσώπησης της τετραπλής έλικας (δεν περιλαμβάνεται η 5^η κλειστή τεχνική συνάντηση).

Πίνακας 28: Συμμετοχή στα Εργαστήρια ΔΕΑ

Ομάδα	Από δηλώσεις	Συμμετοχές	Σε σχέση με τις δηλώσεις (%)
Επιχειρήσεις	69	18	26,09%
Ερευνα	41	30	73,17%
Διοίκηση	52	29	55,77%
Κοινωνία των πολιτών	23	10	43,48%
ΣΥΝΟΛΟ	185	87	47,03%

Η πραγματική συμμετοχή πλησίασε το 50% της αρχικής εκδήλωσης ενδιαφέροντος, με ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό της επιχειρηματικής κοινότητας. Το τελευταίο μπορεί να εξηγηθεί πιθανώς λόγω του κακού χρονισμού της προετοιμασίας του τουριστικού τομέα εν όψει έναρξης της καλοκαιρινής σεζόν με τους περιορισμούς λόγω Covid-19. Η χαμηλή συμμετοχή του επιχειρηματικού τομέα απεικονίζεται και στα διαγράμματα που ακολουθούν.

Σε ό,τι αφορά στην ουσιαστική συνεισφορά στις συζητήσεις, υπήρξαν διακυμάνσεις στα εικονικά δωμάτια με τους εκπροσώπους του ακαδημαϊκού/ερευνητικού τομέα να έχουν αρκετά μεγαλύτερη συμμετοχή σε εμπειρίες από την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο και την συνεργασία που αναπτύχθηκε με τους λοιπούς συμμετόχους της τετραπλής έλικας. Σε όλα τα Εργαστήρια ανεξαιρέτως προτάθηκαν ιδέες για νέα έργα/δράσεις οι οποίες

έχουν κωδικοποιηθεί και παρουσιάστηκαν στην ενότητα 2.2.2 παραπάνω. Σε δεύτερο επίπεδο θα πρέπει να τύχουν επεξεργασίας σε τεχνικό επίπεδο ώστε να αποτυπωθεί ακόμη πιο καθαρά η ζήτηση των δικαιούχων σε έργα ETAK και ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας στους τομείς προτεραιότητας.

Δυναμική της
Επιχειρηματικής
Ανακάλυψης

Η συνέχεια της ΔΕΑ συσχετίζεται με την προτεινόμενη δομή διακυβέρνησης της RIS3 ΠΙΝ. Υπάρχουν δύο κύριες διεργασίες που ενδιαφέρουν:

- i. Η ίδρυση και σταθερή λειτουργία των θεματικών ομάδων εργασίας (Πλατφόρμες Καινοτομίας - ΠΚ) οι οποίες συζητούν, ανταλλάσσουν ιδέες και αξιολογούν τα ενδιάμεσα αποτελέσματα από την υλοποίηση των έργων. Η συμμετοχή ικανού αριθμού εκπροσώπων της τετραπλής έλικας (και ιδιαίτερα από τις επιχειρήσεις) μπορεί να εγγυηθεί σε μεγάλο βαθμό και ευρύτερη διάχυση των αποτελεσμάτων και διέγερσης του ενδιαφέροντος των τοπικών παικτών. Η κάθε ΠΚ συντονίζεται από μέλος του Φορέα Διαχείρισης και Παρακολούθησης και συνεπικουρείται από τον (υπό ίδρυση) μηχανισμό υποστήριξης της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης.
- ii. Η τεχνική επεξεργασία των αρχικών ιδεών όπως προκύπτουν από τα θεματικά εργαστήρια. Αυτή περιλαμβάνει κατ' αρχήν τον έλεγχο ορθότητας και την ενοποίηση των ιδεών που προτάθηκαν ανάλογα με συγκεκριμένα κριτήρια (για παράδειγμα προτεραιότητες RIS3, χωρικές συγκεντρώσεις, κλπ.). Σε δεύτερο επίπεδο γίνεται «χαρτογράφηση» πιθανών κατηγοριών παρέμβασης και χρηματοδοτικών εργαλείων τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Επίσης γίνεται συμπλήρωση με δράσεις οι οποίες δεν μπορούσαν να προβλεφθούν στην αρχική υποβολή ιδεών. Τέλος γίνεται ένας πρώιμος προγραμματισμός υλοποίησης ο οποίος περιλαμβάνει όλα τα στάδια του κύκλου ζωής μιας πρόσκλησης σε δυνητικούς δικαιούχους. Η ολοκληρωμένη τεχνική επεξεργασία στηρίζεται στην μεθοδολογία Project Development Labs που έχει αναπτυχθεί από την DG JRC και γίνεται με τη συνεργασία του ΦΔΠ και των συντονιστών των ΠΚ.

Ως σημεία τα οποία πρέπει να προσεχθούν για την αξιοποίηση της ΔΕΑ για την ερχόμενη Προγραμματική Περίοδο μπορούν να αναφερθούν τα παρακάτω:

- Η ενεργοποίηση και διατήρηση του ενδιαφέροντος των συμμετόχων της τετραπλής έλικας στη διαδικασία της επιχειρηματικής ανακάλυψης παρουσιάζουν ιδιαίτερες απαιτήσεις σε χρόνο και κόστος. Η νησιωτικότητα της ΠΙΝ σε πρώτη ανάγνωση δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο τον παραπάνω προβληματισμό. Η χρήση των εργαλείων τηλεδιασκέψεων τα οποία διαδόθηκαν αρκετά τον τελευταίο διάστημα λόγω των περιορισμών της πανδημίας μπορεί να διευκολύνει το θέμα της νησιωτικότητας. Για το θέμα της εντατικοποίησης της συμμετοχής (και ιδιαίτερα των επιχειρήσεων και της κοινωνίας των πολιτών απαιτείται συστηματική προσέγγιση με επιλογή κατάλληλων opinion leaders (πχ Επιμελητήρια, Αναπτυξιακές Εταιρείες, κλπ).

- Η μεθοδολογία σχεδιασμού και υλοποίησης της ΔΕΑ έχει δοκιμαστεί ήδη δύο φορές και έχει αξιολογηθεί μάλλον θετικά από τους συμμετόχους, στο κατά πόσον μπορεί να δημιουργήσει δεσμούς και ιδέες για συνεργασία. Όπως όμως αναφέρθηκε σε διάφορα σημεία της αναφοράς, η μεγαλύτερη συμμετοχή του επιχειρηματικού τομέα θα εξασφαλίσει μεγαλύτερη ταύτιση με την πραγματική ζήτηση, άρα και μεγαλύτερη πιθανότητα επιτυχίας κατά την εφαρμογή της στις συνθήκες της αγοράς.
- Η ΔΕΑ (ιδιαίτερα στο πρώτο στάδιο των θεματικών εργαστηρίων) απαιτεί από την Περιφερειακή Διοίκηση να την αντιμετωπίσει (και άρα να την στηρίξει αντίστοιχα) ως μια δυναμική πλατφόρμα η οποία μπορεί να συνεισφέρει αντίστοιχα στη διαδικασία σχεδιασμού πολιτικής στους τομείς ΕΤΑΚ και επιχειρηματικότητας.
- Οι περιγραφόμενες παραπάνω περιοχές παρέμβασης είναι ενδεικτικές και θα εμπλουτίζονται από τα αποτελέσματα της διαδικασίας «επιχειρηματικής ανακάλυψης» που θα εξελίσσεται την περίοδο 2021-2027.
- Τέλος, όπως φάνηκε και στην τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο, δυσανάλογα μεγάλο διάστημα ωρίμανσης ιδεών από την ΔΕΑ και Προσκλήσεων για χρηματοδότησή τους είτε από το ΠΕΠ είτε από τα Τομεακά, δημιουργεί μεγάλη αδράνεια στον μηχανισμό κινητοποίησης που με τόσο κόπο στήθηκε για να εξυπηρετήσει την περίοδο σχεδιασμού.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 29: Προϋπολογισμός Σχεδίου Δράσης για τον ΣΣ1 «Ανάπτυξη και ενίσχυση των ερευνητικών ικανοτήτων προς όφελος της περιφερειακής οικονομίας»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΜΟΝΑΔΑ	ΜΟΝΑΔΕΣ	ΔΔ/ΜΟΝΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΔ	ΠΕΠΙΝ	ΠΑΝΕΚ	ΛΟΙΠΑ ΤΟΜΕΑΚΑ ΚΑΙ ΕΕ	ΙΔ. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΜΟΧΛΕΥΣΗ
1.1: Ανάπτυξη και ενίσχυση δημόσιων ερευνητικών υποδομών σε τομείς εξυπνης εξειδίκευσης	Ενίσχυση υποδομών (υλικών και ανθρώπινων) σε δημόσιους φορείς παραγωγής γνώσης	Εργαστήριο / ερευνητική ομάδα	6	250.000	1.500.000	1.000.000	500.000		0%	0
1.2: Στοχευμένη έρευνα για τη αειφόρο αξιοποίηση και τη βελτίωση της ανθεκτικότητας των φυσικών πόρων	Επιχορηγούμενα Ερευνητικά Έργα του Ιονίου Πανεπιστημίου που συνοδεύονται από μέτρα διάχυσης στις επιχειρήσεις	Εργαστήριο / ερευνητική ομάδα	20	200.000	4.000.000	3.000.000		1.000.000	0%	0
1.3: Ενίσχυση του ερευνητικού δυναμικού σε τομείς προτεραιότητας και περιφερειακής αριστείας	Ενίσχυση νέων ερευνητών για απόκτηση ερευνητικής εμπειρίας σε ερευνητικό οργανισμό με έδρα την ΠΙΝ	Ερευνητής	20	75.000	1.500.000		750.000	750.000	0%	0
	Δράσεις κινητικότητας ερευνητών προς και από ερευνητικούς οργανισμούς	Ερευνητής	30	50.000	1.500.000		500.000	1.000.000	0%	0
ΣΥΝΟΛΟ					8.500.000	4.000.000	1.750.000	2.750.000		0

Πίνακας 30: Προϋπολογισμός Σχεδίου Δράσης για τον ΣΣ2 «Διέγερση του δυναμικού καινοτομίας στις επιχειρήσεις και δημιουργία προϋποθέσεων για τη διάχυση και αξιοποίηση καινοτομιών από το παραγωγικό σύστημα»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΜΟΝΑΔΑ	ΜΟΝΑΔΕΣ	ΔΔ/ΜΟΝΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΔ	ΠΕΠΙΝ	ΠΑΝΕΚ	ΛΟΙΠΑ ΤΟΜΕΑΚΑ ΚΑΙ ΕΕ	ΙΔ. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΜΟΧΛΕΥΣΗ
2.1: Ενίσχυση των συνεργασιών μεταξύ των συντελεστών του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας για την ανάπτυξη και εφαρμογή καινοτομιών	Κουπόνια Καινοτομίας		30	10.000	300.000	300.000			0%	0
	Επιδεικτικά έργα εφαρμογής καινοτομιών		8	150.000	1.200.000	1.200.000			15%	180.000
	Συνεργατικά έργα ΕΤΑΚ		30	200.000	10.000.000		6.000.000	4.000.000	70%	7.000.000
	Clusters Καινοτομίας και κέντρα ικανοτήτων		2	1.000.000	2.000.000		2.000.000		44%	880.000
	Διακρατικά επιδεικτικά και έργα καινοτομίας		4	150.000	600.000			600.000	0%	0
2.2: Διέγερση της ίδρυσης και υποστήριξη της ανάπτυξης νέων καινοτόμων επιχειρήσεων	Επιχορηγήσεις επενδυτικών σχεδίων νέων καινοτόμων επιχειρήσεων		30	100.000	3.000.000	1.000.000	2.000.000		70%	2.100.000
	Επενδύσεις κεφαλαίου σε νέες καινοτόμες επιχειρήσεις		2	200.000	400.000		400.000		50%	200.000
2.3: Υποστήριξη επενδυτικών σχεδίων για την υιοθέτηση και εφαρμογή τεχνολογικών καινοτομιών στους τομείς προτεραιότητας	Επιχορηγήσεις επενδυτικών σχεδίων για προμήθεια εξοπλισμού ή άυλων παγίων για εφαρμογή καινοτομιών σε όλα τα στάδια δημιουργίας αξίας		50	100.000	6.500.000	2.000.000	3.000.000	1.500.000	50%	3.250.000
ΣΥΝΟΛΑ					24.000.000	4.500.000	13.400.000	6.100.000		13.610.000

Πίνακας 31: Προϋπολογισμός Σχεδίου Δράσης για τον ΣΣ3 «Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ανθεκτικότητας του παραγωγικού συστήματος στους τομείς προτεραιότητας»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΜΟΝΑΔΑ	ΜΟΝΑΔΕΣ	ΔΔ/ΜΟΝΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΔ	ΠΕΠΙΝ	ΠΑΝΕΚ	ΛΟΙΠΑ ΤΟΜΕΑΚΑ ΚΑΙ ΕΕ	ΙΔ. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΜΟΧΛΕΥΣΗ
3.1: Ενίσχυση οικονομικών δραστηριοτήτων περιφερειακής προτεραιότητας που συνδέονται με αναβάθμιση της παραγωγικής ικανότητας, ανάπτυξης εξειδικευμένων αγορών, βελτίωση αειφορίας και υιοθέτηση αρχών κυκλικής οικονομίας	Επιχορηγήσεις επενδυτικών σχεδίων ΜΜΕ	Επιχείρηση	300	80.000	34.000.000	8.000.000	16.000.000	10.000.000	50%	17.000.000
3.2: Ανάπτυξη συνεργειών για τη μεγέθυνση της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας των τοπικών επιχειρήσεων	Επιχορηγήσεις επιχειρηματικών σχεδίων συνεργατικών σχημάτων ΜμΕ	Συνεργατικός σχηματισμός	6	250.000	2.000.000	1.000.000	1.000.000		50%	1.000.000
3.3: Αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων τοπικού χαρακτήρα προς όφελος της επιχειρηματικότητας αλλά και των τοπικών κοινωνιών	Ενίσχυση δράσεων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης στις προτεραιότητες της περιφερειακής RIS3	Επιχείρηση	40	50.000	2.000.000	2.000.000			50%	1.000.000
3.4: Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την επιχειρηματικότητα και την έξυπνη εξειδίκευση	Προγράμματα στοχευμένης κατάρτισης για τα στελέχη και τους εργαζόμενους των επιχειρήσεων & ανέργους	Εκπαιδευόμενος	400	7.000	2.800.000		1.400.000	1.400.000	70%	1.960.000
ΣΥΝΟΛΑ					40.800.000	11.000.000	18.400.000	11.400.000		20.960.000

Πίνακας 32: Προϋπολογισμός Σχεδίου Δράσης για τον ΣΣ4 «Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού της περιφερειακής οικονομίας και κοινωνίας»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΜΟΝΑΔΑ	ΜΟΝΑΔΕΣ	ΔΔ/ΜΟΝΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΔ	ΠΕΠΙΝ	ΠΑΝΕΚ	ΛΟΙΠΑ ΤΟΜΕΑΚΑ ΚΑΙ ΕΕ	ΙΔ. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΜΟΧΛΕΥΣΗ
4.1: Ανάπτυξη και επέκταση δικτύων νέας γενιάς ²³	Επιδότηση του κόστους σύνδεσης με δίκτυα πολύ υψηλής χωρητικότητας σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις	Πλήθος συνδέσεων			0					0
4.2: Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων / εκμεταλλεύσεων στους τομείς προτεραιότητας	Επιδότηση του κόστους απόκτησης ψηφιακών λύσεων ειδικά σχεδιασμένων για τις ανάγκες μεμονωμένων επιχειρήσεων	Επιχείρηση	65	13.000	2.344.153	844.153	1.500.000		50%	1.172.077
	Κουπόνια Τεχνολογίας	Επιχείρηση	400	5.000	2.000.000	2.000.000			50%	1.000.000
4.3: Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού της αυτοδιοίκησης και των δημόσιων φορέων, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας και διάθεσης ανοικτών δεδομένων	Επιχορήγηση του κόστους ανάπτυξης των ψηφιακών προϊόντων, υπηρεσιών ή ψηφιακών διαδικασιών	Φορέας δημόσιου χαρακτήρα	20	250.000	4.926.527	4.926.527			0%	0
4.4: Ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων στην οικονομία και την κοινωνία	Προγράμματα στοχευμένης κατάρτισης για τα στελέχη και τους εργαζόμενους των επιχειρήσεων & ανέργους	Εκπαιδευόμενος	200	5.000	1.000.000		1.000.000		50%	500.000
	Δράσεις δια βίου μάθησης	Εκπαιδευόμενος	4000	500	2.000.000		1.000.000	1.000.000	0%	0
ΣΥΝΟΛΑ					12.270.680	7.770.680	3.500.000	1.000.000		2.672.077

²³ Μέχρι τη στιγμή αυτή δεν έχουν γίνει γνωστά αξιόπιστα δεδομένα που μπορεί να χρησιμοποιηθούν στην απεικόνιση του πίνακα

Πίνακας 33: Προϋπολογισμός Σχεδίου Δράσης για τον ΣΣ5 «Αναβάθμιση Ικανοτήτων του Περιφερειακού Συστήματος Καινοτομίας»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΜΟΝΑΔΑ	ΜΟΝΑΔΕΣ	ΔΔ/ΜΟΝΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΔ	ΠΕΠΙΝ	ΠΑΝΕΚ	ΛΟΙΠΑ ΤΟΜΕΑΚΑ ΚΑΙ ΕΕ	ΙΔ. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΜΟΧΛΕΥΣΗ
5.1: Διαχείριση, παρακολούθηση, αξιολόγηση και αναθεώρηση της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	Δημιουργία δομής για προώθηση της καινοτομίας στην Περιφέρεια	Φορέας	1	550.000	1.550.000	550.000		1.000.000	0%	0
5.2: Βελτίωση της θεσμικής ικανότητας των συντελεστών του Περιφερειακού Συστήματος Καινοτομίας όσον αφορά την υποστήριξη της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	Επιχορήγηση μηχανισμών συλλογής, επεξεργασίας και διάθεσης δεδομένων	Έργο	4	50.000	200.000	200.000			0%	0
5.3: Δημιουργία – αξιοποίηση δομών υποστήριξης καινοτόμου επιχειρηματικής δραστηριότητας	Θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων και Επιταχυντές επιχειρηματικής ανάπτυξης	Φορέας	2	750.000	1.500.000	1.500.000			0%	0
	Επιχορήγηση της συμμετοχής στο εθνικό δίκτυο των Ευρωπαϊκών Κόμβων Ψηφιακής Καινοτομίας	Φορέας	1	200.000	200.000	200.000			0%	0
	Επιχορήγηση της ίδρυσης και λειτουργίας του Destination Management Organisation στα Ιόνια Νησιά	Φορέας	1	1.000.000	1.000.000	1.000.000 ²⁴			0%	0
	Δημιουργία δομών υποστήριξης επιχειρηματικότητας (πλην τουρισμού)	Φορέας	3	600.000	3.800.000	1.800.000		2.000.000	0%	0
ΣΥΝΟΛΑ					8.250.000	5.250.000	0	3.000.000		0

²⁴ Χρηματοδότηση από τον Στόχο Πολιτικής 5 του ΠΕΠΙΝ.

Πίνακας 34: Η λογική της παρέμβασης για τον ΣΣ1 «Ανάπτυξη και ενίσχυση των ερευνητικών ικανοτήτων προς όφελος της περιφερειακής οικονομίας»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛ.	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΚΡΟΩΝ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ
1.1: Ανάπτυξη και ενίσχυση δημόσιων ερευνητικών υποδομών σε τομείς εξυπνης εξειδίκευσης	Διακράτηση ερευνητών και δημιουργία κρίσιμης μάζας ερευνητών στους τομείς προτεραιότητας. Παραγωγή νέας γνώσης σε τομείς προτεραιότητας.	RCR102: Θέσεις έρευνας που δημιουργήθηκαν στις υποστηριζόμενες οντότητες (ΙΠΑ)	12	Ενίσχυση υποδομών (υλικών και ανθρώπινων) σε δημόσιους φορείς παραγωγής γνώσης	RCO06: Αριθμός Ερευνητών (ΙΠΑ) που εργάζονται σε υποστηριζόμενες ερευνητικές υποδομές	24
		RCR08: Αριθμός Δημοσιεύσεων από τις υποστηριζόμενες δράσεις	9		RCO08: Αξία εξοπλισμού για Έρευνα και Καινοτομία (€)	1.500.000
1.2: Στοχευμένη έρευνα για τη αειφόρο αξιοποίηση τομέων και τη βελτίωση της ανθεκτικότητας των φυσικών κλπ πόρων	Ανάδειξη και αξιοποίηση φυσικών πόρων και έγκαιρη αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στο παραγωγικό σύστημα.	RCR08: Αριθμός Δημοσιεύσεων από τις υποστηριζόμενες δράσεις	40	Επιχορηγούμενα Ερευνητικά Έργα του Ιονίου Πανεπιστημίου που συνοδεύονται από μέτρα διάχυσης στις επιχειρήσεις	XX001 ²⁵ : Επενδύσεις για την αειφόρο αξιοποίηση και τη βελτίωση της ανθεκτικότητας των φυσικών πόρων (€)	4.000.000
1.3: Ενίσχυση του ερευνητικού δυναμικού σε τομείς προτεραιότητας και περιφερειακής αριστείας	Βελτίωση των ερευνητικών ικανοτήτων νέων και έμπειρων ερευνητών και υποστήριξη της ερευνητικής αριστείας	RCR102: Θέσεις έρευνας που δημιουργήθηκαν στις υποστηριζόμενες οντότητες (ΙΠΑ)	60	Ενίσχυση νέων ερευνητών για απόκτηση ερευνητικής εμπειρίας σε ερευνητικό οργανισμό με έδρα την ΠΙΝ	XX002: Αριθμός νέων ερευνητών που υποστηρίζονται	20
				Δράσεις κινητικότητας ερευνητών προς και από ερευνητικούς οργανισμούς	XX003: Αριθμός ερευνητών που συμμετέχουν σε δράσεις κινητικότητας	30

²⁵ XX001, XX002, XX003 ειδικοί δείκτες.

Πίνακας 35: Η λογική της παρέμβασης για τον ΣΣ2 «Διέγερση του δυναμικού καινοτομίας στις επιχειρήσεις και δημιουργία προϋποθέσεων για τη διάχυση και αξιοποίηση καινοτομιών από το παραγωγικό σύστημα»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛ.	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΚΡΟΩΝ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ
2.1: Ενίσχυση των συνεργασιών μεταξύ των συντελεστών του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας για την ανάπτυξη και εφαρμογή καινοτομιών	Βελτίωση των αλληλεπιδράσεων και εμπέδωση δικτύων συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών οργανισμών για ανταλλαγή γνώσεων και ανάπτυξη ή διάχυση καινοτομιών.	RCR03: ΜμΕ που εισάγουν προϊόντική ή διεργασιακή καινοτομία	88	Κουπόνια Καινοτομίας	RCO10: Επιχειρήσεις που συνεργάζονται με ερευνητικούς οργανισμούς	30
		RCR04: ΜμΕ που εισάγουν οργανωτική ή προωθητική καινοτομία.	10	Επιδεικτικά έργα εφαρμογής καινοτομιών	RCO10: Επιχειρήσεις που συνεργάζονται με ερευνητικούς οργανισμούς	8
				Συνεργατικά έργα ETAK	RCO10: Επιχειρήσεις που συνεργάζονται με ερευνητικούς οργανισμούς	30
				Clusters Καινοτομίας και κέντρα ικανοτήτων	RCO07: Ερευνητικοί Οργανισμοί που συμμετέχουν σε κοινά ερευνητικά έργα	2
					RCO10: Επιχειρήσεις που συνεργάζονται με ερευνητικούς οργανισμούς	20
					RCO01: Αριθμός επιχειρήσεων που υποστηρίζονται	30
					RCO02: Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	20
		RCR84: Διασυννοριακές συνεργασίες που διατηρούνται μετά το πέρας της παρέμβασης	3	Διακρατικά επιδεικτικά και έργα καινοτομίας	RCO90: Έργα διασυννοριακών δικτύων καινοτομίας	4
					RCO84: Κοινά υλοποιημένα πιλοτικά έργα	4

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛ.	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΚΡΟΩΝ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ
2.2: Διέγερση της ίδρυσης και υποστήριξη της ανάπτυξης νέων καινοτόμων επιχειρήσεων	Ενίσχυση του επιχειρηματικού οικοσυστήματος στους τομείς προτεραιότητας με ίδρυση και επιταχυνόμενη ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων.	RCR03: ΜμΕ που εισάγουν προϊόντική ή διεργασιακή καινοτομία	6	Επιχορηγήσεις επενδυτικών σχεδίων καινοτόμων επιχειρήσεων.	RCO01: Αριθμός επιχειρήσεων που υποστηρίζονται	32
		RCR04: ΜμΕ που εισάγουν οργανωτική ή προωθητική καινοτομία.	19		RCO02: Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	30
		RCR05: ΜμΕ που καινοτομούν σε ενδοεπιχειρησιακό επίπεδο	7	Επενδύσεις κεφαλαίου σε νέες καινοτόμες επιχειρήσεις	RCO03: Επιχειρήσεις με υποστήριξη χρηματοδοτικών μέσων	2
					RCO05: Αριθμός νέων επιχειρήσεων που υποστηρίζονται	2
2.3: Υποστήριξη επενδυτικών σχεδίων για την υιοθέτηση και εφαρμογή τεχνολογικών καινοτομιών στους τομείς προτεραιότητας	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας επιχειρήσεων στους τομείς προτεραιότητας μέσω της εισαγωγής καινοτομιών στην επιχειρηματική διαδικασία	RCR03: ΜμΕ που εισάγουν προϊόντική ή διεργασιακή καινοτομία	15	Επιχορηγήσεις επενδυτικών σχεδίων για προμήθεια εξοπλισμού ή άυλων παγίων για εφαρμογή καινοτομιών σε όλα τα στάδια δημιουργίας αξίας	RCO01: Αριθμός επιχειρήσεων που υποστηρίζονται	50
		RCR04: ΜμΕ που εισάγουν οργανωτική ή προωθητική καινοτομία.	35		RCO05: Αριθμός νέων επιχειρήσεων που υποστηρίζονται	10
		RCR25: ΜμΕ με υψηλότερη προστιθέμενη αξία ανά εργαζόμενο	25			

Πίνακας 36: Η λογική της παρέμβασης για τον ΣΣ3 «Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ανθεκτικότητας του παραγωγικού συστήματος στους τομείς προτεραιότητας»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛ.	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΚΡΩΣΗ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ
3.1: Ενίσχυση οικονομικών δραστηριοτήτων περιφερειακής προτεραιότητας που συνδέονται με αναβάθμιση της παραγωγικής ικανότητας, ανάπτυξης εξειδικευμένων αγορών, βελτίωση αειφορίας και υιοθέτηση αρχών κυκλικής οικονομίας	Βελτίωση βασικών δεικτών ανταγωνιστικότητας, απασχόλησης και εξωστρέφειας των επιχειρήσεων με στόχο την ένταξή τους σε διεθνείς αλυσίδες αξίας	RCR01: Θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν στις υποστηριζόμενες οντότητες	450	Επιχορηγήσεις επενδυτικών σχεδίων ΜΜΕ με στόχο την αναβάθμιση της παραγωγικής ικανότητας, την ανάπτυξη εξωστρεφών χαρακτηριστικών και την εφαρμογή αρχών κυκλικής οικονομίας	RCO01: Αριθμός επιχειρήσεων που υποστηρίζονται	300
		RCR04: ΜμΕ που εισάγουν οργανωτική ή προωθητική καινοτομία.	300		RCO02: Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	300
		RCR19: Αριθμός επιχειρήσεων με αυξημένο Κύκλο Εργασιών	90			
3.2: Ανάπτυξη συνεργειών για τη μεγέθυνση της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας των τοπικών επιχειρήσεων	Δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών με στόχο (α) την επίτευξη οικονομικών κλίμακας στις ΜΜΕ της Περιφέρειας που στερούνται μεγέθους και ικανοτήτων και (β) την ένταξή τους σε διεθνείς αλυσίδες αξίας	RCR19: Αριθμός επιχειρήσεων με αυξημένο Κύκλο Εργασιών	12	Επιχορηγήσεις επιχειρηματικών σχεδίων συνεργατικών σχημάτων ΜμΕ ή/και με μεγαλύτερες επιχειρήσεις με στόχο (α) τη δημιουργία εισαγωγή καινοτομικών χαρακτηριστικών στα παραγόμενα προϊόντα / υπηρεσίες (β) τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε παγκόσμιες αλυσίδες αξίας	RCO01: Αριθμός επιχειρήσεων που υποστηρίζονται	40
		RCR04: ΜμΕ που εισάγουν οργανωτική ή προωθητική καινοτομία.	40		RCO02: Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	40

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛ.	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΚΡΩΝ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ
3.3: Αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων τοπικού χαρακτήρα προς όφελος της επιχειρηματικότητας αλλά και των τοπικών κοινωνιών	Βελτίωση των συνθηκών παραγωγής προϊόντων ή/και παροχής υπηρεσιών σε οριοθετημένες χωρικές ενότητες της ΠΙΝ με υψηλό περιθώριο συνεισφοράς στην περιφερειακή οικονομία	RCR19: Αριθμός επιχειρήσεων με αυξημένο Κύκλο Εργασιών	12	Ενίσχυση δράσεων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης στις προτεραιότητες της περιφερειακής RIS3	RCO01: Αριθμός επιχειρήσεων που υποστηρίζονται	40
		RCR01: Θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν στις υποστηριζόμενες οντότητες	60		RCO02: Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	40
3.4: Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την επιχειρηματικότητα και την έξυπνη εξειδίκευση	Ανάπτυξη τεχνικών ή οργανωτικών ή επιχειρηματικών δεξιοτήτων σε επιχειρηματίες, εργαζόμενους, & ανέργους ώστε να είναι σε θέση να κατανοήσουν, να εκμεταλλευτούν και να εφαρμόσουν καινοτόμες ιδέες.	RCR98: Αριθμός εργαζομένων σε ΜμΕ που ολοκλήρωσε εκπαίδευση σε αντικείμενα σχετικά με την έξυπνη εξειδίκευση.	400	Εκπαίδευση κατά την εργασία βάσει συμφωνιών με παρόχους, κινητικότητα προσωπικού προς προμηθευτές ή πελάτες, συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση, τυπική εκπαίδευση.	RCO101: Αριθμός ΜμΕ που υποστηρίχθηκαν για επενδύσεις σε δεξιότητες	80

Πίνακας 37: Η λογική της παρέμβασης για τον ΣΣ4 «Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού της περιφερειακής οικονομίας και κοινωνίας»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛ.	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΚΡΟΩΝ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ
4.1: Ανάπτυξη και επέκταση δικτύων νέας γενιάς ²⁶	Βελτίωση της χωρικής και πληθυσμιακής κάλυψης από δίκτυα νέας γενιάς (>100Mbps)	RCR53/54: Νοικοκυριά/Επιχειρήσεις με συνδρομή σε δίκτυο υψηλών ταχυτήτων	-	Επιδότηση του κόστους σύνδεσης με δίκτυα πολύ υψηλής χωρητικότητας σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις (demand aggregation & fiber readiness)	RCO41: Πρόσθετα νοικοκυριά με ευρυζωνική πρόσβαση υψηλών ταχυτήτων	-
					RCO42: Πρόσθετες επιχειρήσεις με ευρυζωνική πρόσβαση υψηλών ταχυτήτων	-
4.2: Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων / εκμεταλλεύσεων στους τομείς προτεραιότητας	Βελτίωση της ψηφιακής ωριμότητας των επιχειρήσεων στους τομείς προτεραιότητας	RCR13: Επιχειρήσεις με υψηλή ψηφιακή ένταση	265	Επιδότηση του κόστους απόκτησης ψηφιακών λύσεων ειδικά σχεδιασμένων για τις ανάγκες μεμονωμένων επιχειρήσεων	RCO13: Αξία ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων ή διαδικασιών που αναπτύχθηκαν για επιχειρήσεις	3.516.230
		RCR12: Χρήστες νέων και αναβαθμισμένων ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών που αναπτύχθηκαν από επιχειρήσεις	930	Κουπόνια Τεχνολογίας	RCO02: Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	400
4.3: Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού της αυτοδιοίκησης και των δημόσιων φορέων, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας και διάθεσης ανοικτών δεδομένων	Υποστήριξη της ανάπτυξης ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών σε δημόσιους φορείς, συμπεριλαμβανομένης και της ανοικτής διάθεσης δημοσίων δεδομένων.	RCR11: Αριθμός χρηστών νέων ή αναβαθμισμένων δημοσίων ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων ή διαδικασιών	100	Επιχορήγηση του κόστους ανάπτυξης των ψηφιακών προϊόντων, υπηρεσιών ή ψηφιακών διαδικασιών	RCO14: Δημόσιοι φορείς που υποστηρίχθηκαν για την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών	20

²⁶ Μέχρι τη στιγμή αυτή δεν έχουν γίνει γνωστά αξιόπιστα δεδομένα που μπορεί να χρησιμοποιηθούν στην απεικόνιση του πίνακα

4.4: Ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων στην οικονομία και την κοινωνία	Ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων σε επιχειρηματίες και εργαζόμενους - ανέργους ώστε να είναι σε θέση να κατανοήσουν, να εκμεταλλευτούν και να εφαρμόσουν ιδέες που σχετίζονται με τον ψηφιακό μετασχηματισμό.	RCR98: Αριθμός εργαζομένων σε ΜμΕ που ολοκλήρωσε εκπαίδευση σε αντικείμενα σχετικά με την έξυπνη εξειδίκευση.	200	Εκπαίδευση κατά την εργασία βάσει συμφωνιών με παρόχους, κινητικότητα προσωπικού προς προμηθευτές ή πελάτες, συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση, τυπική εκπαίδευση.	RCO101: Αριθμός ΜμΕ που υποστηρίχθηκαν για επενδύσεις σε δεξιότητες	100
	Ευαισθητοποίηση του γενικού πληθυσμού για την ανάγκη βελτίωσης των βασικών ψηφιακών τους δεξιοτήτων	ZZZ01 ²⁷ : Αριθμός ατόμων που ολοκλήρωσε τη βασική εκπαίδευση σε ψηφιακές δεξιότητες	4.000	Σεμινάρια κατάρτισης	XX006 ²⁸ : Αριθμός σεμιναρίων που οργανώθηκαν	80

²⁷ Ειδικός δείκτης²⁸ Ειδικός δείκτης

Πίνακας 38: Η λογική της παρέμβασης για τον ΣΣ5 «Αναβάθμιση Ικανοτήτων του Περιφερειακού Συστήματος Καινοτομίας»

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛ.	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΚΡΩΝ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ
5.1: Διαχείριση, παρακολούθηση, αξιολόγηση και αναθεώρηση της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	Αποτελεσματική λειτουργία των δομών του συστήματος διακυβέρνησης της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης. Παρακολούθηση, ανασκόπηση, επικαιροποίηση και αξιολόγηση.	RCR79: Κοινές Στρατηγικές και Σχέδια Δράσης που υιοθετούνται	1	Επιχορήγηση της λειτουργίας του Φορέα Διαχείρισης και Παρακολούθησης της ΠΣΕΕ και των υποκείμενων δομών	RCO16: Θεσμικοί φορείς που συμμετέχουν στη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης	10
5.2: Βελτίωση της θεσμικής ικανότητας των συντελεστών του Περιφερειακού Συστήματος Καινοτομίας όσον αφορά την υποστήριξη της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	Υποστήριξη προς θεσμικούς φορείς της επιχειρηματικότητας και της έρευνας για τη συλλογή και ανοικτή διάθεση δεδομένων που υποστηρίζουν τη διαμόρφωση πολιτικής στους τομείς προτεραιότητας	RCRXX ²⁹ : Τομείς προτεραιότητας με αναβαθμισμένες ικανότητες στρατηγικού σχεδιασμού	3	Επιχορήγηση μηχανισμών συλλογής, επεξεργασίας και διάθεσης δεδομένων	XX004: Αριθμός πρόδρομων δεικτών για τους οποίους συλλέγονται δεδομένα σε περιφερειακό επίπεδο.	10
					XX005: Αριθμός προτάσεων πολιτικής που υποβλήθηκαν	5
5.3: Δημιουργία – αξιοποίηση δομών υποστήριξης καινοτόμου επιχειρηματικής δραστηριότητας	Αντιμετώπιση των αδυναμιών του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας με τη δημιουργία δομών υποστήριξης της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας	RCR18: ΜμΕ που χρησιμοποιούν υπηρεσίες θερμοκοιτίδων	40	Θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων και Επιταχυντές επιχειρηματικής ανάπτυξης	RCO15: Ικανότητες που έχουν δημιουργηθεί για την εκκόλαψη επιχειρήσεων	20
				Επιχορήγηση της συμμετοχής στο εθνικό δίκτυο των Ευρωπαϊκών Κόμβων Ψηφιακής Καινοτομίας	RCO04 Επιχειρήσεις χωρίς χρηματοδοτική στήριξη	15
				Επιχορήγηση της ίδρυσης και λειτουργίας του Destination Management Organisation στα Ιόνια Νησιά	RCO04 Επιχειρήσεις χωρίς χρηματοδοτική στήριξη	100
				Δημιουργία δομών υποστήριξης επιχειρηματικότητας (πλην τουρισμού)	RCO04 Επιχειρήσεις χωρίς χρηματοδοτική στήριξη	150

²⁹ RCRXX, XX004, XX005 ειδικοί δείκτες

Πίνακας 39: Αντιστοίχιση σχεδίου δράσης RIS3 με Στόχο Πολιτικής 1 του ΠΕΠΙΝ

RIS3		ΠΕΠ			
Ειδικός Στόχος	Δράσεις	Ειδικός στόχος	Τύπος Δράσης	Πεδίο Παρέμβασης	Δημ. Δαπάνη
1.1: Ανάπτυξη και ενίσχυση δημόσιων ερευνητικών υποδομών σε τομείς έξυπνης εξειδίκευσης	Ενίσχυση υποδομών (υλικών και ανθρώπινων) σε δημόσιους φορείς παραγωγής γνώσης	(i) Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών	Τύπος Δράση 1.(i).1: Στήριξη ερευνητικών φορέων για την προαγωγή της ερευνητικής δραστηριότητας και της καινοτομίας στην Περιφέρεια	004: Επενδύσεις σε πάγια περιουσιακά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένης υποδομής για έρευνα, δημόσιων ερευνητικών κέντρων και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας	1.575.000
1.2: Στοχευμένη έρευνα για τη σειφόρο αξιοποίηση και τη βελτίωση της ανθεκτικότητας των φυσικών πόρων	Επιχορηγούμενα Ερευνητικά Έργα του Ιονίου Πανεπιστημίου που συνοδεύονται από μέτρα διάχυσης στις επιχειρήσεις			012: Δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας σε δημόσια ερευνητικά κέντρα, στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε κέντρα ικανοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της δικτύωσης (βιομηχανική έρευνα, πειραματική ανάπτυξη, μελέτες σκοπιμότητας)	3.675.000
2.1: Ενίσχυση των συνεργασιών μεταξύ των συντελεστών του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας για την ανάπτυξη και εφαρμογή καινοτομιών	Επιδεικτικά έργα εφαρμογής καινοτομιών				
	Κουπόνια Καινοτομίας				
2.2: Διέγερση της ίδρυσης και υποστήριξη της ανάπτυξης νέων καινοτόμων επιχειρήσεων	Επιχορηγήσεις επενδυτικών σχεδίων νέων καινοτόμων επιχειρήσεων		Τύπος Δράσης 1.(i).2: Κινητοποίηση επιχειρήσεων για επενδύσεις στην E&A	028: Μεταφορά τεχνολογίας και συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων, των ερευνητικών κέντρων και του τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	3.000.000
2.3: Υποστήριξη επενδυτικών σχεδίων για την υιοθέτηση και εφαρμογή τεχνολογικών καινοτομιών στους τομείς προτεραιότητας	Επιχορηγήσεις επενδυτικών σχεδίων για προμήθεια εξοπλισμού ή άυλων παγίων για εφαρμογή καινοτομιών σε όλα τα στάδια δημιουργίας αξίας				

RIS3		ΠΕΠ			
Ειδικός Στόχος	Δράσεις	Ειδικός στόχος	Τύπος Δράσης	Πεδίο Παρέμβασης	Δημ. Δαπάνη
5.1: Διαχείριση, παρακολούθηση, αξιολόγηση και αναθεώρηση της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	Δημιουργία δομής για προώθηση της καινοτομίας στην Περιφέρεια		Τύπος Δράσης 1.(i).3: Δημιουργία δομής για προώθησης της καινοτομίας στην Περιφέρεια	028: Μεταφορά τεχνολογίας και συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων, των ερευνητικών κέντρων και του τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	1.000.000
5.2: Βελτίωση της θεσμικής ικανότητας των συντελεστών του Περιφερειακού Συστήματος Καινοτομίας όσον αφορά την υποστήριξη της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	Επιχορήγηση μηχανισμών συλλογής, επεξεργασίας και διάθεσης δεδομένων				
4.2: Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων / εκμεταλλεύσεων στους τομείς προτεραιότητας	Επιδότηση του κόστους απόκτησης ψηφιακών λύσεων ειδικά σχεδιασμένων για τις ανάγκες μεμονωμένων επιχειρήσεων	(ii) Αξιοποίηση των ωφελειών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές	Τύπος Δράσης 1.(ii).1: Ψηφιακές εφαρμογές στην επιχειρηματική δραστηριότητα	013: Ψηφιοποίηση των ΜΜΕ (συμπεριλαμβάνονται το ηλεκτρονικό εμπόριο, η ηλεκτρονική επιχειρηματική δραστηριότητα και οι δικτυωμένες επιχειρηματικές διεργασίες, κόμβοι ψηφιακής καινοτομίας, ζωντανά εργαστήρια, επιχειρηματίες του διαδικτύου και νεοσύστατες επιχειρήσεις στον τομέα των ΤΠΕ, Β2Β)	2.844.153
	Κουπόνια Τεχνολογίας				
4.3: Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού της αυτοδιοίκησης και των δημόσιων φορέων, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας και διάθεσης ανοικτών δεδομένων	Επιχορήγηση του κόστους ανάπτυξης των ψηφιακών προϊόντων, υπηρεσιών ή ψηφιακών διαδικασιών			016: Λύσεις ΤΠΕ, ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εφαρμογές για κυβερνήσεις	4.926.527
			Τύπος Δράσης 1.(ii).2: Παροχή Ψηφιακών υπηρεσιών δημόσιου χαρακτήρα		

RIS3		ΠΕΠ			
Ειδικός Στόχος	Δράσεις	Ειδικός στόχος	Τύπος Δράσης	Πεδίο Παρέμβασης	Δημ. Δαπάνη
3.1: Ενίσχυση οικονομικών δραστηριοτήτων περιφερειακής προτεραιότητας που συνδέονται με αναβάθμιση της παραγωγικής ικανότητας, ανάπτυξης εξειδικευμένων αγορών, βελτίωση αειφορίας και υιοθέτηση αρχών κυκλικής οικονομίας	Επιχορηγήσεις επενδυτικών σχεδίων ΜΜΕ με στόχο την αναβάθμιση της παραγωγικής ικανότητας, την ανάπτυξη εξωστρεφών χαρακτηριστικών και την εφαρμογή αρχών κυκλικής οικονομίας	(iii) Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων	Τύπος Δράσης 1.(iii).1: Στήριξη επενδυτικών σχεδίων ΜΜΕ για την προαγωγή της περιφερειακής οικονομίας	021: Επιχειρηματική ανάπτυξη και διεθνοποίηση ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων παραγωγικών επενδύσεων	8.000.000
3.3: Αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων τοπικού χαρακτήρα προς όφελος της επιχειρηματικότητας αλλά και των τοπικών κοινωνιών	Ενίσχυση δράσεων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης στις προτεραιότητες της περιφερειακής RIS3				2.000.000
3.2: Ανάπτυξη συνεργειών για τη μεγέθυνση της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας των τοπικών επιχειρήσεων	Επιχορηγήσεις επιχειρηματικών σχεδίων συνεργατικών σχημάτων ΜμΕ ή/και με μεγαλύτερες επιχειρήσεις με στόχο (α) τη δημιουργία εισαγωγή καινοτομικών χαρακτηριστικών στα παραγόμενα προϊόντα / υπηρεσίες (β) τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε παγκόσμιες αλυσίδες αξίας		Τύπος Δράσης 1.(iii).2: Δημιουργία δικτύων με επίκεντρο τους τομείς της εξυπνης εξειδίκευσης	026: Υποστήριξη συνεργατικών σχηματισμών καινοτομίας, μεταξύ άλλων μεταξύ επιχειρήσεων, ερευνητικών οργανισμών και δημόσιων αρχών και επιχειρηματικών δικτύων που ωφελούν κατά κύριο λόγο τις ΜΜΕ	1.000.000
	Θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων και Επιταχυντές επιχειρηματικής ανάπτυξης		Τύπος Δράσης 1.(iii).3: Δημιουργία εκκολαπτηρίου καινοτόμων επιχειρήσεων	025: Εκκολαπτήριο επιχειρήσεων, υποστήριξη τεχνοβλαστών, παράγωγων επιχειρήσεων (spin outs) και νεοσύστατων επιχειρήσεων	1.500.000
5.3: Δημιουργία – αξιοποίηση δομών υποστήριξης καινοτόμου επιχειρηματικής δραστηριότητας	Επιχορήγηση της συμμετοχής στο εθνικό δίκτυο των Ευρωπαϊκών Κόμβων Ψηφιακής Καινοτομίας		Τύπος Δράσης 1.(iii).4: Δημιουργία Επιχειρηματικών Πάρκων	020: Επιχειρηματική υποδομή για ΜΜΕ (συμπεριλαμβάνονται βιομηχανικά πάρκα και βιομηχανικοί χώροι)	2.000.000
	Δημιουργία δομών υποστήριξης επιχειρηματικότητας (πλην τουρισμού)				